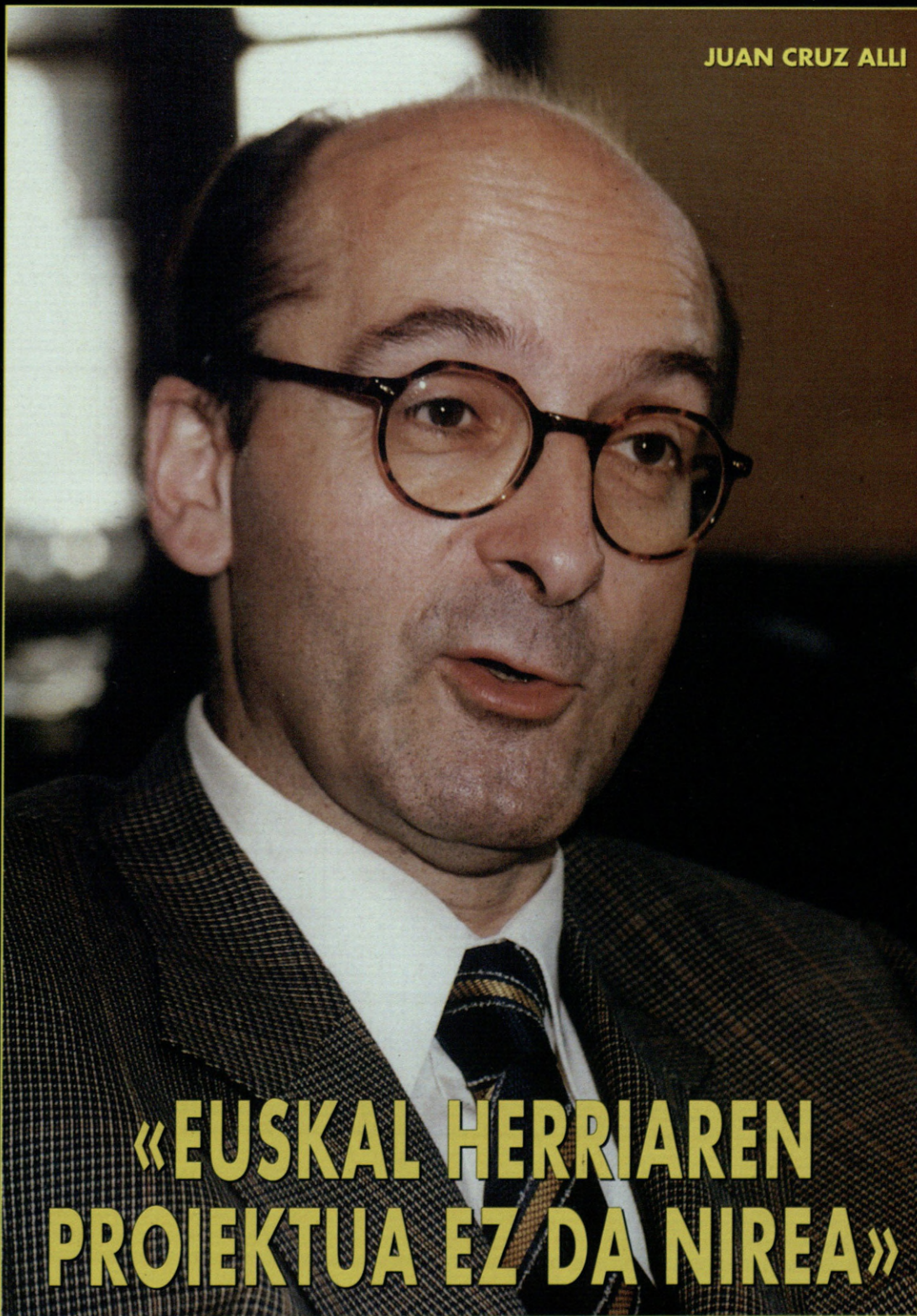

1996ko abuztuak 4 - 1.589 zenbakia - 280 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

JUAN CRUZ ALLI

«EUSKAL HERRIAREN
PROIEKTUA EZ DA NIREA»

JON ANDUEZA

«Intelligentziarekin
zerikusia duten
gauzak tabu direla
dirudi telebistan»

GUDARI

Eli Gallastegiren
ondarea babestu eta
ondartzeko fundazioa

EKONOMIA

Mila milioi Ataunen
botila-ur lantegia
eraikitzeko

GEORGES REBUSCHI

Euskara ahoskatze
akarraren erabakia
sozio-politikoa da
batik bat»

EUSKAL BIDEOGINTZA: URRIA ETA ETB-REN ESANETARA

1 TXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA

Maisuen Eskutik

soluzio grafikoak

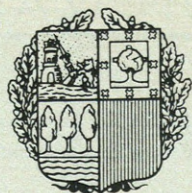
6. Politika kronika. INAKI ALTUNA.
8. Juan Cruz Alli: «Nafarroaren nortasuna ezin da eraiki Euskadiren aurkakoa dela esanez». PELLO ARGINARENA.
12. Front Nazionelek eskuin nazionala izan nahi du. JULEN ARRIOLA.
16. Urtebete barru hasiko da puntako kalitateko ura botilaratzen Andurio SL enpresa. XABIER ARANBURU.
19. Gudari: Eli Gallastegiren ondarea babestu eta indartzeko fundazioa. ROSI GUARROTXENA.
22. Euskara teknikari eta itzultzaileen kopuruak aztertu ditugu Bizkaiko udalerrietan. Bizkaia zerbitzu gutxi. AITOR AZKONBIETA.
24. «Ekaitza» aldizkariak hamar urte bete ditu aurren. MIKEL ASURMENDI.
26. Errotutako baserriaren sustrai berriak Katxolan. AINHARA ZUAZABEITIA.
29. Jon Andueza: «Inteligentziarekin zerikusia duten gauzak tabu direla dirudi telebistan». ARANTXA ERASUN.
34. Kultura kronika. MIKEL ELORZA.
37. Bideo klipgintza da euskal bideoaren isla bakarrenetarikoa eta bera ere urria. Telebista sektorearen jabe. MYRIAM GARTZIA.
40. Uztailaren 31n hasi eta abuztuaren 24ra bitarte izango dira Nafarroako Jaialdiak. Etniak Erreinuaren konkistara. JON ABRIL.
42. Georges Rebuschi: «Ahoskatze bakarraren erabakia sozio-politiko bat». JULEN ARRIOLA.
45. Argitalpenak. MAITE ARTOLA.
48. Irrati-telebista. NAGORE GOIBURU.
52. Aukeran. GURUTZE IZAGIRRE.
56. Denborapasa.
58. Etxaberen moneta. KOLDO IZAGIRRE

JON ANDUEZA: «Haran eta gailur» saioko lana amaitzen duela, munduko bere gailur kuttunez galdetu diogu. Bidaie eta bere jatorri amerikarraz aritu zaigu, baina telebista ereduak izan ditugu hizpide nagusi, baita hain hurbiletik ezagutu dituen herri komunikabideak ere. Telebistako berekoikeri basatiak kezkatuta, ilusioz heltzen dio eguneroko lanari./28

BIDEOGINTZA: Duela hilabete burutu zen Gasteizko Bideo Jaialdia. Euskal bideogintzaren osasuna neurtzeko termometro egokia berau. Han ikusitakoak, bideo klipgintza bideo mailan etorkizuna duen arlo bakarrenetarikoa dela erakutsi zuen. Gauza bera baieztatu digute, bideogintzan ari diren hainbat errealizatzaile eta produktoreek./37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

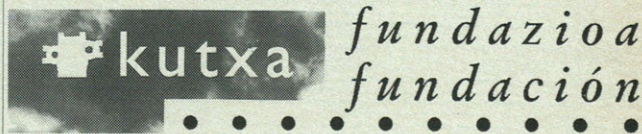

Gipuzkoako Foru Batzaria

Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

ORAIN ARGIA REN HARPIDEDUN EGINEZ GER

HAUETAK
OPARIREN BA
ESKURATUKO DUZ
DOHAINI

ANTTON · OLARIAGA

Alukiss

BASOTIK EDANEZ

IDAZLEEN PIZTIARIOA BARRUAN

erein

ALUKISS-BASOTIK EDANEZ

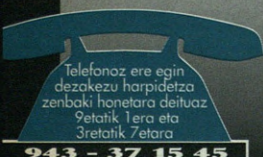
ANTTON OLARIAGA

POSTERRA (63 x 43): GERRA AURREAN ARGIA REN HARPIDEDUN
ZEN FAMILIA BAT SUPAZTER ONDOAN.

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

ARGIA REN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ANTTON OLARIAGAREN
ALUKISS - BASOTIK EDANEZ

ARGIA REN POSTERRA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____
2. DEITURA _____ TELF. _____
HELBIDEA _____ POSTA KODEA _____
HERRIA _____ HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____ K.D. _____
Entitatea _____ Sukurtsala _____ Kontu zenbakia _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SA

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

12.100 pzt

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 12.100 pzt

Beste Atzerriak

15.750 pzt

Airez 24.850 pzt

Euskal Kultura

URTEKARIA

etxean jasoko

IRAKUR- LEAK MINTZO

Irailera arte, agur

URTERO bezala, ARGIAK bere atsedenaldia hartuko du abuztuan, gure irakurle gehienek bezala. Gure astekariaren zenbaki berria irailaren 8ko datarekin kaleratuko da.

ARGIA

Su-etena, fitxa mugimenduak, gogo mugimenduak

ETA-REN astebeteko su-etena laburregia zela esan badute ere, azkenik, zenbait mugimendu berri ikusi ahal izan ditugu. Mugimenduak nahi baino emekiago gauzatu arren, giro aldaketa bat sumatzen ari da.

Aste labur-luze horretan mota guztietako iritzi eta nahiak erakutsi dituzte. Guri mugimendu abertzalean sortu duen eragina aztertzea dagokigu. Eta ez soilik 'buruki-deek' zabalduak mezuak, herriz herri ikusi ahal izan duguna baino. Gure taldearen lana abertzale mugimenduaren ekin-tza batasunean laguntzea da. Egunotan argi izpi batzuk ikusi ditugu. Hala ere, alde ilun edo kritikagarriak salatzea zilegi deritzogu.

Negoziaketak antzetzutako jarraiek sortzen ditu. Badakigu prentsarengatik ezagutu dezakegunak ez duela benetako negoziaketarekin harreman handirik, eta prentsan azaldukoarekin ez dagoela azterketa zintzoa egiterik. Ostera, ideologikoki hainbat iluntasun nabarmendu dira. Iluntasun nagusia mugimendu abertzalearen batasunik eza izan da, are gehiago «Mugimendu abertzalerik eza». Alderdikeriagatik itota eta burruka armatuarengatik besoa loturik, Euskal Herriko erakuntza noraezean dabil.

Mugimendu abertzalearen adar batek alderdiaren eta erakundearen estrategia aukeratu zuen. Zatiketa etorri eta alderdien ar-

teko lehiaketari ekin zioten. Erakundeetan parte hartzearekin bat itunak hasi ziren. Bostereari eusteko, alderdi espainiarrekin izenpetu behar itunok. Erakundeak eta boterea tresna izatetik helburu izatera pasa ziren.

Eszenatoki hortan Ajuria Eneko Ituna kokatzen da. Alderdion lana eszenatoki horretan sortutako arau estuetara murriztu zen. Eraikuntza nazionalerako sortu omen ziren alderdiek boterearen atzaparretan beren betebeharra ahaztu dute eta alderdi espainartzaleak dituzte lankide.

Mugimendu abertzalearen beste adarrak burruka armatuarekin jarraitu zuen. Estatuarekin lehia militarrean hasi zen, parekatutik sekula izango ez den lehian. Burruka armatuak ere zatiketa ekarri zigun eta helburu politikoak burrukaren ondorio ziren arazo-helburu berriengatik urtzen ziren.

Eszenatoki honetan estrategiaren ondorio diren arazoak konpontzen galtzen dira indarrak, eraikuntza nazionala zokoratuz. Burruka zenbat eta bortitzagoa izan, gero eta ondorio sakonagoak; gero eta urrun eta ahalagoak funtsezko eskaera politikoak.

Astebeteko su-etena mugimendu abertzalea sortzeaz dagoela frogatu digu. Ordea, gogo mugimendua badagoela ere erakutsi digu, eta gogo horiek batzeko beharra.

Alderdiek eta talde armatuak arazoak konpondu beharko dituzte aurrera jarraitzeko; lan hortan gure laguntza eta gizartearena lortuko dute. Artean giza mugimenduoi dagokigu etorkizuna prestatzea eta eraikuntza nazionalari ekitea. Bestela, oihartzarako ez gara herri bat izango.

Mugimendu abertzalearen betebeharrak nagusia eraikuntza nazionala da, Euskal Herri osorako eta euskaldun ororentzako. Kulturen eta hizkuntzan oinarritzen den eraikuntza, eta Independentziak ematen dituen tresnen bidez ziurtatzen dena.

KARMELE GEBARA ETA PATXI AZPILIKUETA

(AMAIUR TALDEKO KIDEAK)

DONOSTIA

HIRUKO TXIKIAN

Txantxilla

G

ipuzkoako Beterrin, Hernaniko futbol zelaia. Bertan, urtetan, mutil koskorretatik hasi eta Hernani K.E.K. —CDH—

konpetizioan aurkeztu izan dituen taldeen etxea. Bertatik, milaka haur, gazte eta gizon paseak dira euren poz, tristura, amets eta era guztietako errealtate gordinak ezagutuz. Hernaniarren eta inguru zabalaren hezileku izan dugu kiroletxe hori. Bere historia ez da makala alazankoa! Eta aurten itxi behar omen dute betiko, beste alternatibarik aurkeztu gabe ehunda berrogei bat kirolariren beharrei.

Tamaina honetako astakeriaren egilea, bozka gehien ateratzen duen Herri Batasunari alkatetza bortxa zuriz lapurtu dioten alderdi toleranteten buru den eta kasualitatez zortzi urtez inoiz Txantxillan ikusi ez dudana Rekondo asekaiza. Kirolaren praktikaren garrantziaz ezer gutxi dakiten inkulto hauen esku uztea herriaren kudeaketa da bortxakeria eta ez bakarrik beraien praksisa politikoak sortzen duena. Aurki, horrelako agintariekin, kirolguneetan eraikiko dituzten auzoetxeren batetan propio jarrita telebista pantaila-ekran erraldoiaz ikusi ahal izango da eliteko kirola.

JOXE MARI OSTOLAZA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena Guinea, Maider Amenabar.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana, Miren Larrarte.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

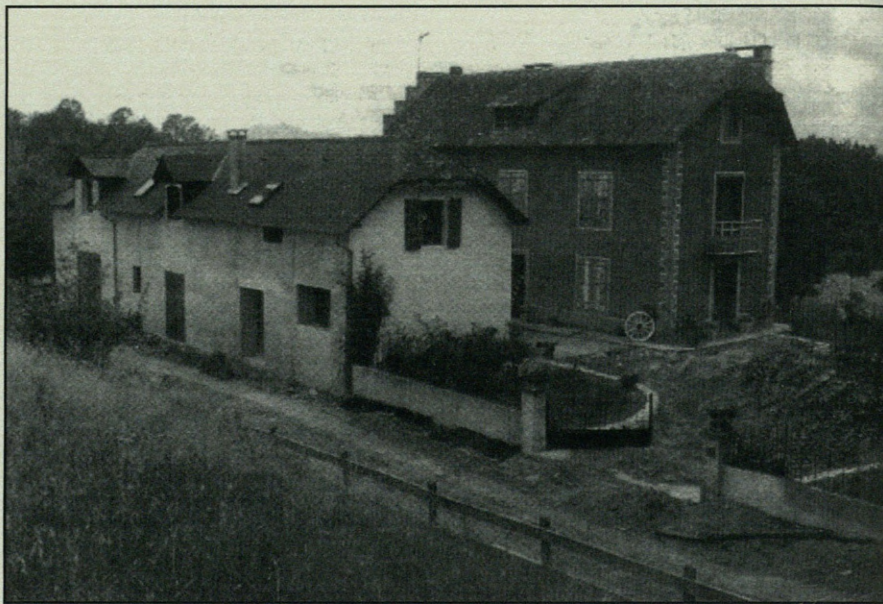
INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Gaur egungo errealitatea

ESTATU frantseseko eta Pontevedra-ko atxiloketak, Donostia eta Ordiziako atentatuak, Mediterraneoko kostaldeko bonba leherketak, gizarte kontrolerako neurri berrien aurkezpenak, ezker abertzaleko erakundeen kontrako ekinbide judizialak... 'Euskal arazoa' deritzanaren inguruko gertaera gordinez beteta izan genuen joan den astea eta, beharbada, ARGIAren ale hau irakurleen eskuetara iristen denerako besterik gerta daiteke. Horrelaxe daude gauzak. Hori da gaur egungo errealitatea eta, gatazkari aurre egin nahi bazaio, gatazka gainditu nahi bada, horixe da onartu behar den lehenengo gauza. Errealitatea desitxuratzeak ez dio epe luzera inori mesederik egingo.

JUAN Maria Atutxak, esate baterako, «zerga iraultzailearen» sareak behin betirako desgintzat jo zituen orain dela hiru urte, eta, bere burua ezezik enpresarienak ere engainatu zituen. Espainiar Gobernuak, berriz, Bidarteko atxiloten ondotik ETA garaitu zuelakoan zegoen eta, harropuzkeriak jota, erakunde honek 1992ko uda aldean egin zuen elkarrizketa proposamenari trufa egin zion Madrilek. Lau urte geroago erakundearen zuzendariak eta talde operatiboak atxilotzean jarriak ditu esperantzak berriro ere; bien bitartean,

maila guztietan errepresioa areagotuz doa eta, bide batez, sufrimenduen luzapenari bidea zabalduz.

ESPAINIAR Gobernuak ukatu egiten du konponbide politikoa behar duen arazo politiko baten aurrean gaudela eta berau Euskal Herriaren eskubideen ukapenaren ondorio dela. Sukarra jaitsi nahi bada, gaixotasuna sendatu beharra dago. Eta ez dago besterik.

Ekaineko azken astean ETAk hitzez jarri zuen hautapena —gauzak bere

horretan uztea edota elkarrizketaren bideari ekiteko borondatea agertzea— joan den asteko errealitateak ekintzen bitartez berplanteatu zuen. Gauzak bere horretan uztearen ondorioak begibistakoak dira oso, hitz handiko adierazpenek eta salaketa antzuek ez baitute ezertarako balio. Egin beharrekoa ere begibistakoa da. Atzo bihar baino hobeto.

IÑAKI ALTUNA

ATUTXA-MAYORREN ARGAZKITIK

ASPALDI samar Andoni Iralak «Bat bitan banatzen da» idatzi zuen, eta orain New Yorken sortutako Irala bat ipini du Partido Popularreko gobernuak Espainiako abioi konpainiaren buru. Ia egun beretan, Emilio Olabarria jelkideari diputatu paperak kendu eta Espainiako aginte judizialeko buruzagitzako jatzia ipini diote. Pastiza argazkiz osatzeko, euskal karrikak ezker abertzaleko gazteen kixkalketatik babesteko bideokamerak ipintzeko legea Juan Mari Atutxa eta Jaime Mayor Orejak elkarrekin aurkeztu

dute. Indarra ondo pasatzen da, antza, Genova kalearen Sabin Etxeren artean. Jelkideek beste hamabi urterako -eta 2008. urtera helduko ginateke horrela— PSOE burumakurturik dagoela kalkulatu dutelako ote da? Ala Europako barruti berrian sozialistekiko akordio historikoa bukatu eta kontserbadoreen aliantzaren aroa hasi dela erabaki dute? Nola ezkonduko da hori jelkideen «beste eskuak» aipatzen duen bide soberanistarekin, eta Nafarroarekiko akordioarekin? Inprobisazio kate bat baldin bada, seguru oso gaizki.

PELLO ZUBIRIA

Pase forala

HITZ gutxitan esateko, Lege berriaren ondorio garrantzitsuen hurrengo da: *asko daukanari gehiago eman eta gutxi daukanari etxebizitza aukerak kendu*. Orain artean, lurzoru urbanizagarrian eraiki aurretik, Udalarik lurzoru horren % 15 eman edo laga behar zitzaion, gero Udalak lur hori edo bere balorea erabili zezan. Hortik, Babes Ofizialeko etxebizitzak edota ekipamendu publikoak eraiki zitezkeen. Aurrerantzean, baina, eraikitzaileak nahikoa du % 10 ematearekin eta beste % 90 berak erabiliko du. Jakina, ondorio tamalgaria begibistan dago. Euskal Udalek eta Erakunde Publikoek lehen baino aukera eta lur gutxiago izango dute

beren herritarrei etxebizitza aukerak eskeintzeko.

Eta noski, norbaitek galtzen baldin badu, beste norbaitek irabazten duelako da. Lurjabeek eta kontratistek lehen baino % 5 gehiago izango dute aurrerantzean elkarren artean banatzeko. Ez dirudi etxebizitza erosleentzat inolako mesederik etorriko denik eta aldiz lurraren jabetza publikoa izugarri murriztuko da, horrela ekimen publikoa kaltetuz eta kontratisten ekimen pribatuari lehentasuna eskainiz.

Ekainaren 7ko Errege Dekretu-legeak baditu beste eragin batzuk ere:

— Herriko alkateen jauntxokeria bultzatzen du. Orain arte Udal Batza Osoarenak ziren zenbait ahalmen alkatearen eskutan uzten ditu.

— Herriko Plan Orokorra garatzeko zenbait tresna ere alkateari ematen zaizkio, Plenoaren kaltetan.

Beraz, Lege berriaren eragina kaltegarria izango da Udalentzat eta etxebizitza erosleentzat. Aldiz, mesedegarria lurjabe eta kontratisten poltsikoentzat. Ezin zitekeen besterik espero Alderdi Popularraren Gobernutik. Bakoitzak, gehien laguntzen dion Santuari errezatzen omen dio. Jakina da noren eskutik iritsi den PP Gobernura eta noren aldeko neurriak hartu dituen Gobernura iritsi bezain pronto. Etorkizun iluna behartsuentzat, oparoa aldiz aberatsentzat.

Egoera berri honen aurrean, proposamen bat luzatzen diet euskal Udal eta herritarrei. Kaltegarri zaigun Lege berri baten aurrean berreskuratu eta erabili dezagun *pase forala*. Gure arbasoek behin baino gehiagotan egin zuten. Aurrerantzean ere, geure izaera eta nortasunari eutsi nahi badiogu, zenbait Legeren gaintetik pasa beharko dugu.

Lehen Jose Antonio Ardanazaren aholkulari izan eta orain kazetari lanetan diharduen **Eugenio Ibarzabalek** esan duenez, *«ez dakit oso ondo zer den normalizazioa deritzon hori. Euskadin, batzuetan, topiko topiko, listuaren ozeanoan egiten dugu igeri eta kontua da beti leku berean gaudela. Betiko makuluekin pentsatzeaz nazkatu egiten zara»*.

Euskal presoen egoerari heldu dio **Ramon Gaztelumendi** Senideak elkarteko bozeramaileak: *«Klase politiko honek borondaterik izango balu, gaur gaixoak etxean egongo lirатеke, beste 132 lagun euren etxeetan lirатеke zigorraren hiru laurdena bete dutelako, inork ez luke jipoirik jasoko, ez lituzkete isolatuko, inork ez luke jazarpenik pairatuko eta presoak Euskal Herrian egongo lirатеke»*. Bestalde, iragan uztailaren 12an espetxetik ateratako **Casimiro Xil Arauxo** galiziar preso politiko ohiak damutzeaz hitz egin du: *«Errepresioa berdina da guztien-*

tzat, baina bada hori jasaten ez duenik, bai bere izaerarengatik eta baita bere planteamendu ideologiko-politikoak abulak direlako ere. Azkenean, giza-bondakin bilakatzen dira. Azken batean, beraiek hiltzeko modu bat da».

Kaleetan dauden bideo-kameren erabilera arautzeko lege proiektuaren aurkezpenean, **Juan Mari Atutxa** EAeko Herriazingo sailburuak esan du neurri hau ez dela nahikoa kaleistiluak eragozteko, ondoren zera gaineratuz: *«Pozik nago lege honek aurreko ikusmoldeak hautsiko dituelako. Gainera, ezin daiteke inor asaldatu, bideoak jada erabiltzen direlako. Falta dena da erabilera arautzea eta modu egokian erabiliko direla bermatzea»*. Ostera, bada beste-lako iritzirik duenik ere. **Jose Antonio Alonso** Demokraziarako Epai-leak elkarteko bozeramailearen aburuz, *«kaleak bideo-kamerez betetzeak ez dauka tokirik sistema demokrati-koan»*.

Gai berari helduz, **Karmelo Landa** HBren Mahai Nazionaleko kideak

zera esan du: *«Zipaioen, guardia zibilen, polizien, jandarmeen, bideoen eta tanketen batuketak su gehiago baino ez du ekarriko»*.

Ondoko adierazpen hauek egin ditu **Pablo Mosquera** UAko idazkari nagusiak: *«Pena merezi du ETaren etsaia izatearen arriskua bizitzea, duintasunarengatik eta borondate demokratiko haustezinarengatik baldin bada ere»*.

Ustelkeria kasuak direla eta PSNn sortutako egoera gogorak bere horretan darrai. Espainiako Kongresuan PSOeren Nafarroako ordezkaria den **Carlos Chivite Cornagok** ondoko galdera hauek egin ditu: *«Oraindik izen gehiago aterako al dira? Komunikabideek diotena baino ez dakiguk, eta filtrazioek esaten dutenaren arabera, izen gehiago egon daitezke. Hori sekulako zama da guretzat, eta honelako galderak egiten hasten gara gure baitan: zein idazkari nagusiz fida gintezke bemendik aurrera? Seguru al gaude gure konfiantza emango diogun pertsona horrek ez digula hutsik egingo?»*

Juan Cruz Alli, Nafarroako Gobernuko lehendakariordea eta CDNko presidentea

«Nafarroaren nortasuna ezin da eraiki Euskadiren aurkakoa dela esanez»

Lanbidez, abokatu eta irakaslea. Iruñean jaio zen, duela 53 urte. Galdera egin bezain pronto erantzuten du, baina hitzak dotore neurtuz. Nafarroako Jauregian hartu gaitu bere irribarre ezagunarekin, Nafarroako behin-behineko lehendakari karguan.

Nafarroako alderdi politikoek ez ote dute Otano kasua azkarregi abaztu nabi izan?

Ezin dugu beti iraganeko egoera tamalgarrietara begira egon. Etorkizunari aurre egin behar zaio. Otano kasuaren ondorio penalak auzitegiek argituko dituzte, eta ondorio politikoak berriz, Otanok berak hartu ditu bere gain dimisioa aurkeztuz. Beraz, masokismorik gabe aurrera egin behar dugu.

Otano aferaren atzean PSNren finantziaketa al dago?

Ez dago hori baieztza dezakeen daturik. Hala ere, finantziaketa trama egon dela dioen argudioa indartzen du alderdi sozialistan bertan eta gizartean dagoen giroak. Galdera nagusia zera da: afera honen arduradunen kontuetatik igaro diren diru kopuruen eta egun azaltzen

duten kopuruen arteko diferentzia non dago?

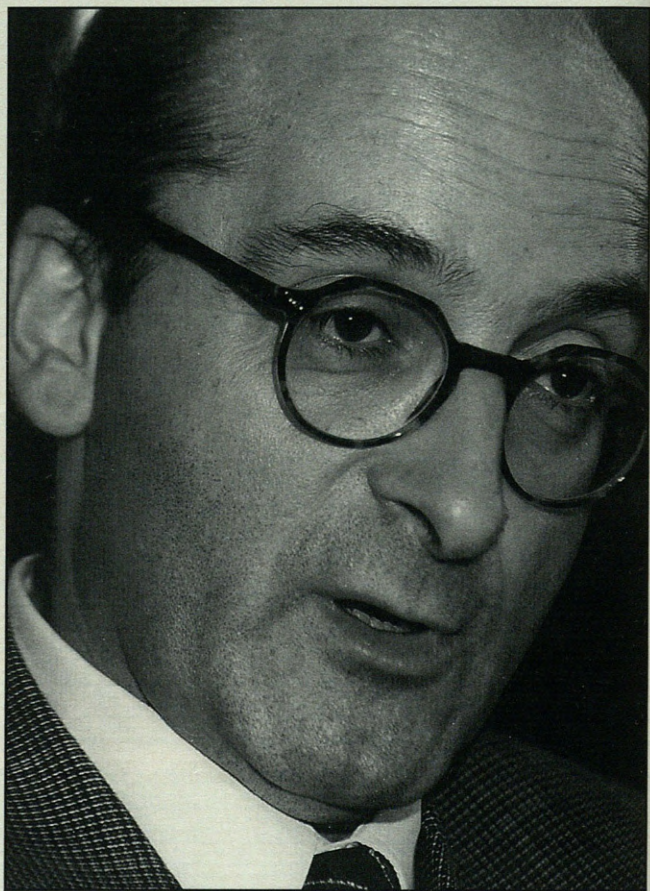
Noizbait argituko al da kontu ilun hau?

Gehientsuena ezagutuko dugu. Baina diru hori nola jaso duten jakin behar dugu. Lehiatilaaren bitartez izan bada, horrek ez du arrastorik uzten. Banketxeetatik pasa bada ordea, horrek zartarnak uzten ditu.

Nafarroan geratu al da diru hori edo Madril aldera joan ote da?

Ez dago hori jakiterik, baina hemendik kanpo gertatuko zenbait egoera berezi finantziatzeko erabili dela susmatzen dut. PSOEn antolaketa ekonomiko osoa Ferrazen kontrolpean egoteak iritzi hori indartzen du. Erantzuna auzitegiek eta denborak ekarriko dute.

Urralbururen konfiantzako gizona zen Otanoren garbitasuna ez al ze-

«EAErekiko hitzarmenak, Nafarroaren nortasuna ahuldu baino, autogobernua indartzen du». (Arg.: Garikoitz Garaialde).

goen kolokan duela urtebete, birukoa osatu zenuen?

Urralburu kasua pil-pilean zegoelarik oraindik, PSNri

eta Otanori berari beraien garbitasunaren inguruko azalpenak eskatu genizkien. Ustelkeria kasuak Roldanen, Urralbururen eta Aragonen

«Orekaren izenean, PSNk eta UPNk CDN ito egin nahi dute». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

jokabide pertsonaletara soilik mugatzen zirela adierazi ziguten behin eta berriro, eta alderdia bera, Otano buru, afera hauetatik landa zegoela. Sinistu egin genuen. **Gobernuan elkarrekin egoteko UPNren eta CDNren arteko elkarriketek ez dute amaiera onik izan.**

PSNren jarrera argitu artean denbora irabazten besterik ez da aritu UPN gurekin. Uztailaren 5ean akordioa lorturik bazegoen ere, Sanferminen aitzakian 14era arte atzeratu zuten azken bilera. UPNk adarra jo nahi izan digu negoziaketetan, oro har hirukoaren egitaraua bere egin baitu.

Negoiazio saio hauek CDNren eta Alliren butsegite bat izan al dira?

«**Gobernua alderdiaren aginduetara egonen da, UPNn ez baita onartzen nortasun berezia izan dezakeen bururik»**

Ez da hutsegitea izan. Une horretan parez pare genuen erronkari aurre egin genion: UPNren gonbidapenari baiezkoa eman, beraiek prozedura automatikoaren aldeko zirela aurrez jakin arren. UPNkoek, harremantetan hasi ginenean, merke saldu eta garesti erosi beharra zuten. Baina sozialistek edozein hautagairen kontrako botoa emanen zutela azaldu ondoren, garesti saldu eta merke erosteko jarrera hartu zuten, jarritako baldintzak onartezinak bihurtuz.

Gobernuan elkarrekin egoteko baldintzen artean, UPNk zure kontra ezarritako betoa. Zer deritzozu?

Betoa funtzionala dela diote. Nahi dutena esango dute,

baina beto hori pertsonala eta dogmatikoa da. UPNko kide irrazionalenen ekimena izan da. Gobernuan egonen banintz, beronen oreka apurtuko lukeena ni nintzatekeela diote. Erraietako jarrera baten ondorio da beto hori. Sanzek komentzimentu handiegirik gabe onartu du erabaki hori, benetako erabakiak bere ondokoek hartzen baitituzte, berak hitzerdirik esan gabe. Azken batean, esaten diotena bete beharra dauka bere tokian jarraitu nahi badu. Izan ere, bere aukera CDNren eta UPNren arteko betorik gabeko koalizioa baitzen.

UPNn bi aukera daude: peoia izatea ala ez izatea. Peoia izanik baduzu etorkizunik; errebelatuz gero, berriz, lepoa moztzen dizute. Sanzek lehenengoa aukeratu du, politikan bizirik jarraitu ahal izateko.

UPN eta PSNren artean ezkutuko bitzarmenik bate dago?

HAMARREKOA

MIGUEL SANZ

«Hautagaia»

PATXI ZABALETA

«HBren buruzagirik karismatikoena»

FELIX TABERNA

«Gizon berri bat politika ezkertiarrean»

IÑAKI CABASES

«Abertzaletasunaren betiko erreferentzia»

JAVIER OTANO

«Sekulako dezepzioa izan da niretzat»

JAVIER DEL CASTILLO

«Konfiantzako gizona; beti bere tokian dago»

JAIME I. DEL BURGO

«Beti hor dirauen politikaria da Del Burgo»

JOSE A. URBIOLA

«Pertsona bezala eduki handia duena, baina eragin politiko eskasekoa»

BITTOR AIERDI

«Benetako bakezalea da Bittor Aierdi»

MILAGROS RUBIO

«Egia esan, ez dut gehiegi ezagutzen»

«Leitzarango autobidearen kasuan ez bezala, Itoitz era batera soilik egin daiteke». (A.: G. Garaialde).

Begibistakoa da. PSNk ez du alternatiba bat osatzeko biderik emanen, modu horretan prozedura automatikoaren bidez UPNk boterea eskura dezan. Horretaz gain, urtero aurrekontuak elkarrekin hitzartuko dituzte. Nik dakidanez, PPK saiakera bereziak egin ditu CDN-UPN koalizioa onar zezan azken honek. UPNk, ordea,

bere estrategia oso epe motzera begira egiten du. Ez dute urrunago ikusten.

Gobernua gutxiengo eskas horrekin mantentzea oso arriskutsua da. Gainera, oposiziotik botoak irabazi eta eraberritu egin behar duen PSN bezalako alderdi baten umorearen arabera egon beharko du. Azken finean, UPNk eta PSNk arerio

politiko bera dute aurrean: CDN. Beraz, orekaren ize-nean elkartu egin dira gure alderdia ito nahian.

PSN oposiziora joatea zer da: garbiketarako konpromezua edo dena estaltzeko nabia?

Otano kasua pertsona baten jokaera izan dela diote sozialistek. Hala bada, PSNk aipatzen duen aldaketa eta

garbiketa sakona ez da oso logikoa. Badirudi PSNk ez duela kasu hau amaitutzat jotzen, eta badaezpada Gobernutik kanpo egon nahi du. Ez dute konfiantzarik eurengan.

Epe ertain batera Sanzen aurkako zentsura mozioa egon daitekeela iragarri duzu. Egingen al da?

50 parlamentariaren artetik 17 boto eskas dituen gobernu batek ez du beste aterabiderik. Gainera, behin bere egoera argitzen duenean, PSNri ere aukera hori komeni zaio, hauteskundeak hobe egiten baitira gobernutik oposiziotik baino.

UPNren jarrera zureganako mendekua dela aipatu izan duzu. Aldiz, oposizioan lanean oso ondo pasatzeko asmoa duzuela ere iragarri duzu. Horrek ere mendekuaren itxura guztia dauka...

Nire printzipioetako bat zera da: egiten dudanarekin gozatzea, samintzeak ez baitu merezi. Beraz jarrera positiboa izan behar dugu edozeren aurrean. Oposizioan egoteko aukera hartu dugu eta bertan asko gozatzeko asmoa dut.

Azken urte bonetan boterean egon den hirukoaren jardueraren balantzea egiguzu.

Egindako lana zeharo positibotzat jotzen dut. Etorkizun handia zuen koalizio honek, baldin eta lehendakariak ez balu huts egin. Beraz, formulak eta Gobernuaren funtzionamenduak ez dute porrot egin. PSNk beregain ardurarik ez hartzeko agertu jarrera lotsagarria izan da krisialdi politikoaren beste eragile nagusia.

Nola dakusazu Miguel Sanz lewendakaritzan?

Ez dut iritzirik aurreratu nahi. Bere ahalmen, ezaugarri eta gabeziak ezagunak dira. Etorkizunak ekarriko du argia. Dena den, ez dut uste Sanzek Gobernuari aitzindaritzat pertsonal berezirik eskaini diezaiokeenik. Gobernua alderdiaren aginduetara egonen da, UPNn ez baita onartzen nortasun berezia izan dezakeen bururik. Alderdiaren esanetara belaunikatuko da Sanz.

CDN sortzerakoan, obiko 'navarrismo'ari aurre eginez 'navarriadadearen kontzeptua sortu zenuen. Zertan geratu da?

CDNren erreferentzia nagusia da *navarriadade*arena. Gure nortasuna ezin da eraiki Euskadiren ukapena dela adieraziz, UPNk egiten duen modura. Hori instituzioen egoera jakin bat da eta edozein unetan alda daiteke. Nafarroaren nortasuna Nafarroatik bertatik eraiki behar da, besteak beste, bere historiaren, gizartearen, kulturaren eta hizkuntzaren ekarpenak modu positiboan egituratuz. Hori da *navarriadadea*. UPNk dioenaren kontra, EAErekiko hitzarmenak ez du Nafarroaren nortasuna kolokan jartzen.

EAErekiko hitzarmenak ba ote du etorkizunik?

UPN Gobernuan egonik ez da indarrean jarriko. Hitzarmen hau bi EAE eta Nafarroako gobernuen arteko erakunde bat da, eta berarek ematen diote edukia. Bi komunitateen arteko harremanak bideratzeko baliabide edo trena bat besterik ez da. Alde batek ez badu

T A N T O A

Pizgarri txundigarria

JATORRI karlista eta heziketa demokristauduna, UPNren eskutik (alderdiko izen handiak ordezkatzeko garaia iristen ari zenean) hasi zuen 1983an ibilbide politikoa, Iruñeko zinegotzi modura. 87an parlamentari foral hautatu zuten eta 91n lehendakaritzat eskuratu zuen.

Aurrekoek baino politika irekiagoa gauzatu zuen eta hilabeteetan Urralburuk sortutako tentsioa lasaitu zuen. Aurretik prestatu keinu-estrategia jarri zuen martxan, eta horri, heziketari eta jakintzari esker hautesle eta arerioak liluratu zituen.

Hala ere, denborak eta politika sektorialak, Nafarroako herrialdea itsutu zuen itxurakeria desegin zuten pixkanaka. Euskara eta kultura euskaldunaren alde zenbait keinu zintzo egin arren, hona itxurakeriaren adibideak: bere legegintzaldiko lehen urtean Nafarroa Oinez festa berak inauguratu zuen, bigarregiaren telegrama bidali zuen

ezin zuela joan esanez, hirugarregiaren ez zen joan eta ez zuen telegramarik igorri, eta laugarregiaren Guardia Zibilaren eraso bortitza txalotu zuen...

Eraberritzearen, garbitasunaren eta gardentasunaren bozeramaile gisa azaltzeko balio izan zioten Nafarroan azaldu-tako ustelkeria kasuek. Baina PSOeren inplikazioei kasurik ez egiteak eta bere zenbait kontseilariri eskainitako babesak eman zuten ezagutzera Alilik bere diskurtsoetan ezkututzen zuen errealitatea.

Bere hitzaldi heterodoxoek, ekinbide pizgarriek, UPNren adar tradizionalari egindako arruioek eta abarrek alderdi bareneko tentsioak areagotu zituzten, azkenean zatiketa eraginez. Alilik kemena eta ausardia azaldu zuen orduan. Ordea, ausardia falta izan zitzaion CDNren osaketa ideologikoa egiterakoan. Ez zen ausartu nafar nazionalismo, moderno eta

Fermin Munarri
«Egin»eko
ordezkaria Nafarroan

liberalari bideak irekitzera. Sistema konstituzionalari eta proiektu espainolari dien fidelitasunak ez zion utzi.

Lehendakariaren besaulkitik liluragarria izandakoak, zailantzen une latzak igaro behar ditu orain. Hainbesteko laguntza eman zion kenduko dio Gobernutik ateratzeak. Baina Alli zoritxarraren aurrean hazi egiten da. Oraindik ez du bereak egin. Ez du alferrik ondokoa azpimarratzen: «Pauso motza, begirada luzea eta asmo txarra».

interesik azaltzen, hutsean geratuko da.

UPNk kontrakoa esan arren, akordioak ez du berez inongo konpetentziarik, Nafarroaren eta EAEren arteko elkarlana bideratzeko tresna bat baino ez da. Hitzarmenak, Nafarroaren nortasuna kolokan jarri baino, bere autogobernua indartu egiten du. UPNn erabateko itsukeria dago gai honekiko, eta baita euskararekiko eta antzeko gaiekiko ere.

Euskal Herria eta nazio eraikuntza bitzek zer esaten dizute?

Errespetatu arren, nafar gehienek gisara, ez dut proiektu politiko horrekin bat egiten; ez da nire proiektua.

Leitzarango autobidearen arazoan azaldu zenuen elkarriketarako jarrerak ez al du zentzurik Itoitzen kasuan?

Autobidearen kasuan alternatiba bat zegoen eztabaidarako. Itoitzen kasuan, ordea, ez. Itoitz modu batean soilik burutu daiteke.

Nafarroak beharrezkoa al du Itoitz?

Ur eskasiari aurre egiteko Itoitz funtsezkoa da. Nafarroak uraren beharra izanen du epe motzean: biztanleen beharrak hornitzeko, industriaren garapenerako, energiaz baliatzeko eta ureztapen sarea antolatze hain

zuzen. Etorkizuna ura duten herrialdeena dela ez ahaztu. **ETAk ekintza armatuen etenaldia iragarri, Itunak erantzun... Probetxurik ez, ordea.**

Begi onez ikusi nuen ETAren eskaintza, astebeteko epea oso laburra izan arren. Era berean, biziki poztu ninduen Ajuria Eneko Mahaia- ren jarrera eta PPren urratsak. Dena den, zaila da urteetan dirauen arazo hau bat batean amaitzea.

Preso nafarrak Iruñeko espetxera ekartzearen alde jarraitzen al duzu?

Zigorra beren herrian eta beren ingurukoetatik gertu betetzea da presoak gizarteratzeko erarik egokiena.

PELLO ARGIÑARENA

«Nire kontrako betoa funtzionala dela diote; nahi dutena esango dute, baina beto hori pertsonala eta dogmatikoa da»

Front Nationalek eskuin nazionala izan nahi du

Jean Marie Le Pen-ek iazko apirilean botuen % 15 lortu izanak ustekabeen harrapatu zituen analista politikoak eta alderdietako buruak, FN-koak ere barne; irudia hobetzeko ahaleginari ekin dio orain Front Nationalek.

FNren ekitaldia Parisen, Maiatzaren 1ean. (Argazkia: Julien Arriola).

ESKUIN muturreko alderdia ez dela azaltzea, faxismoarekin zerikusirik ez duela, horixe du egungo helburu nagusietakoa Front Nationalek. Komunikabideekiko harremanetan nabaritzen da bereziki jarrera berria, eta badira itxura aldaketaren beste hainbat ezaugarri ere: sindikatu eta elkarten sorrera, zenbait esparru sozialetan muturra sartzea... eta, azkena, Uztailaren Hamalauko (Frantziako festa

nazionala) ospakizunak Toulonen -FNkoa alkatetzategitea. Berrikuntzaren zergatia topatzeko, berriz, iazko hauteskunde presidentzialerara jo behar.

Emitza hain onik ez baitzuen inork espero, ezta FNkoek eurek ere. Hiri handietan ezezik nekazal ingurunean ere apartekoa izan zuen boto uzta. Hirietan, segurtasun ezak eta inmi-

grazioak erraztu egiten diote bidea FNri; nekazarietat, ordea, telebistako albiste-gietako kontuak dira delinkuentzia, etorkinak eta gainerakoak. Ezkerrari botoa ematen, edo eman izan dioten langile auzoetan ere berebiziko arrakasta izan zuen eskuin muturrak. Beraz, Le Penen aldeko botoak segurantzaz eza eta inmigrazioa zituela oinarritzat, lelo ho-

rrenak egin du.

Apirilaren 23an, iaz, bere garaian Alderdi Komunista edo Sozialistari botoa eman zioten askok FN bozkatu zuten Frantziako iparraldean. Meatze ingurunean batez ere. Ikusi besterik ez dago ondorengo datuok: botoen % 28 Oigniesen (eskualde horretako azken meategia oraintsu itxi dute); % 23 Courrieresen; % 21

■ Aurrerantzean Front National-a ez da 'eskuin muturra' edo ultraeskuina izango, 'eskuin nazionala' baizik

Heninen, eta abar. Joera berbera agertu zen Alsazian: ezkerrek gehiengo zuen hainbat lekutan -Thann, Selestat... - Front Nationalek irabazi zuen. Hauteskunde ondozko azterketek diotenez, FNk jasotako botoen % 30 inguru langileenak dira; hau da, Alderdi Komunistak bereganatzen duen ehuneko baina handiagoa.

Ezkerreko boto asko FNrentzat

ETA langabetuen artean, berriz, FNren mezuak dira harrera hoberena dutenak. *Segurantzaren* kontua beste datuok ere indargabetzen dute: Alsaziako zenbait hiri lasaitan (Gengwiller-en, adibidez) botoen % 47 lortu zuen Le Penek. Aldiz, emaitza eskasak eskuratu zituen FNk Paris inguruko auzo handienetan, delinkuentzia eta segurantzaren eza gehien nabarmen-tzen direnetan.

Emaitza hauek behartu zuten FNren zuzendaritza hausnarketa sakona egitera. Batzuek, pragmatikoenek, antzinako mezu ultra-eskuindarra eta alderdiaren ezaugarriak sasoi berriari egokitu beharra aldarrikatu zuten. Izan ere, ikerketa soziologikoek oso eremu zabala agintzen zioten FNri, sektore berriak jorratzeko aukera paregabea. Aben-duan amaitua zen barne eztabaida, baina ez zauri guz-tiak orbanduak. *Bruno* -ren taldearen (Bruno Me-gret, ordezkari nagusia; Bruno Gollnisch, idazkari

nagusia) agintea sendotu egin zen eta beren estrategia nagusitu: aurrerantzean Front National-a ez da *eskuin muturra* izango, *eskuin nazionala* baizik; eta *lehentasun nazionalaren* mezua bazter guztietara he-datuko. Babes ofizialeko etxebizitza lortzeko, lagun-tza sozialak eskuratzeko... edota bertako haragia eros-teko, *nazionala* lehenbizi, *les français d'abord*. Emaitza bikainak eman izan diz-kio lelo honek Le Peni.

Jabetua zen Le Pen inmi-grazioari buruzko bere ideia nagusiak bereganatuak zi-tuela Frantziako eskuinak. Edouard Balladourren go-bernuak lehenbizi, Jacques Chirac-en segidan. Barne ministroek -Charles Pasquak lehen, Jean Louis Debrek orain- bitarteko errepresibo zorrotzak erabili dituzte in-migrazioaren aurka, Le Pe-nen balizko ministro batek erabiliko litzukeenak baino zorrotzagoak. Egoera ho-rrek murriztu egin zuen FNren eremua eta beste es-trategia bati ekitera behartu.

Ohore galduaren bila

ESTRATEGIA hori medio ari da FN etengabe komunika-bideetan agertzen azken as-teotan. Toulon, Orange eta Marignan hirietako (FNko alkatea dute hirurek) udal politika dela; Frantziako fut-bol selekzioaren inguruko adierazpenak direla; HLMe-tako (babes ofizialeko etxeak) administrazio kon-tseiluetako hauteskunderen parte hartzea dela; poli-

La Casa del Café

- Juan Irujo S.A. -
DONOSTIA

«Langabezia da etsaia, ez inmigrazioa»

JACQUES Gaillot, Evry-ko artzapezpiku izana kezkatu azaldu zaigu Le Penen ideiak Frantziako gizartean geroz eta hedatuagoak direla eta. «*Hauteskunde hauteskunde sendotzen ari da FNren boto kopurua. Hortik arrazismoa besterik ez dator, giza eskubideentzako arriskua*». FNk jasotzen dituen emaitza elektoralen zergatiak zera diosku Fode Syllak, SOS-Racisme erakundearen presidentek: «*Nabarmena da gaur egun go bainbat sektoreen desklasamendu soziala; horren eraginez bereganatu dituzte herritar askok ideia atzerakoiak. Beti gertatu izan zaigu historian zehar. Baina Frantziako gizartea hondatzen ari dena ez da inmigrazioa, langabezia baizik*».

Jacques Gaillot berriro: «*Arazo ekonomikoen eta baztertze sozialaren ondorioa da FNren hazkundea. Eta beldurra ere hor dago. Beldurra agertzen denean jendeak bere burua babesteko joera izan ohi du. Hortik dator 'La France aux Français d'abord' leloa (Frantzia frantsesentzat lehenbizi)*». Bai Gaillot bai Sylla

biak dira oso kritikoak: «*Inongo gobernuak, ez eskuineko ez ezkerreko ez du deusik egin arazo honi arretarik heltzeko. Nabita utzi dute egitura soziala desagiten. Oso larria da jokabide hori*», dio Gaillotek.

SOS-Racismeko presidentek honako hau erantsi dio aurrekoari: «*Geroz eta gehiago dira Frantziako gizartean bide bazterrean geratu direnak, marjinatuak, berdintasun sozialik ez dagoela uste eta adierazten dutenak, aurrerabide sozialik ez dagoela diotenak. Edozein egunetan langabezian izan daitezkeela badakite, nabiz eta klase ertainetakoak izan. 'Banlieu' edo auzo marjinalak egoera, berriz, are okerragoa da. Hamar urte dituzten haur askok ez dituzte beren gurasoak lanean sekula ikusi, ez baitute sekula egin. Eta hori edozein azal koloretako jendeari ari zaio gertatzen: arabiarrei, beltzei eta zuriei*».

Le Peni botoa ematen dioten herritarren profilari dagokionez, artzapezpiku izanak uste du protesta oihua aldarrikatu nahi izaten dutela as-

kok. «*Alderdi Sozialista edo Komunistari botoa ematen zioten zenbait jendeak Front National bozkatzen du egun. Dezepzioak, etsipenak bultzatu ditu borretara. Eta Le Peni botoa emanez adierazten dute egonezin hori*». Fode Syllak dioenez, «*eskuin muturrak beti mezu berbera erabili ohi du: segurantzaz eza, biolentzia, langabezia... Herritarren arazoetarik batzuk beste batzuei egotzen dizkiete. Front Nationalek arrakasta horrexegatik lortzen du, sakoneko arazoak konpontzeke daudelako*».

Panorama iluna Gaillotek eta Syllak erakutsi digutena, baina itxaropenari tartetxoa eginez. «*Gure gizartea, sakonean, eskuzabala da, ez da arrazista. Baina lanezak eta marjinazioak estaltzen dute benetako izaera*», dio SOS-Racismeko buruak. Ahalegin berezia egin du erakunde honek azken hilabeteotan FNri aurre egiteko. «*Gezurra eta demagogia direla FNren euskarriak, hori frogatzen saiatzen gara*», dio Fode Syllak.

zian sindikatua sortzekotan direla, edota Paris zein Lyongo garraio alorrean... edozein aitzakiak balio du telebista edo egunkarietan Front National azaltzeko. Ahalegin honetan *lexikoa*ren gatazka -horrelaxe izendatu du Bruno Megretek- da gehien nabarmendu dena. Alderdiaren zerbitzu juridikoek hasi zuten kanpaina, FNri *eskuin muturra* eta antzeko kalifikatzaileak eransten dizkieten komunikabideen aurka.

Ihardespen eskubidea

«Liberation», «Le Monde» eta «Le Provençal» egunkariak; «Charlie Hebdo», «Le Canard Enchaîné» astekariak, «Le

Point» eta «L'Evenement du Jeudi» aldizkariak, hauek guztiek jasan dituzte azken hilabeteotan FNren haserrealdien ondorioak. Kanpaina hasi aurretik gutuna bidali zien Jean Marie Le Penek, iragan urriaren 31n, Frantziako komunikabide guztietako zuzendariei. *Ihardespen eskubidea* exijituko zuela zioen gutun horretan Le Penek, komunikabideren batek FNri kalifikatzaile ezegokirik ezarri bakoitzeko. Le Penen iritziz, «*eskuin muturra*» deiturak

gerra aurreko liga eta mugimendu faxistak dakartza gogora» eta ez omen, beraz, egokia, zeren eta «*Front Nationalek ez du zerikusirik eskuin muturrarekin; are gehiago: horren aurkakoa ere bada*».

Urriaren 31 ezkerroztik etengabeko *ihardespen eskubide* gutunez bete dira komunikabideen erredakzioak, beti ere FNko buruzagi eta hautetsiek igorriak. Epaitegietara ere sarritan jo izan dute alderdiko abokatuak, Le Penen alaba buru

dutela. Eztabaida interesgarria sortu du jokabide honek Frantziako prentsan ihardespen eskubidearen erabileraz. Ondorioak ere nabaritzen hasiak dira: FNri buruzko informazioak eskaintzerakoan ongi neurtu ohi dituzte hitzak komunikabideek, badaezpada, abokatu eta kereilen beldur.

Alderdiak, noraezean

ZER egin ez dakitela dabilta alderdi politikoak, eskuin zein ezkerrekoak, FNren jokaera dela eta. Inork ez daki nola aurre egin Le Penen enbatarri, 1998ko hauteskundeetan horren erabakigarria izango den Front Nationali. Adierazpenak,

■ FNri buruz hitzegiterakoan ongi neurtu ohi dituzte hitzak komunikabideek, badaezpada, abokatu eta kereilen beldur

Frantziako gizartearen eremu zabalak ari da bereganatzen FN, sindikatuak sortzen, irudia aldatzen. (Argazkia: Julien Arriola).

bestalde, aukeran. Jack Lang sozialista, kultura ministroa izana, FNko alkateen kultur politikaren aurka azaldu da; Nicolas Sarkozy, Edouard Balladourrekin ministro izanak, Front Nationalekin inongo akordiorik ez egitea nahi du; Charles Pasqua, berri, kexu da noraezeko politika honetaz. Eskuinak ezkerari eskuin muturraren *aliatu objetiboa* izatea leporatzen dio; sozialistek RPRri Le Penen ideiak bereganatu izana inmigrazio eta segurantzaren alorretan. Ahantzia dute nonbait sozialistek Edith Cresson, François Mitterranden garaiako ministro sozialista izan zela lehenbizikoa *charter* hitza aipatu zuena inmi-granteak kanporatzeko.

Kultura ministroak, Philippe Douste-Blazyk deituta izan berria da politikari eta intelektualen arteko topaketa FNren hazkundea dela eta. Erabaki nagusia: ideologia ultraeskuindarrari eremu ideologikoan egin behar zaiola aurre. Ez zuen aurrera egin, ordea, *Fronte Errepublikarraren* asmoak. Fronte horren eginkizuna litzateke hauteskunde orotan zerrenda bozkatueneko hautagaia izendatzea, FNkoek kargu publikorik eskura ez dezaten, ez udal-letan ez beste inongo erakundeetan. Bien bitartean, Jean Marie Le Penen alderdia sendotzen eta indarberitzen ari da.

JULIEN ARRIOLA

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Ezkatuko oinazea

A **ZKEN** egunotan nazioarteko klubean azken postuetan kokatzen ditugun zenbait herri egunkarietako orrialdeetan azaldu dira. Horrek ez du esan nahi, noski, *hit parade* ofiziala egun batetik bestera aldatuko denik, are gutxiago herri hauei aspalditik ezarritako isiltasun zama amaitzeaz dagoenik. Tamil herriaren matxinada armatua hasi zenetik hamahiru urte bete dira hilabete honetan. Hala ere urteurren hau ez genuke gogora ekarriko baldin eta hainbat gertakizun odoltsu izan ez balira. Armadaren kaserna eta tren baten aurka buruturiko erasoak aski zaizkigu burua argitzeko. Gezurra badirudi ere, heriotza bihurtu da gure lehenengo mundu honetako amnesia sendatzeko herri askok duten arma bakarra.

MILAKA tamil hil ziren Kolonbon 1983an, gutxiengo nazional honen kontra egindako *pogrom* handienetako batean. Zingaliar gehiengoaren sarraskiak gerra odoltsua ekarri zuen eta hurrengo hamarkadan tamil askok egin zuen ihes bere aberritik armadaren beldur. India eta Sri Lankaren hatzamarretan gatibu dugun herri tamila aspalditik ari da borrokan bere eskubideen alde.

MAITE UBIRIA

Kazetaria

MENDE honetan India, Pakistan edo Zeilanen arteko mugak maiz zeharkatu ditu herri honek, gerratik ihesi batzuetan, indarrez kanporatuta besteetan. Estatu berriak eraiki ziren garaian -Bigarren Gerrate Mundialaren ondoren- galdu zen arazoa konpontzeko aukera. Hinduen arteko gatazkan galdurik geratu ziren milioi bat tamil. Ordu ezkeroztik egoera ustelduz joan zen eta zingaliar zapalkuntzari aurre egiteko estatu tamil independente baten aldarrikapena indartu zen. 1976an Frontea sortu zen eta 1983an Tamil Tigreek armak hartu zituzten. Urte luzez jasandako oinaze ezkutua agerian uzteko armak bihurtu ziren tamilentzat garraisi egiteko modu bakarra. Jakina, heriotzak isilpean, zaratarik gabe gertatzen direnean, inork ez du txintik egiten. Dozenaka, ehundaka, milaka ageri direnean gure telebista pantailak zipriztinduz, orduan bai arreata eta kezka!

Urtebete barru hasiko da puntako kalitateko ura botilaratzen Andurio SL enpresa

Botilako ura Ataunen: mila milioi pezetako inbertsioa

Egunean berrehun mila litro ur botilaratuko ditu Ataungo lantegiak eta bi bider gehiago urte gutxi barru; inbertsioa, berriz, mila milioi pezeta ingurukoa izango da eta 30 lanpostu sortuko dira.

URTEBETE barru izan daiteke martxan ura botilaratzeko lantegia Ataunen, aparteko ustekaberik ezean. Horretarako proiektuak gaindituak ditu oztoporik larrienak (Goierriko zenbait udalen errezeloak batik bat) eta orain 12 urte hasitako ekimena 'Ataungo uraz' ospatu ahal izango du horren bultzatzaile nagusienak, Inazio Izagirrek. Eraikuntza

Lazkao eta Zaldibiko Udalek errezelo handiak izan dituzte Ataungo botila-ur lantegia dela eta. (Argazkia: Alberto Elozegi).

alorreko enpresari honek eman zituen lehenbiziko urratsak 1984 aldera. Andu-

rio izeneko parajeko hiru iturburuetakoa uraren emaria kontrolatu zuten teknikariek

bost urtez. Emaizta, hauxe: Aingeru, Arbille eta Martin-Soro iturrietako emaria ez zen batere aldatu, ezta hozberoa edota batez besteko garbitasun maila ere.

Fontvella bezain ona, edo hobea

KALITATE oso onekoa, bada, Lazkao partean sortu eta Zaldibiko Amundarain errekan isurtzen den Andurioko ura. Iturri batetik bestera apenas dagoen alderik, honako honetan izan ezik: zenbat eta gorago iturria, orduan eta hobea ura. Ezerk kutsatzeko arrisku tikiagoa, alegia. Goien dagoena Arbil-lekoa da, 825 metrora. «Goierritarra» aldizkariari Joxe Ramon Araolaza ingeniariak azaldu zioenez, Espainia osoan gutxi dira horrenbesteko kalitaterik duten urak.

Gironako Fontvella eza-gunarekin parekatzeko modukoa omen, edo hori baino hobea. Mineral gutxiakoa, gizakiok gorputzean soberan ditugun gatz eta mineralak kanporatzen laguntzeko

aparta, beraz. Martxan da, honenbestez, Gipuzkoako Goierriko ura botilatan sartu eta saltzeko proiektua. Enpresak badu izenik, Andurio SL. Inbertsioak, berriz, ez nolanahikoak: mila milioi pezeta (40 milioi 'libera). Nondik eskuratu, ordea, dirutza horiek? Araolaza ingeniariak espero du, aipatu aldizkariari adierazi zionez, Eusko Jaurilaritza enpresaren partaide izatea. Katalunia eta Canarietako enpresaren batzuek ere sartuko omen lukete dirurik; eta bada, azkenik, Euskal Herrian bertan ere Ataungo lantegian inbertituko lukeenik. Enpresa handia omen, gainera, horren izena jakiterik izan ez dugun arren.

Lanpostuak, 30 inguru

LANPOSTU berririk ekarriko du, jakina, Ataungo ur lantegiak. Ez, ordea, inbertitutako dirutzak zenbaiti pentsarazi adina. Guztira 30 bat langile enplegatuko ditu Andurio SLk, botilaratze lanak hasi eta handik urte bi edo hirura. Ataun bertakoak izango omen dira behargin gehienak. Merkatuari dago-kionez, berriz, edonongoa delarik ere kexurik ez lukete Goierriko ur botilatzaileek. Izan ere, Euskal Herrikoa ia gainezka dagoenez, Espainia aldean saltzeko ahalegina egitekotan dira enpresaren arduradunak. Edo are urutiago. Inazio Izagirrek dioenez, Estatu Batuetako merkaturak litzateke uraren esportaziorako aproposa, hango uraren kalitatea hala moduzkoa omen baita.

Salgai jarri aurretik lantegia eraiki behar, baina. Eta ez da lanik faltako zeregin horretan. Ura ekartzeko bideak, lehenik. Anduriotik

Hamabost kilometroko hoditeria beharko da ura iturrietatik lantokira eramateko. (Arg: A. E.).

Aitzarteko lantegira garraioa egiteko hamabost kilometroko hoditeria sistema eraiki beharko da. Eta hori baino lehen, lan hori burutu ahal izateko mendi-bideak. Aitzarte erreka desbideratu eta lantokira joateko zubia egin. Gero, lantegia eraiki, Ataungo harrobitik gora. Ez ttikia, gainera, bi mila metro karratu izango baititu, biltegia eta bulegoak aparte. parkalekua, are handiagoa, bederatzi eta hamar mila metro karratu bitartekoa, gutxi asko.

Hogeï kamioikada ur egunean

HORIEK guztiak eginda-koan, eta tarteān inongo okerrik ezean, Ataungo ur botilaratua edateko moduan izango gara. Donostiako biztanle guztien egarria asetzeko bezainbat ur botilaratuko du Andurio SLk egunero, herritar bakoitzak egunean litro bana edango lukeela hipotesizat hartuz.

Hau da, 200.000 litro botilaratuko dituzte, hasieran; hogeï kamioikada. Edonola ere, badute Arbille, Martin-Soro eta Aingeruko iturriek kopuru hori bikoizteko adina ur. Segunduko bost litro isurtzen dute, hots, 432.000 egunean. Hori guztia botiletan sartzen hasten direnarako hiru edo lau urte pasako omen dira.

Botila 'berdeak' izango dira Ataungo urarenak. Ez kolorez, kalitatez baizik. Horretan adi eta erne ibili dira Andurio SLkoak. Kontu jakina baita PVC materialaz egindako botilek gero eta eragozpen gehiago izango dutela zenbait alderditan. Erakunde ekologistek sarritan salatu izan dute PVC kaltegarria izan litekeela osasunarentzat, eta hainbat

herritan material hori galarratzeko legerik ere izango da laster. Hōrren ordezkioa zein izango den erabakia dute Goierriko urzaleek: PET izenekoa.

Joxe Ramon Araolaza ingeniariak «Goierritarrari» azaldu zionez, PVCa berziklatzeko modurik ez dago, erre egin behar izaten da erabili eta gero. Baina material horren keak kloroa (sustantzia guztiz kaltegarria ozono geruzarentzat, eta bidenabar, gizakiontzat) isurtzen du eguratsera. PET izenekoa, aldiz, kalterik ez omen du eragiten. Ezta inongo legeren kontrako iritzirik ere jasotzen, oraingoz bederen. Kristalezko botilatan ere edan ahal izango da Ataungo ura. Araolazak argitu zuenez, plastikoz-

Joxe Ramon Araolaza ingeniariak adierazi duenez, Espainia osoan gutxi dira horrenbesteko kalitaterik duten urak

■ Anduriotik Aitzarteko lantegira garraioa egiteko hamabost kilometroko hoditeria sistema eraiki beharko da

ko botilak Aitzarteko lantegian egingo dira; kristalezkoak, berriz, beste nonbaitetik bertaratu dituzte.

Horrela bada, eta prebisio hauek guztiak betetzekotan, On Joxe Miel Barandiaran zenaren sorterriko ura edan ahal izango dugu laster, baita New Yorken oporretan gabiltzanean ere. Alabaina, Inazio Izagirre enpresariari proiektua bururatu zitzaion hartatik gaur egun arte ur dexente pasa da zubipetik. Eta ez gozoak denak. Uraren kalitatea eta emaria zehatz-mehatz kontrolatua zutenean lantegia eraikitzeko baimen bila hasi baitziren Andurio SLkoak. Lantegi erraza ez zuten izan zenbait udal eta erakundetan.

Baimenak eta errezeloak

ERREZELOKA ziren, nagusiki, Lazkao eta Zaldibiko Udalak, hasiera partean bederen. Lazkaotarrek uste baitzuten beren udalerriko iturri batetik, Intxaustikotik, hartu behar zuela ura lantegiak. Zaldibikoen kezka, berriz, beste honako hau zen: iturri horietako ura Amundarain erreka doa, lehorte garaitan ez ote da arras gutxituko horko ura Ataungo lantokia medio? Bai Zaldibi bai Lazkao Udalek alegazioak aurkeztu zituzten eta horrek atzeratu zuen, hiru urte terdi, Confederacion Hidrografica del Norte erakundearen baimena.

Leihatila eta despatxu gehiagotan ere izan ziren Andurio SLkoak baimen eta onespen eske: Ur Komisa-

rian, Osakidetzan, Instituto Minero Geologico Español, Gipuzkoako Diputazioan eta beste hainbatetan. Ibilian ibilian, lortu dituzte bada inon diren baimenak, zigiluak eta gainerakoak. Dirurik ere izango dela ematen du, eta ARGIAren zenbaki hau irakurlearen eskuetara helduko denerako baliteke bulldozerrak lanean hasiak izatea Aitzarte aldean. Eta datorren urteko uda parteko sargoriak, agian, Ataungo ura edanez agoantatu ahal izango ditugu. Bada, azkenik, oraindik erabat zehazteke dagoen zera bat: produktuaren ize-na. Publizitateak horrenbesteko garrantzia izaki, ez da txantxetako gaia ere izen komertzial egokia asmatzea.

Edo botilaren itxura, tamainua, etiketaren egitura eta kontua ahanzi gabe. Eskertzekoa bailitzateke, zinez, Ataungo ura botilaratu eta banatuko duen enpresak etiketak euskaraz, edo euskaraz ere, itsastea. Xehetasun horien berri ere izango da, seguruenera, berandu baino lehen. Oraingoz erabakitzeko daude, guk dakigunez, gai guztiok, baina izen komertzialaren inguruan kaleratu da dagoeneko zurrumurrurik, Andurio SLko arduradunak aztertzen ari diren aukeretako baten izena alegia. Zurrumurrua egiaztatzekotan litekeena da Ataungo (Ataunen botilartutako, hobeki eta zehazkiago esanda) uraren deitura «Urederra» izatea.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Berbera dugu itsasoa

EUSKAL arrantzaleen arteko azken istilu eta gertakariak direla eta zera adierazi nahi nuke, sarri askotan kontu berbera aipatu izan badut ere: arrantzutik bizi garenontzat guztiz kaltegarria dela selektiboak ez diren tresnak erabiltzea. Hau da, mermatu, gutxitu egiten duela gure ekonomia bolanta sareak eta antzekoak erabiltzeak. Gogoan izan, beti ere, itsasoa dagoela gure soldata, eta etxera ogi mokau bat eramatekotan hor aritu behar dugula denok, mugaz bi aldeetako arrantzaleok. Itsasoko ondareak zirt-zart batean agortzeari ekiten badiogu, ordea, akabo ogibidea bai Iparraldeko itsasgizonentzat bai Hegoaldekoentzat! Eta hori ez du inork nahi, nik uste.

BOLANTA sareen inguruko 'gerra' berriro ere hastear ote dagoen galdetu didate komunikabideetatik egunotan. Ez genuke horrelakorik nahi, inondik ere. Nolanahi ere: Frantziako Gobernuak ez baditu ahaleginak egiten sare horiei buruzko legedia betearazteko, zeozter gerta liteke. Berriro diot: ez genuke ezer larri-rik gertatzea nahi, eta geure aldetik ahalegin handienak egingo ditugu gerta ez dadin. Auzitegiatar ere jo dugu, hortik izugarritzko erremediorik ez dela etorriko jakin badakigun arren. Baina behar hainbat bider gogoraraziko diegu Frantziako Gobernuari, Espainiakoari eta Eusko Jaurlaritzari legeak betetzeko eta betearazteko egiten direla, alferrikakoak direla bestela.

ESTEBAN OLAIZOLA

Hondarribiko arrantzale kofradiako burua

KONPONBIDEA zein litzatekeen? Nola aritu ote gaitzkeen Ipar eta Hegoaldeko arrantzaleok lanean elkarri mutur joka ibili gabe? Nik neuk argi baino argiago daukat: behin betirako debekatuz selektiboak ez diren arrantzu sistemak eta tresneriak. Zeren eta denontzako dira kaltegarri, bat batean itsasoari etekin handiagoa kenduko badiote ere. Bada, gainera, beste arrazoi bat tresna horiek debekatzeko: gure sistema tradizionalarekin bolanta sareekin baino arrain gehiago harrapatzen dugu. Ez dut ulertzen, beraz, Frantziako Gobernuaren egoskorkeria. Eta ziur naiz, bestalde, Iparralde eta Frantzia osoko arrantzale asko ere bat datozela gurekin, bolanta sareak galaraztea nahi dugunok. Guztion mesederako izango baita, finean, eta inoren kalterako ez. Ea bada datorren urterako itsasoan lasai eta anaitasun giroan lanean jarduteko modurik egiten dugun.

Gudari Elkargoa sortu dute Eli Gallastegiren abertzaletasun-ondarea gordetzearren

GUDARIREN ONDAREA MENDE BAT GEROAGO

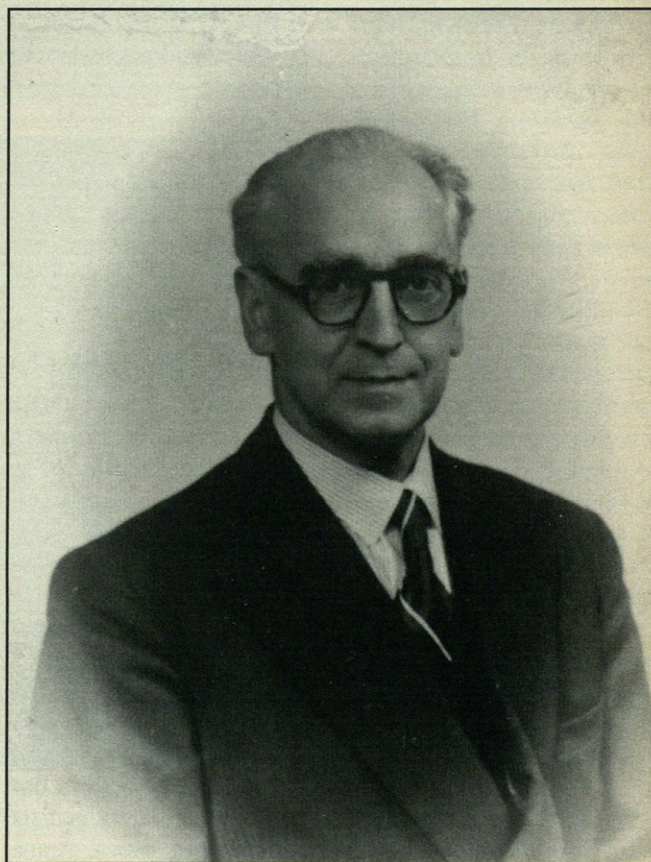
A berri aldizkariak, «Jagi-jagi»k eta, azken finean, Eli Gallastegik, Gudarik, mugimendu independentistari eskainirikoa gorde nahi du sortu berri den Gudari Elkargoak. 20ko hamarkada eta Errepublika garaiko abertzaletasun eta elkartasunaren eredu, Eli Gallastegiren bizitzako pausoez erakutsi digute pentsamolde oso bat.

«ABERTZALEA goitik behera eta eguneko ordu guztietan, humanista, arraza eta herri desberdinak errespetatzen zituena eta batez ere gazte-riaren aldekoa, hortxe baitzegoen berarentzat etorkizuna». Horrela definitzen du Lander Gallastegik bere aita, Eli Gallastegi, «Gudari».

1.892. urtean Bilbon jaio zen Elias Gallastegi Uriarte. Ordutik hona 104 urte igaro dira eta gaur egun Euskal Herriko abertzaletasunaren historia egin gura bagenu ezin izango ginatke bera aipatu barik geratu. Bere bizitza guztia, Euskal Herriaren alde lan eginez eman zuen Elik. Bera jaio zenetik mende pasatxo igaro bada

ere, bere teoriak eta bere pentsatzeko moduak gaur egun iraunarazi nahi dituzte.

Iker eta Lander Gallastegi bere semeek «Gudari. Una pasion util» Jose Maria Lorenzo Espinosak idatzirik liburuaren hitzaurrean diotenez, «*zazpi bider gartzelaratu zuten. Abertzaleen artean lehendabiziko gose greba egin zuena bera dugu, eta bizitzako zatirik handiena erbestean eman zuen*». Gaztea zela hasi zen euskara ikasten. Merkataritza ikasketak eginikoa dugu bera, eta langileriaz ere ardua bizia eduki zuen. Bere ustez langile euskaldunen burujabetza Euskal Herria aske izan arte ez zen lortuko.

Eli Gallastegiren jaiotzaren 104. urteurrenean plazaratu dute Gudari Elkargoa.

Untzigintzan egin zuen lan. Gerratearen ondorioz, lan-egia ez zihoan oso ondo eta

jabeek ixtea pentsatu zuten. Orduan, Elik langile talde bat elkartu zuen eta bera ar-

duratu zen guztiaz. Inor langabezian ez geratzea lortu zuen modu horretara.

Orduan ELA sindikatu-koak ziren langile gehienak. Espainiako Estatuan sindikatu sozialista zen nagusi eta beronek estatu guztian bakar-izatea bultzatu eta lortu nahi zuen. Era horretara, bertoko langileak behartu nahi zituzten euren sindikatu-koak egiteko. Lantegi horretatik hurbil dagoen tren batetik tiroak botatzen zituzten sindikatu horretakoek behargin hauen kontra. Azkenik, ezin izan zuen lortu lantegia aurrera ateratzea.

Iker eta Lander Gallastegik, honakoa diote bere aitari buruz: «*Eliren argi-iturria Arana-Goiri zen. Maisuaren jarraitzaile batzuren portaeraz sumindurik gazte askok baztertua den une honetan, ongi legoke Arana-Goirik Eliren gisako jarraitzaileak ere izan dituela pentsatzea*». Arana-Goirik eragina izan zuen berarengan eta hortik etorri zitzaion euskal aberriaren inguruko interesa eta horren inguruan lan egiteko gogo. Gaztetik hasi zen euskara ikasten eta euskara ikasi bezain laister euskara irakasten ere hasi zen. Gazteei asten ziren batik bat.

Eli Gallastegi Mendigoxale erakundearen bultzatzaile bihurtu zen. Euskal antzerki eta herri musikaren inguruko erakundea genuen Mendigoxale. Prentsa munduan batik bat, berak egin edo bultzaturiko zenbait lan aurki genitzake.

■ 1925ean hogeita bost mila lagun batzea lortu zuen Arana-Goiriri eginiko bigarren omenaldian

■ Arana-Goiri zen Gudariren argi-iturri. Erdikoa da Arana-Goiri, eskuinetik bigarren Gallastegi.

Lehenengo pausoak «Aberri» egunkarian aurkitu ditugu. Bera zen egunkariaren sortzaileetarikoa eta gehien idazten zuena. Bertan hasi zen independentziaren aldeko joera erakusten.

Independentista

ERA berean, Bilbon Eusko Gastedija taldeko buru zen garai hartan. Bere idatzietan Comunion Nacionalista taldeko autonomisten aurka aritzen zen. Alderdiko kiderik gazteena izanda, prentsa eta Eusko Gaztedi bere ardura jarri zituzten. Era berean, Bilboko Ikastolen eta Kooperatibaren batzarkidea ere bazen.

1925. urtean hogeita bost mila lagun baino gehiago batzea lortu zuen Arana-Goiriri eginiko bigarren

omenaldian. 1932. urtean egin zen lehenengo Aberri Egunean ere hainbat lagun bildu ziren. Gertaera bion inguruko guztia batu eta aldizkariaren zuzendaritza bere gain hartu zuen. Emakumen Abertzale Batza sortu zeneko agiria ere berak idatzirikoa ei zen.

Eta Margarita de Miñaur Mujikarekin ezkondu zen. Luis Arana-Goiri izan zen ezkontzako aitabitxia. Orduan Zumarragan bizi zen eta egun guztietan Guardia Zibilaren kuartelera joan beharra zuen, Ordizian atxilotu zutelako eta epaileak hamabi urteko kartzela zigorra eskatzeko asmoa zuelako.

Primo de Riveraren diktadura garaian ere askotan atxilotu zuten eta Ipar Euskal Herrira joan behar izan zuen 1925ean. Donibane Lohizunen Euskal Herriaren independentzia aldarrikatzen jarraitu zuen. Maciaren harremanak eduki zi-

tuen eta Herri Zapalduen Elkargoa eratzeari ekin zion. «Patria Vasca» deituriko aldizkaria sortu zuen Mexikon zegoela. Aldizkari honetan, Euskal Herriaren independentziaren ideia Amerika eta Filipinas aldean zabaldu nahi zuen, bertako euskaldunen artean. Horrez gain, kontsultxeetan, liburutegetan, unibertsitateetan, elkarteetan..., aldizkaria banatzea zen bere helburu.

1931. urtean Hego Euskal Herrira itzuli zen. Euskal abertzaleak banatuta zeuden eta berak ez zuen estatutuaren aldeko bidea onartu, hasieran hala egin bazuen ere. Urte honetako irailean preso hartu zuten berriro eta orduan gose grebati ekin zion kartzelan zegoela, beste hamabi lagunekin batera.

Diktadura amaitu ondoren Estatuko gainontzeko lurraldeetako abertzaletasun giroa ezagutzeko nahiean Katalunian izan zen.

Gudari Elkargoa

Eli Gallastegi Gudari Elkargoa sortuta dugu da-goeneko. Jende abertzaleari zuzendutako elkargoa. XIX. mendetik 1937. urtera bitartean sakabaturik dauden agiriak biltzea da elkargoaren helburu nagusienetarikoa. Izan ere, Eli Gallastegiren biografia ez zaigu biografia ofizialetan agertzen. Horrelakoak aurkitzea zaila da gaur egun eta bere antzera beste asko izango dira han-hemen daudenak.

Gudari Elkargoak guztiak edo gehienak bildu gura ditu, inoiz galdu ez daitezkeen. Era berean, el-

kargo honen beste helburu bat norbanakoen edo kolektiboen giza eskubideak defendatzea izango da.

1937. urtea baino lehen euskal abertzaletasun independentistari buruz dauden agiri guztiek, beraz, edukiko dute non gorde hemendik aurrera. Pentsamendu independentistari buruzko artxibategi modukoa izango da Gudari Elkargoa. Kontuan hartu behar da egun asko direla artxibatu barik dauden agiriak. Batek baino gehiagok izango du honen inguruan zeozer. Horrela izanez gero badu

nora jo, inoiz galtzerik gura ez badu.

Beste alde batetik, Gudari Elkargoak artxibategi edo dokumentazio zentru bat izateaz gain, iritzi-emailea ere izan nahi du. Eli Gallastegiren abertzaletasuna kontuan hartuz, beraien iritzia emateko prest egongo dira. Iritzi talde baten funtzioa beteko lukete.

Urte honen amaieran, gainera, Elkargoaren inguruko boletina agertuko da. Momentuz, bere egoitza Bilboko Iturribide kalean izango da, 16. zenbakian, Gudari jaiotako leku berean.

■ Faxistek Bilbo hartu zuten eta Frantziara joan zen, horren ostean Irlandara. Sinn Feinn alderdiagaz harreman estua izan zituen Irlandan

Euskal Herriaren neutraltasunaren aldeko joera erakutsi zuen. Faxistek Bilbo hartu zuten eta Frantziara joan zen hasieran eta horren ostean Irlandara. Sinn Feinn alderdiagaz harreman estua izan zituen Irlandan.

Donibane Lohizune bihurtu zen berriro ere bere bizileku bigarren Mundu Gerraren garaian. Bertan zegoela, Iker eta Landerrek azaltzen dutenez «*belaunaldi berriko liderrak argitasun eske joan zitzaizkion, aurrerago bizitzako arazo berdinen errepikapenekin sarri askotan*».

1974ko urtarrilaren 25ean hil zen Eli Gallastegi. Ordu-tik hona 22 urte bete dira eta bere jaiotzaren urteurrena dela bide, Gudari Elkargoa eratu dute zenbait lagunek. Iker eta Lander bertan dira, kultura zein gizarte edo politika arloko lagunekin batera. Txillardegi, Jose Maria Lorenzo Espinosa, Iñaki Egaña, Elias Amezaga, Mikel Urkola, Iñaki O'Shea, Julio Araluze edo Joseba Tobar elkargoko idazkaria ditugu bertan.

Eli Gallastegik Euskal Herriko independentziaren aldeko eredu bihurtzeko aukera du hemendik aurrera gaur egungo Euskal Herrian ere. Elkargoaren pausoei erakutsitako bidetik.

ROSI GUARROTXENA

Luis Arana-Goiri izan zen Eli Gallastegiren ezkontzako aitabitxia.

Bertako egoeraz jabetu eta katalandar erakundeekin bat egin zuten. Estatutua eta autonomiean inguruko eztabaida pil-pilean zegoen garai hartan. Estatutuaren aldeko mugimendua orduan

utzi zuen, pentsakera desberdina zuela eta. Alderdi barruan zeuzkan zenbait ardura ere utzi zituen. 1933. urtean «Por la libertad Vasca» artikulua bilduma argitaratu zuen. Hurrengo urtean, be-

tiko utzi zuen Euzko Alderdi Jeltzalea. «Jagi-Jagi» astekarrian idazle aritu eta independentziaren aldeko joera bultzatu zuen bertan.

Espainiako Gudaren hasieran, 1936. urte inguruan

Euskara teknikari eta itzultzaileen kopuruak aztertu ditugu Bizkaiko udalerrietan

BIZKAIARI ZERBITZU GUTXI

Kopuru txikiak aurkitu ditugu Bizkaiko euskara-zerbitzuak aztertzean. Bertako euskara-teknikariak egoeraren berri emateaz gain, zergatiak azaldu dizkigute.

«EUSKARA zerbitzuak ezinbestekoak dira euskarak normalizaziorako ibilbidean indarra har dezan». Horrela diote gurekin hitz egin duten euskara-zerbitzuetako arduradunek. Atal honi dagokionez, desoreka handia dago herrialdeko euskaldun kopurua eta euskara-zerbitzu kopuruaren artean. Gipuzkoan, esaterako, hogeita hamazazpi zerbitzu daude, Bizkaian, berriaz, hamalau.

Eskasia honen arrazoiak azaltzerakoan, herrien arabera desberdinak baldin badira ere, gehienek politikarien jarrera geldoari bota

Bermeoko Udalean euskara-zerbitzua badago eta % 76tik gora euskalduna da. (Arg.: Alberto

diote errua. Galdakaoko Euskara Zerbitzuko teknikaria den Miren Atutxak adierazi bezala, «politikarien laguntza beharrezkoa da, baina gure beharrianak ez dituzte ikusi nahi eta horrela zaila da beraien lagun-

tza lortzea». Iritzi berekoa da Juan Antonio Atutxa, Durangoko Euskara Zerbitzuko arduraduna: «Politikarien borondate eza nabaria da. Euskara ez dute puntako gaitzat hartzen eta beste lehentasun batzuk dituztela

argi erakutsi digute behin eta berriro».

Baina politikariek gain, hiritarrek ere badute zeresanik. Markinako itzultzaileak, Ima Aransolok, argi dauka. «Nire ustez, herri ekimenak beharrezkoak dira horrelako kasuetan, presioa egiteaz gain, herrian lan handia egiten baitute». Karlos Glaria ere iritzi berekoa da, «politikarien erantzukizuna handia da,

**«Politikarien borondate eza nabaria da. Euskara ez dute puntako gaitzat hartzen»
JUAN ANTONIO ATUTXA**

baina ezin dugu guztia administrazioaren esku utzi. Kontuan eduki behar da azken bonen gidari politikariak direla».

Euskara zerbitzuak ez dira gehiegi Bizkaia partean. Euskararen ezagutzaren inguruko datuei begiradaxo bat botaz gero, datu adierazgarriak aurkitu ditugu. Hiru herritan euskararen erabilera % 75 eta % 100 artekoa da: Elantxobe, Etxebarria eta Ondarroa. % 50 eta % 75 artean, berriz, Artea eta Lekeitio topa ditzazkegu. 1993. urtean Eusko Jaurlaritzak egindako azterketakarakusten duenez, 1993. urtean Bizkaian 728.300 erdaldun bizi ziren (%76); Gipuzkoan, berriz, 255.800 (%46). Gainontzekoak, ia euskaldunak, euskaldun elebidunak eta euskaldun elebakarren -azken hauek ez dira gehiegi multzoan sartu behar ditugu. Datu hauei eutsi ezean buelta emateko, baina, hamahiru euskara-zerbitzu dituzte Bizkaiko udalerriak.

Bizkaiko euskara zerbitzu desberdinetako arduradunek beste herrialdeekiko, Gipuzkoarekiko batez ere, aldea aipatzen dute. Karlos Glariak argi eta garbi azaltzen du: *«Bi probintzien arteko egoerak ez dute zerikusirik. Gipuzkoa euskaldunagoa da; obitura eta sustrai handiagokoa. Bizkaian bizkuntza orain arte ia ez da erabili».* Galdakako teknikaria den Miren Atutxaren ustez, baina, *«oraindik ere, gipuzkoarrengandik urrun gaude; leku askotan euskara batzorderik ere ez dago eta pertsona bakar batek egin behar du guztia».*

AITOR AZKONBIETA

TXOLI MATEOS

EHUKO irakaslea

Aurreko Euskara Batzordearen plangintzaren helburuak bete gabe daudela kontuan harturik, nola egingo dio aurre egoera honi Batzorde berriak?

MIREN AZKARATE

EHUKO Euskara errektoreordea

Nahasketa txiki bat ikusten dut galderan. Izan ere, bi kontu desberdin dira Euskara Batzordeak berriztatzea eta Euskararen Erabilera Plangintza berria. EHUKO Estatutuetan Euskara Batzordea ageri da, nola dagoen osatua, zenbatetik behin berriztatzen den, eta abar. Batzorde horren eginkizuna da hizkuntza-gaietan aholku ematea eta proposamenak aurkeztea unibertsitateko organoei: bere eginkizun da halaber Hizkuntza Normalkuntzarako Plangintzen proposamena egitea. Hala egin zuen orduko Euskara Batzordeak 1990ean. Oraingoak bigarren Plangintza baterako proposamena egin beharko du. Baina tartearen urterotero berriztatu da Batzordea, *«batzordekideen ehuneko berrogeita hamararak urtero aldatuko dira, berrautaketa zilegi izanez»* baitiote Estatutuek. Eta natorren harira. Nola egingo dio aurre Batzorde berriak bigarren Plan-

gintzari, aurrekoaren helburuak oraindik beterik ez badaude? Haste-

ko, helburuak zergatik ez diren bete aztertuz; hau da, zein ikastetxetan ez diren bete ikusi beharko da. Bigarrenik, ikasketa-plan berriak martxan jarzteak zer aldaketa ekarri duen neurtu beharko da. Horren argitan, hurrengo bost urteetarako helburuak ezarri, lizentziatura edo diplomatura bakoitzari hizkuntza-eredu jakina egokituz. Administrazio eta zerbitzuak langileen eta irakasleen euskalduntzean aurrera egiteko bide zehatzak ere markatu beharko dira. Horiek dira, nire ustez, bigarren Plangintzaren lerro nagusiak. Nolanahi ere, gainerako batzordekideek izango dute zer esana.

URREA

● Plataforma modukoa antolatu dute Portugaleteko (Bizkaia) AEK, EHE, Portumintxo elkarteak eta Zanzanzarrek, euskararen erabilera bultzatzeko ekimena herritik eskualdera zabalduko dute.

GOROTZA

● Arkauteko (Araba) Ertzaintzaren egoitzan argibideen txartelaren azpian eserita harrera lanetan ari zen ertzainaren erantzuna: *«Hablame en cristiano»*, irribarez. Argibideak emateko era 'bitxia'.

«Ekaitza» aldizkariak hamar urte bete ditu aurten

EZKER ABERTZALEAREN ORTZIAN IPARREKO «EKAITZA»

J oan den apirilean hamar urte bete zituen «Ekaitza» aldizkariak, 86ko Aberri Eguna kari kaleratu zen lehen zenbakia. Egun lau lagunek egiten duten aldizkariak 526. zenbakia du azken aste honetakoa.

Baionan du egoitza «Ekaitza»-ren erredakzioak. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

«EKAITZA» astekaria sortu zuten militanteek berean segitzen dute egun ere. Azken urteotan, berriz, jende berria hurbildu da. Eneko Bidegain eta Jokin Mantetrola ditugu erredakzio lanetan ari diren lau horietako bi. Enekok maketazio lana egiten du, gainera.

Aldizkaria nola sortu zen

azaldu digute: «*Duela hamar urte, ezker abertzalean desadostasunak izan ziren, eta harrez gero, gutxi gora-behera, EMA alderdiaren sorrerarekin batean sortu zen 'Ekaitza'.*» «Ekaitza» Frantziako arautze juridikoaren arabera sorturiko al-

dizkaria da. Hots, lege aitzinean bere erantzukizuna duen enpresa dago. Irakur da «Ekaitza»-ren kasuan. Jokinnek zera diosku: «*Gure kasuan, enpresa gisako hori aldizkaria gauzatzeko modu besterik ez da. Ekaitza da Irakurren emaitza ba-*

karra.»

1000 aleko argitaraldia egiten dute astero. Horieta-
tik 400-500 bat harpideek hartzen dituzte. Gainerakoak saltokietan banatzen dituzte. Baina bere orrialdeetan ez da publizitatea sartzen. Enekok argitzen di-

Euskal Mugimendu Abertzalea eta «Ekaitza»

«Ekaitza» aldizkaria EMA alderdi politikoaren agerkaria da. Duela hamar urte bizitza laburra izan zuen «Ateka» aldizkariaren segida da «Ekaitza», haren baitan izaniko krisi baten ondorio. Garai hartan, «Enbata» aldizkariaren ikusmoldearekin bat ez zetozen militanteek sortu zuten «Ekaitza», ezker abertzalearen baitan izaniko garai biziki mugikorrarekin batera sortu ere.

Euskal Batasunaren (EB) inguruko «Enbata» eta Herriaren Alde (HA) inguruan argitaratzen den

«Har Hitza» izeneko aste-kariekin batera, «Ekaitza» ezkerreko abertzaleen iritzi multzoren parte da. Iparraldeko EAJ alderdiaren «Ager» izeneko agerkaria argitaratzen dute, bestalde.

Euskal Herriaren aldeko jardueran euskal militante politikoek jasaten duten errepresioa gogorki salatzen dute ezker abertzaleko hiru aldizkariok. Frantziako botere eta auzitegiek modu berean josten dute hiruen aurka. Hamaika bider auzipetu dituzte dagoeneko.

«Ekaitza» zazpi aldiz eraman izan dute epaitegietara. 87an lehen aldikotz, Pasqua ministroak jarritako salaketa medio. Frantziako Polizia GALEkin nahastu baitzuen «Ekaitza»-k.

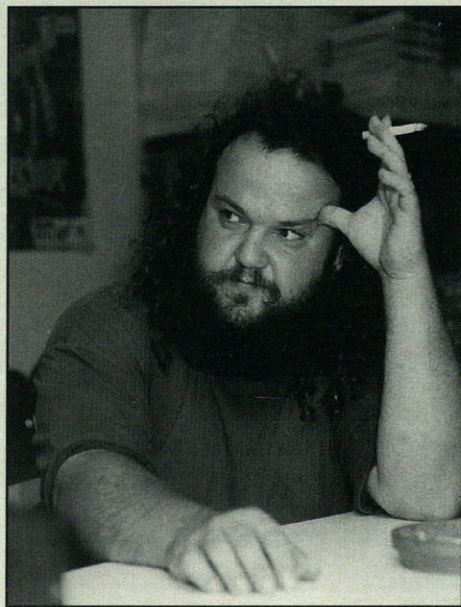
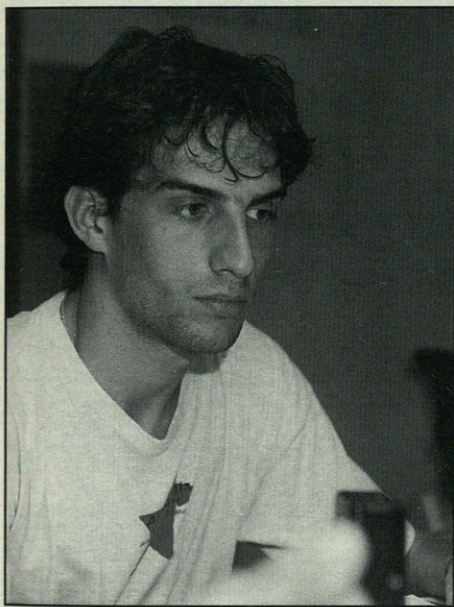
Bestalde, bertako hutesiekin ere izan dituzte tirabirak. Arrangoitzeko Colo auzapezak eta Urruñako Poulouk «Ekaitza» epaileen aitzinera eraman dute, «Ekaitza»-k agintari politiko hauek izaniko legez kanpoko jarduerak argitaratu eta salatu baititu.

tzutan, administrazioak eskaintzen dituen lan kontratupean aritzen dira lagun batzuk (C.E.S. kontratu bezala ezagutuak). Laguntza gisan eta denboraldi mugatu batez, beti ere».

Euskaraz aldizkariaren herena egiten dute. Mugimendu politiko abertzale baten agerkari izanik, gutxitxo ez ote den galdetu diegu. Hona arrapostua: «Gu euskaraz bizi gara. Iparraldeko jendea, ordea, ez dago euskaraz irakurtzera ohitua oraindik. Are gutxiago gai politikoaz idazten delarik. Gure aldizkariak mezu zehatz bat helarazi nahi du, eta politikagintza neurri haundi batean frantseseg egiten denez, hala egitera behartuak gara». Zenbat irakurle eta zer irakurle motak hartzen duen «Ekaitza» argitu digute gure solaskideek: «Zenbaki bakoitzeko lauzpabost lagun kontatzen ditugu. Beraz, 4.000 eta 5.000 irakurle ditu «Ekaitza»-k. Ageri denez, ukaiten ditugun gutunetan arabera, abertzale eremutik haratago daudenek ere irakurtzen dute «Ekaitza». Izan ere, auziak eta ekonomia eta politikako dosierak irakurtzen dituztela ohartu gara».

Euskal aldizkari politikoaren egoerari dagokionez, baikor azaltzen dira: «Abertzaleen bedabideek zailtasun haundiak ditugu frantziarren aldean, frantsesek telebista eta irrati azkarrak dituzte. Gu haiek baino ttipiagok gara, alde guztietatik. Kalitate eta interesa hobetzeko lan franko egin behar dugu, ordea, orain hilabete bat «Ekaitza»-ren maketazioa berritu dugu».

MIKEL ASURMENDI

Eneko Bidegain (ezkerretara) eta Jokin Manterolak (eskuinetara) eman digute «Ekaitza»-ko finantzaketa, antolamendu eta ibilbidearen berri. (Arg.: G. Garaialde).

gu hau: «Eztabaidak izan dira, baina azken erabakia ezezkoa izan da beti. Ez gara gure agerkarian publizitatea sartzearen aurka, bala ere. Merkatua zaila da. Eta horretaz ongi arduraturko litzatekeen talde bat sortu behar da. Badira pu-

blizitateari buruzko ikusmolde ezberdinak gure aldizkarian, bestalde».

Aldizkariaren urteko aurrekontua 150.000 liberakoa da (3.750.000 pezeta). Hau da, ale bakoitzeko 3000 libera behar dute. Aurrekontua harpidetza eta salmen-

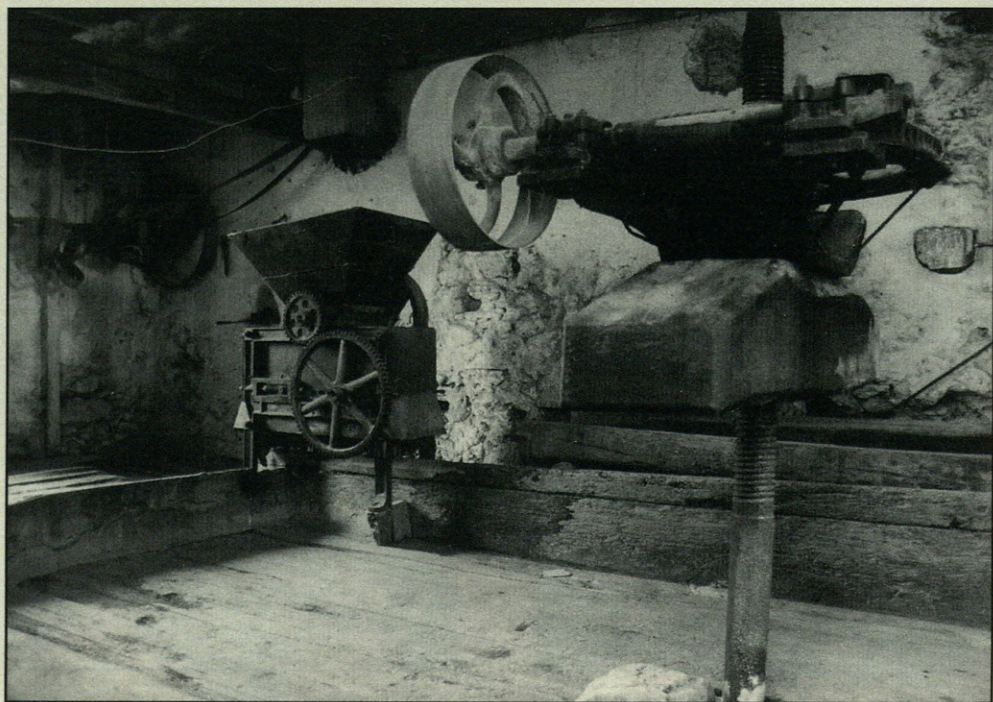
tetatik biltzen den sosarekin osatzen dute. «Ekaitza» lan militantearen emaria da, inola ere. Ez dago kontratupean ari den langilerik, Jokinek argitu digunez: «Hemen ez da nehor profesionalki lanean ari. Militante politikoen lana da hau. Ba-

Donostiako Amara Goi eta Miramongo hirigintza planek erdian harrapatu dute

KATXOLA DOLARE-BASERRIA: BIZIMODU ALA MUSEO?

Donostiatik Hernanirako errepidean baserri zahar batek bereganatzen du gure begirada. Altxor preziatua gordetzen du: barroko garaiko dolarea. Katxola baserria da, laburrean begi bistatik joan dakigukena.

ORAIN arte zelai edo mendi zirenetara begiratu, eta erai-kuntzak nagusitzen hasiak dira eremu askotan. Donostiako Miramon aldeak ere aldaketa prozesu bera bizi du egun. Etxe erai-kuntza handia egitekotan dira eta, leku horretan bertan, garai batean Amara Goia bezala ezaguna zen eremuan dago Katxola baserria. Orain hiru mende zutitutakoa, garai

Egurrezko egituradun makinaria dauka Katxolak. (Arg.: Alberto Elozegi).

hartako ohitura jarraituz, dolare bezala eraiki zuten; sagardotegia, etxebizitzaren zatia zen. Barroko egikeradun baserri honek zurezko egituradun makinaria dauka sagardoa egiten zen garaie-tatik, eta arkitektura haren eredu bakarretakoa da Do-

nostian. Sagarrak prentsatzeko zurezko makineria eta zurezko ardatzak lehen solairuan zeuden, eta kupelak, berriz, behe solairuan. Gaur egun, zurezko ardatzak burnizkoak dira. Dolare honen parekoa Urnietako Azkonobieta baserrian aurkitu

dezakegu bere osotasu-nean.

Baserri honen aurretik, beste Katxola bat ere baze-goen, Katxola Zahar deitua «oraingoaren ama deitu genniezaiokeena. Karlitate-tan gotorleku gisa erabilia izan zen, eta oraingo Ka-

«Orain hogeita hamar urte baserri gehien zuen udalerria Donostia zen, egun gehienak txikitzen dituen da»

JOSU TELLABIDE

txolaren alboan zegoen, Josu Tellabide etnologoaren datu guztiek diotenez. Datu hauen interpretazioa ordea, Alberto Santana historialariarena da. Baserri hau orain dela hogeita hamar urte desagertu zen, zeukan historia aberatsa eta guzti.

Tellabideren aburuz, Katxola Berrirekin ere gauza bera gerta daiteke. Izan ere, Miramonerako pentsatutako hirigintza-planean baserri paregabe honentzat ez baitago lekurik, eta bertatik kendu behar dute, halabe-harrez. Teknika berriez baliatuz, baserria zatika-zatika desegin, eta oraindik zehaztu gabeko beste leku batean berreraikiko dute. Egundaino ongi errotuta mantendu diren Katxolaren oinarri edo sustraiek beste paraje bat izan dezakete aurrerantzean atsedeneku.

Berri ofizialik ez

HONAINO, etxeak eraiki nahi dituztenen planak. Katxolan egun bizi den Erdozia Salaberria sendiak hala ere, ez du gertaera posible honen berri ofizialik jaso. «*Egunkarietan irakurritakoa bakarrik dakigu, bertatik jakin genuen baserria botatzeko asmoarekin dabiltzala, baina ofizialki oraindik ez digute ezer ere esan, eta gainera, Katxolarekin zeregingo den ez dago erabakita*», esan digu Lu-

Amara Goian dago egun, hiru mendez, Katxola baserria. (Argazkia: Alberto Elozegi).

ziak, Katxola baserriko alabak. «*Gu etxea bota eta beste leku batean berreraikitzearen aurka gaude*».

Baserri edo dolare hau 1.850. urtez geroztik da Erdozia Salaberria sendiarena, erregistroetan ageri denez. Bernardo Erdoziak erosi zuen, Luziaren aitonak. Erdozia, Mikaela Salaberriarekin ezkondu, eta bertan bizi izan ziren, hil artean.

Gaur egun, Katxolan Luziaren osaba eta izeba bizi dira, eta ama berriz Katxola

Txikin, Katxola Berriri atxikitua aldamenean eraiki zen etxean. Etxe hauek kenduz gero, sendia ezer gabe geldituko litzatekeela dio Luziak, orain arteko historia guztia galduz.

Ekainaren 22an egin zen Miramongo Konpentsazio Batzordeko azken bileran,

ez zen ezertxo ere argitu. Batzorde horretan Kutxa, Donostiako Udala, bi eraikuntzako enpresa eta etxek jabe ezberdinak daude -artean Erdozia Salaberria sendia-, eta Kutxa entitateko Juan Karlos Olano da lehendakaria. Olanok azaldu digunez, Miramongo urbani-

«Barroko egikeradun baserriak egurrezko egituradun makinaria dauka sagardoa egiten zen garaietatik

“Baserri edo dolare hau 1.850. urteaz geroztik da Erdozia Salaberria sendiarena erregistroen arabera, Bernardo Erdoziak eresia»

zazioak hartuko duen itxurarekin, errepidea hamar metro mugituko da eta Katxola baserria erdi-erdian geldituko litzateke. «Txirrindularientzat bide gorri bat eta espaloiak egitea dago urbanizazioaren aurreproiektuan -esan digu Olanok-, eta, honenbestez, Katxola bidetik gertuegi geldituko litzateke, bertatik igaroko liratekenentzat arrisku bilakatuz. Horregatik erabaki dugu dolarea lekuz aldatzea, egitura mantenduz». Leku batean desegin eta beste batean berregiteko dagoen aukera azaltzeko, aurretiaz egindako beste esperientzia bat gogora ekarri du Miramongo Konpentsazio Batzordeko lehendakariak. «Miramonen dauden ingeles estiloko Arbide Dorreak, Foruen Pasealekuan zeuden lehen. Pixkanaka desegin, harri guztiei zenbakia ipini, eta hiru dorreatatik bi berreraiki egin ziren, inolako arazorik gabe».

Katxolarekin gauza bera egitea pentsatzen dute. Sendiaren pentsamoldeak, ordea, ez dute bat egiten Olanoren eritziekin. «Beste leku batera mugituta, Katxolak ez du izaera bera edukiko, eta irakurri dugunaren arabera, gurea ere ez da izango gainera. Katxolaren aldamenean dagoen Katxola Txiki berreraikitze inolako asmorik

Sagardotegitik monumentura

Katxolaren ezaugarriak, oro har eta baserriaren egitura barrokoa ikusita, Gipuzkoako Foru Aldundiak monumentu kategoriadun interes kultureko ondaretzat hartua izan dadin eskatu zion Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari. Kultura departamentuak espediente zabaldu zuen orduan bertan, eta horren inguruko informazioa landu ondoren, aurtengo apirilaren 15ean informazioa publiko egin zen.

Gero, interesa zuten aldeek alegazioak egiteko aukera eduki zezaten, maiatzaren 22an Euskal Autonomia Elkartearen Boletín Ofizialean plazaratu

zen disposizioa, eta ekainaren bederatziaren, azkenik, kaleratutako dekretu bidez Katxola babesteko erabakia hartu zuen Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak.

Dekretu hau Boletín Ofizialean agertu ondoren, Katxola non eta nola berreraikia izango den zehazteko, proiektuen aurkezpenari ekingo zaio. Eta hiru baldintza bete behar harko dituzte aipatutako proiektu hauek: dolarea mantentzea, egurrezko egitura bere horretan uztea, eta ezkaratzaren banaketaren egitura ere errespetatzea.

Dena dela, Jose Luis Biteri, Donostiako Ondare

Zerbitzuko arkitekturen ustetan, nahiko zaila izango da berreraikiko duten Katxolak oraingoaren antza handia edukitzea. Hormak harlanezkoak direnez, berreraikitzea ez da harriak birkoekatzea bezain lan sinplea izango, eta material berri ugari sartuko da. Azken batean, berri itxura izango luke, orain duen xarma galduaz.

Kutxak, hala ere, etorkizunerako egitasmoak ditu beste Katxola honentzat. Monumentu izaera gordeaz, eta baserri honi zor zaion errespetuz, helburu kulturez bete nahi ditu dolare honen horma zahar-berrituak.

Kupelak
beheko
solairuan
gordetzen
ziren, sagarrak
prentsatzeko
zurezko
makineria eta
ardatzak lehen
solairuan
zeuden
bitartean.
(Argazkia:
Alberto
Elosegi).

ere ez daukatela kontuan hartzekoa da».

Josu Tellabidek beste ikuspuntua ere azaldu digu: «Nere eskuetan dauzkadan datuen arabera, orain hogeita hamar urte baserri gehien zuen udalerria Donos-

tia zen. Egun, udalerri baxue da Gipuzkoan gehienak suntsitzen dituen. Urtero 7,3 baserri galtzen dira, eta baxuetako askoren balio oso handia da. Intxaurrondoko poligonoa eraikitze 24 baserri suntsitu zi-

rela baieztatzen du Tellabidek. Katxola botatzeak, baserri eredu baten galera ekarriko luke, eta ez du balio beste leku batean berreraikiko dela esateak».

AINHARA ZUAZABETIA

«Inteligentziarekin zerikusia duten gauzak tabu direla dirudi telebistan»

Oporretara bidean, «Haran eta gailur»-eko lanak amaitu ditu. Telebistako programazioaren, lan-molde eta berezitasunen haranetan bidaiatu dugu arrasatearrekin. Eta herri komunikabideekin gailurra jo dugu.

Mundua zebarkatzeko duzun gogoa aipatu izan duzu sarritan, «Haran eta gailur»en barira. Norra joango zinateke aurten oporretara?

Aukera izanez gero, Estatu Batuetara. Bertan jaioa naiz, kasualitatez, eta 28 urte eta gero joan nintzen, duela bi urte, jaioterria ezagutzera. Oregonen, Californian... egon nintzen, euskaldunak ibili izan diren tokietan. Zerbaitetaz jabetu nintzen: amerikar horiek oso azkarrek direla, beste guztiak izorratzen dituzte baina be- roiena oso ondo zaintzen

■ «Ospeak ez dio inorri eskubiderik ematen batzuek dituzten jarrerak hartzeko». (A.: A. Elozegi).

dute. Ekologia aldetik nola zaintzen duten ingurunea, errekek... Jendeari dago-kionez, izugarrizko ezuste-koa hartu nuen. Ideia egina

nuen eta ez zuen inolako zerikusirik bertan aurkitu nuenarekin. Egia da euskal- dunen artean egon ginela denbora gehiena, eta hori

oso ezberdina da. Aspaldi joandakoak dira, orain jada jendea ez da joaten... Joaten garen apurrak besoak za- bal-zabalik hartzen gaituzte.

«Aktoreen mundua, telebistaren mundua bezala, oso mundu berekoa da. Oso zaila da hemen batasuna lortzea. Askotan, lanak sortzen direnean, ukabilkadak, zangotrabak... denetarik topatzen duzu». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Han dauden euskaldunek irudi erreala al dute oraingo Euskal Herriaz?

Bai, komunikabide aldetik gu baino aurreratuagoak daude han eta hemen gertatzen den edozer gauza berehala jakiten dute. Denetarik aurkitzen duzu, hala ere, badago hemen oraindik Harritzko Aroan bizi garela pentsatzen duenik.

Somatzen zaie, dena den, zalantzak dituztela beren bizimodua han egin ondo-

ren: «Asmatuko ote nuen, ez nuen asmatu...?». Horren aurrean eta beren erabakia indartzeko-edo sinetsi nahi dute hemen oraindik oso gaizki bizi garela, hau oso tristeza dela bizitzeko...

Zu ez omen zara aktore. Baina kameraren aurrean egoteko ez al da neurri batean aktore izan behar?

Bakoitzak erabaki behar du. Badaude aktorearen rolean sartzen direnak, kameraren

«Gizartearen arazoa da orokorrean berekoikeria, gertatzen dena da telebistaren munduan hori basatia dela»

aurrean jartzen direnean beste modu batera jokatzeko dutenak. Nik lehenengo egunean kameraren aurrean jarri nintzenetik erabaki nuen zeozter egitekotan, naturaltasunez egin behar nuela, hau da, aurkezpenak ahalik eta modu sinpleenean egin behar nituela, ni izanda. Beste erako lanetan agian beharrezkoa izango da aktore izatea, baina nik orain arte egin ditudan mota horretako saioretan ez dut uste bidea hori zenik. Oso zaila da guztiz naturala izatea, baina bestelakoa iruzurra da, naturaltasun prestatua ez baita naturaltasuna.

Ez duzu inoiz aktore lanetan murgiltzeko tentatdirik izan?

Jakinmina izan dut. Mundu honetan sartuz gero, gauza asko frogatzea atsegin izango nuke, gauza asko frogatuz daukazulako aukera gehien atsegin duzuna aukeratzeko. Nahikoa zabalana izan, baina oraingoz ez diot bide horri ekingo.

Ospea eta izar izatea ez dituzu atsegin, baina telebistak ez al dakar hori balabeharrez?

Bai, baimenik eskatu gabe besteen etxean sartzen zaren unetik onartu behar duzu pertsona hori kalean dabilenean ordainez zerbait pagatu behar duzula. Baina nahikoa zorte badugu atsegin dugun munduan lan

egitearekin, gainera harrotuta joateko. Ospeak ez dio inorri eskubiderik ematen batzuek hartzen dituzten jarrerak hartzeko.

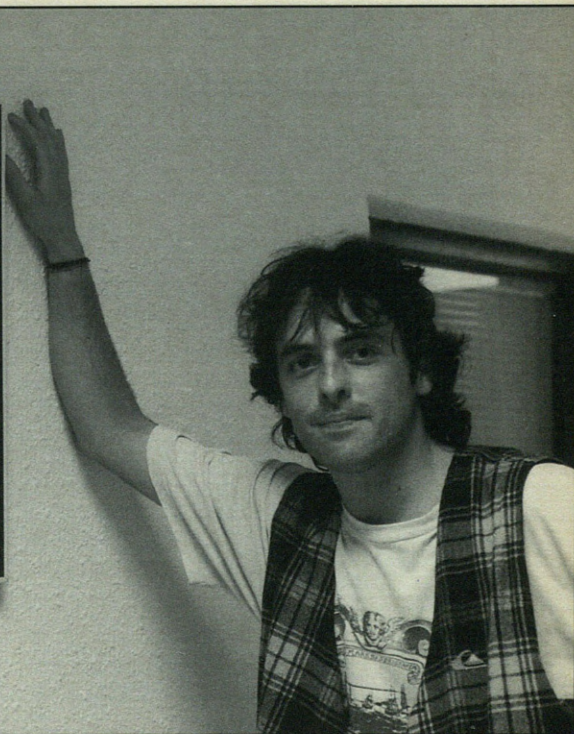
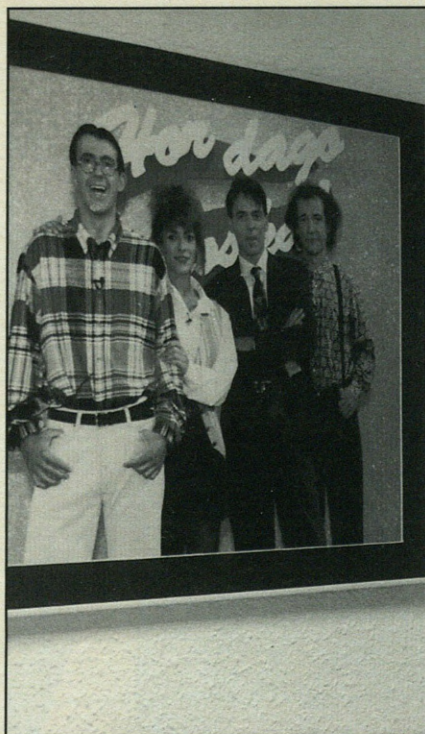
Zaila izaten da, denok pertsonak garelako, baina askotan egun txar batek besteen aurrean erantzun txar bat ematea ekar dezake eta, ondorioz, norbaitek pentsatzea mozolo edo harro bat zarela.

Baina telebistek ez al dute gero eta gebiago bultzatzen izar-sistema deritzona?

Bai, baina azkenean erabakia norberarena da. Zure esku daukazu era batera edo bestera jokatzeko. Ez du balio enpresari errua botatzeak norbait harrotu egiten baldin bada. Askotan horren ondorioz, nahi gabe bada ere, gizartearentzat eredu bilakatzen zara eta horrek nolabait presioa eragiten du. Baina hori pertsonaren izaikerarekin lotua dago erabat.

Euskal aktoreek telebistak beren eskubideak errespetatzen ez dituela aldarrikatu dute. Telebistan lanean ari zaretenokin zerikusirik ba al du horrek?

Aktoreen mundua, telebistaren mundua bezala, oso mundu berekoa da. Oso zaila da hemen batasuna lortzea. Askotan, lanak sortzen direnean, ukabilkadak, zangotrabak... denetarik topatzen duzu. Horrelako giro batean, oso zaila da batasuna sortzea. Aktoreen artean zaila dela uste dut, hala ere poztien nau horrelako ekimena sortzeak. Hasiera da, baina diruz josita daudenak eta eskaintzak barabar jasotzen dituztenak ez dira horrelakoetan agertuko. Errazagoa da egoera txarrean daudenak batzea eta

zarata ateratzea. Tristeia da, baina horrela da telebistan.

Dena den, telebistan bakarrik ez, gizartearen ere hori gertatzen da, pertsonen artean beste joera bat zegoen lehen. Orain mundu guztia oso berekoi bihurtzen ari da. «Euskalduna» enpresako lis-karren garaian 20.000 per-

tsona ikusten zenituen gurti berari tiraka. Egundak, aldiz, langileak ehundaka kalera-tzen ari dira baina inork ez du ezer esaten. Gizartearen arazoa da berekoikeria, gertatzen dena da telebistaren munduan hori basatia dela.

Telebista ereduari helduz, saioen errepikape-

«Gauzak ez lirateke errepikatu behar baldin eta arrazoi oso garrantzitsurik ez balego». (Argazkia: Alberto Elosegia).

NORTASUN AGIRIA

Estatu Batuetan jaio zen, nahiz eta urtebetera Arrasatera joan ziren bizitzera ● Leioan ikasi zuen kazetaritza, Jaime Otamendi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Xabier Letona...

kazetariekin batera euskarazko bigarren belaunaldian ● «Arrasate Press», «Berrigara» eta ATBko sortzaile eta kazetari, ATBko koordinatzaile ere izan zen ● «Hor dago koska», «Gutxigorabehera» eta «Elkanotarrak» saioak aurkeztu ditu, besteak beste, ETBn ● Bitan irabazi du Rikardo Arregi Saria ● Goibel samar dagoenean idatzi ohi du ● The Clash, AC/DC, Barricada... ditu musika-talde maiteenak ● Futbola izugarri gustatzen zaio, Realzale amorratua da

«Ez dut sinesten audientzia denik saioak aukeratzeko arrazoia». (Argazkia: Alberto Elozegi).

na egungo programazioaren ezaugarri nabarmena da. Zer eragin izango luke zugan hemendik sei urtera orain grabaturiko zerbait ikusteak?

Batere pozarik ez du ematen. Gogoratzen dut «Hor dago koska» grabatu eta handik bi urtera telebistan ikusi nuela, izugarrizko mutiko aurpegiarekin eta berriro han. Baina merkatua dagoen moduan, dirua gauza batzuetan xahutzen da eta beste orduak betetzeko ez da iristen. Txokea da, baina mundu guztiak onartu behar duena.

Aukera izanez gero behintzat, gauzak ez lirateke errepikatu behar baldin eta arrazoi oso garrantzitsurik ez balego: jendeak eskatu duelako, askok ikusteko aukerarik izan ez dutelako... Zentzu apur batekin egin beharko lirateke errepikal-diak. Egia esan, ez da gauza bera saio osoa errepikatzea

edo zati batzuk erabiltzea. Mikel Laskurainek egindako taxiaren irudiek, esaterako, testuinguru ezberdinetan erabilia bazuten zentzurik, nahiz eta berarentzat arazoa bera den. Era horretara duintagoa da.

Zein da bide hori aukeratzeko irizpidea?

Dirua, irizpide ekonomikoa. Telebista komunikabide garestia da, eta dagoen diruarekin gauza asko atera behar dira aurrera. Futbola-ekin bakarrik joaten den dirua kontuan izanda, informatiboak egunero egiten, azpiegitura mantentzen... diru asko joaten da. Euskaldunak, azkenean, bi milioi t'erdi besterik ez gara, eta horien zergekin ez dakit zenbat ordaintzen den, baina muga handiak ditugu.

«Magazin adimentsua egingo nuke gustura, orain egiten diren kutreen aurkakoa litzatekeelako»

Horren aurrean beste aukera ordu gutxiago emititzea da, niretzat logikoena; baina zeozergatik aukeratuko zuten ordu gehiagotan egitea. **Zuk nahi adina baliabide eskura izanez gero, zein litzateke gustura egingo zenukeen saioa?**

Magazin adimentsua. Magazina, aukera ematen duelako gauza asko sartzeko, hau da, telebistak erritmoa eskatzen du arreta mantentzeko, eta eduki asko lituzkeen saioa beharko luke; adimentsua, *kutrearen* aurkakoa litzatekeelako. Hau da, egun egiten diren magazinaren beste muturreko zerbait: elkarriketak egin, baina merezi duen jendearekin eta zer kontatu duenarekin; eta kalera joan behar bada galdetzeraz, txorakeriak

itaundu beharrean eta jendea adarra jotzera joan beharrean, gauza interesgarriak galdetzea... Ikaragarria da telebista noraino iristen ari den, inteligentziarekin eta pentsatzearekin zerikusia duten gauzak tabu direla dirudi.

Baina audientzia izaten omen da saioak aukeratzeko arrazoia.

Nik ez dut hori sinesten. Ziur naiz gauza bat ongi eta modu duin batean eginez gero arrakasta izan dezakeela. Magazine batean umoreak badu lekua, baina umore adimentsuak, ez kaleko agure gaixo bati adarra jotzearen ondoriozkoak. Buzia nekatu behar da eta umorea behar den eran egin, umoregile edo esketxen bitartez. Zoritxarrez hori inposatzen ari da eta denak bukatuko dugu antzerako zeozer egiten ez dagoelako besterik. Argudioa beti bera da, jendeak horrelakoak atsegin dituela, eta automatikoki denak *kutrekierak* botatzen dituzte. Baina zergatik ez aproba egin bestelako zerbait egin eta ikusten ez bada atzera botaz? Jendea aukera eman baino lehen erabakitzen da zer atsegin duen. Tristeena da ez dudala inor ikusten programa adimentsu bat egiteko adorea erekin.

Eta zein da zuk egin duzun saiorik adimentsu edo gustagarriena?

Gorka Zufiaurrearekin egin nuen «Berriketa gutxi» saioa. Oso gauza polita, berezia, irten zen, eta egin nuenak merezi zuela sentitu nuen. Bete egin ninduen.

Proiektuak eta ideiak aurrera eramateko, baina, produktorak ez diren bide zuzenik ba al dago telebistara iristeko?

«**Herri komunikabideak so mesedegarri izan dira euskararentzako, txingurri askok izugarritzko lana egin dezakete**»

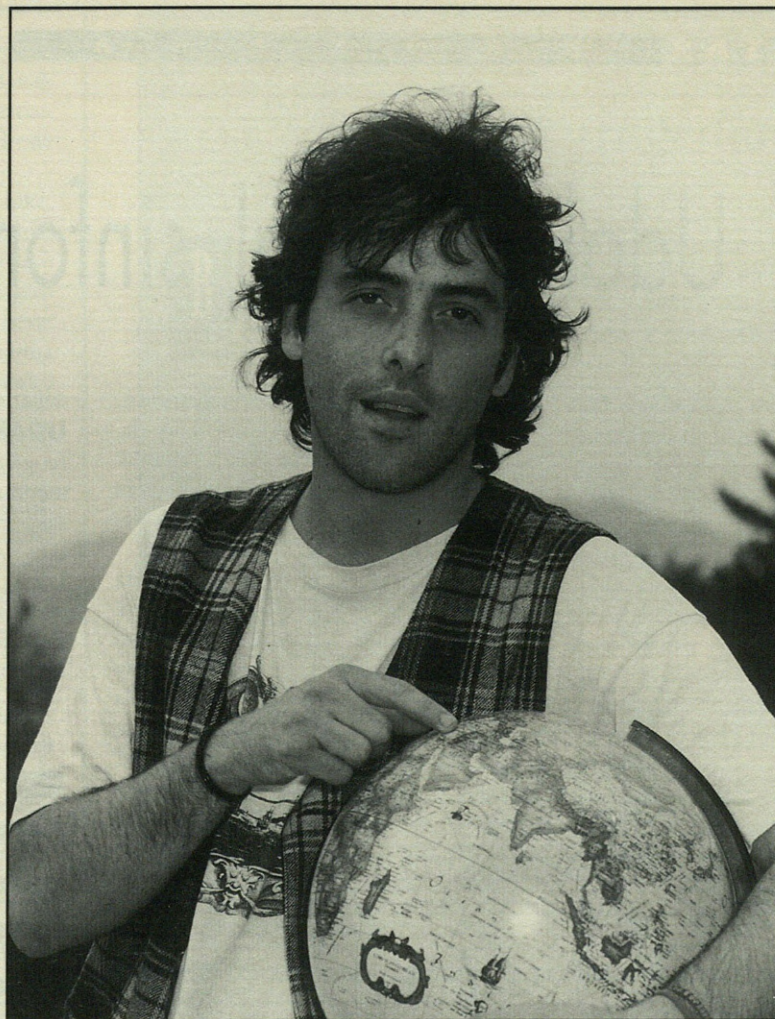
Oso zaila da, lehenago edo beranduago produktora baten iragazkitik pasa behar duzu. Gainera, mundu guztia konturatzen da zeintzuk diren lana duten produktorak eta egitasmo bat aurrera eramateko erarik adimentsuena horien bitartez egitea da. Ni ETBra zuzenean etortzen hasi nintzen eta ahalegindu nintzen, baina konturatu nintzen inor ez nintzela eta produktoren bide-tik errazagoa zela.

Herri komunikabideetan, «Arrasate Press»en, hasi zenuen kazetari ibilbidea. Euskarazko herri-komunikabideek etorkizunik badute?

Izugarritzkoa. Egia esan, duela urte batzuk puztu egin zen mugimendu hori, baina orain bere onera etorriko da ziur aski. Nik dakidala, herri komunikabideak sortu diren lekuetan ez dira itxi, atzeraka ez dute egin, beraz, aurrerabide bat izan dela argi dago. Etorkizunean, gainera, telebistak sortuko dira batez ere. Duela bost urte basamortua zen telebistei dagokienez, baina egun dozenaka daude. Eta seguruenik beste dezente sortuko dira gutxinaka.

Herri komunikabideak euskararen tresna edo alderantziz?

Oso mesedegarri izan dira euskararentzako. Txingurri askok izugarritzko lana egin

«Duela bi urte Estatu Batuetara egindako bidaian konturatu nintzen amerikarrak oso azkarrak direla: beste guztiak izorratzen dituzte baina beroiena oso ondo zaintzen dute». (Arg.: Alberto Elozegi).

dezakete, elefante batek bota dezakeen horma botatzea ere. Duela urte batzuk liburuak eta aldizkariren bat beste aukerarik ez zegoen euskaraz irakurtzeko. Egun, zorionez, herri komunikabideak hasi eta egunkaria ere etorri da bide beretik, etorkizunean gehiago izango dira, askoz ere irakurle gehiago egongo direlako.

Euskaraz ez die mesederik egingo herri komunikabideei, mugatu egiten dudelako. Irizpide ekonomikoaz bakarrik ez genituzke egin-goeuskarazko komunikabideak. ARGIA esistituko zen, baina «Luz» izena izango luke. «El Diario Vasco»-k, oraingoz, halabeharrez «Euskaldunon Egunkaria»-k baino

gehiago salduko du.

Harrobitzat aipatzen dira herri komunikabideak. Ez dago horretara bakarrik mugatuko diren arriskurik?

Bai, gehiegi azpimarratzen da handik atera diren pertsonak handik atera direla. Niri beti gertatzen zait. Harro nago han egindako lanaz, nire jarrera inoiz ez zen izan han ikasteko nengoela eta aldegingo nuela pentsatzea. «Arrasate Press» sortu genuen garaian oso une erromantikoak izan ziren, emozio handiz egiten genuen lan. Gero erromantikotasun hori galdu egiten da.

Herri komunikabideak herri mugimenduen eta instituzioen artean. Ba-

lantza ez al da azkenotara gehiago burbiltzen ari?

Bai, herri komunikabideak oso positiboak dira, ez dute istiluetara jotzen. Horretan udaletako eta herriko arazoak ez dira azpimarratzen, hurbil dituzulako denak. Egia da dirua instituzioek jartzen dutela, eta horrek bakarrik lotura badakarrela. Baina gero hainbesteko kontrolik ez dago, trukean ez da ezer eskatzen. Arrasaten behintzat horrela izan da. Herri komunikabideak asmo bateratzailearekin sortu ziren, euskaldunak batzeko, eta horrek eragin du irudi positibo hori.

ARANTXA ERASUN

Udako euskal sinfonia

UDA gordineko bero sapak eragindako sukar-amets batean imajinatu dut bat-batean eta, inportanteena, batera, Euskal Herriko airean saltoka dabiltzan musika-nota guztiek nonbait topo egin eta berpiztu egin litezkeela. Airean nahasi isilean dabilen 'ahaireak' zer itxura izango lukeen pentsatzea agian irdimena baino metafisika-jokoa litzateke, baina notizia gehienak denborapasa atalean sar litezkeen garai honetan uda-jolasa proposatu nahi diet irakurleei. Musika kontuan adituak direnei, noski, aurrez barkamena eskatuta. Kontuan hartuta, batez ere, behen sinatzen duenak belarriak gehienbat betaurrekoak ez erortzeko erabiltzen dituela.

Euskal melodia ero horren lehen mugimendua asmatzen ez da hagitz zaila. Odol beltzeko erritmoa izanen luke, *blues* eta jazzaren artekoa, baina egitura finko baten arabera ez. Oso bat-batekoa. Urteak dira jazz doinuek uztaila janzten

дутena Euskal Herriko bazterretan. Orrialde hauetan maiz komentatu da, baina Iñaki Salvadorrek berak oraindik orain «jaialdi aroko lore» definitu du jazzaguri dagokigunez. Oso sasoiko fruitua, alegia.

Jam session ikaragarri baten tankera izango lukeen hasiera baten ondoren, imajinatzen dihardugun sinfoniak jazzaren erreka zabaldu eta ur-jauzi baten tankera hartuko luke —badakizue oso zaila dena musika irudi fisikoekin azaltzea, baina tira—. Berezko ordenarik gabe, nota guztiek beren kasa salto egiten lukete ama-lurraren barne agindu bati kasu eginez. Norbere sustrai sakonetan oinarritutako zatia litzateke: denak zurrumbilo handi batean igerian, elementu komune-kin, baina berezkitasuna galdu gabe. Are, ama-lurraren berezkitasuna izanik elementu eragile nagusia. 50.000 lagun erakarri ditu Bilbao Tropikal jaialdiak, eta Munduko Musiken erakustaldi bikaina

dakarte Nafarroako Jaialdiek.

UDAKO euskal sinfonia, gainera, ko-reografiaz lagunduta etorri ohi da 'mugimendu etniko' honen inguruan. Dantzarako musika aproposa, batera egokitu dira nazioarteko musiko saio hauek eta Portugaleteko Folk Jaialdia. Elai Alai taldearen lanak urtero jartzen dizkigu eskueran nazioarteko dantza-folk erakustaldi bikainak. Gainera, eta bidaia apro-

**Iñaki Salvadorrek
berak oraindik orain
«jaialdi aroko lore»
definitu du jazzaguri
dagokigunez. Oso sasoiko
fruitua, alegia**

Donostiako Jazzaldiari hasiera eman zion jaialdi erraldoi batek uztailaren 24ean. 2.700 pertsonatik gora bildu ziren «Jazz Band Ball» ezaguna entzutera. 9 talde igo ziren 3 eszenatokietara, horien artean Lau Behi eta 16 Jazz-Eroak euskaldunak. Uztailaren 28a bitarte luzatu den 31. Jazzaldia guztiz arrakastatsu gertatu da eta goi mailako jazz entzun ahal izan da. Donostiakoarekin bukaera eman zaio uztailako Jazz jaialdiei.
(Argazkia: Javier Gallego).

betxatuz —pentsatu nahi dut koordinazioaren emaitza dela, prezio eta emanaldien inguruan negoziatuz...—, emanaldiak ez dira Jaialdira mugatzen, beste hainbat herritara zabalduz.

Hirugarren mugimenduak itxiko luke, gure aldetik, sinfonia. Abuztuan, artean udaren izerdi patsetan itota festetako doinuek hartzen dituzte gure hiri nagusi batzuk, jendustuta daude ordurako beste batzuk. Ordea, Donostiak aspaldi hartua du hirugarren mugimendu honetarako batuta, oso akorde klasikoetan mugiarazten duena. Musika Hamabostaldiak doinu oso lasaiekin ixten du gure sinfonia.

ELEMENTU bikoitx baten falta ikusi du baten batek: sinfonia biribilduko lukeen laugarren mugimendua, gutxienik *allegro* behar lukeena, indarrez bukatzeko hirugarren mugimendu berean apropos prestatu eta gero.

Orrialde honetako irakurle-entzuleen nahierara utzi dugu laugarren mugimendu horren taxukera. Elementu nagusi *allegrotasuna* duen beste musika erakustaldi inportanteena izaten baita udan: Euskal Herriko bazten orotan izaten diren festak. Bi etxe, eliza eta frontoia nahikoa dira inguruotan santu baten babespean lau eguneko alaitasuna/festa/parranda/mozkorraldia/desmadrea (irakurleak azpimarra dezala bere aukera) izateko. Eta musika, dela kontzertu dela kantaldi dela berbena izen eta izanarekin, elementu nagusi izaten da lau egun horietan. Gure sinfoniaren azken mugimendurako, beraz, hauta dezala bakoitzak Euskal Herria nota, doinu eta oihuz betetzen duten musiken artean bat —edo gehiago—.

Ohartzen naiz azken elementu honek irudimen esfortzu are ikaragarriagoa eskatzen duela, eta hortik sor litekeen sinfoniak batez ere bi eragin izan litzakeela: entzulea erotu edo gor utzi. Edo agian, eta hau hipotesi gaizto samarra da, musika desberdinak elkar ezabatuz isiltasuna da gure nahasketaren emaitza. Partituran isiltasuna adierazten duen ikurra izango da agian udako euskal sinfoniaren *leit-motiva*, eguzkiak eta bero sapak eragindako delirio eta espejismoak besterik ez direlako udakoak. Oso sineskaitza baita udan hainbeste nota aireratu eta oso bakar batzuk besterik ez iristea udazken edo negura.

MIKEL ELORZA

UHAITZANDIKO URAZ BUSTI

Trajeriatik tragediara

B

ANAKIEN antzerki ederra izango zela, horretako behar ziren guziak baitzuten: idazle ona, errejent ezaguna, ohitura handiko herria. Gainera ez nuen sorgina izaterik, aintzineko igandean ikusia nuen «mustraka» orokorra, jauntzi eta mikrofonoekin eman zutena antzoki apailatuan: dena puntu puntuan zagon, Battitta Urrutyren eskutik.

Beraz uztailaren 21 honetan, eguzki bero batean, jendetza nasaia bildu da Garindainen: hiru milako bat entzun-ikusle. Bero handia halere: eztixago egin balu, are gehiago izango ginen, nik uste. Antzerkia hasi da beraz, ospetsua, espero zen bezala. Hara non guduka hasiera doan «kristauen» eta «türken» artean. Eta bat-batean «turk» haietatik bat erortzen da bizkarrez, enborra bezala, danba eginez: uste nuen jokoak horrela manaturik ari zela. Baina lagunak heltzen zaizkio, eta orduan argi dago trenputxartu dela. Abian hor ditu suhiltzaileak, Kurutze-Gorriko erizainak, sendagileak, oxigeno maska, eta laster «kristau» hilen andetan eramaiten dute antzoki atzera. Bakoitzak pentsu du beroak jo duela eta sendatuko dela. Publikoak ez du ezer jakinen antzerki bururaino.

Nik berehala jakin dut hil zelako berria. antzoki atzetik zetorren argazkilari baten ganik eta, bistan dena, galdetu diot aktoreek bazakiten ala ez. «Bai». Ordutik osoki beste itxura bat hartu du niretzat antzerkiak.

Besteek ez bezala ikusi dut aktoreen tristura latza eta oroz gaineratik Battitta Urruty gaixoarena. Baina denek bururaino jokatu dute, deus ez balego bezala. Zuberoako antzerki zaharraren liturgia ospatuz adore harrigarri batekin.

JEAN LOUIS DAVANT

SÜJETA den Mixel Atotxe— Zartantxuk hunkigarriki abestu du Sabin Arana Goiriren azken otoitza. Bukatu da azken peredikua, hiru emaztek emana. Tauladara igan da Pepela Mirande, herriko alkatea, kontseilari orokorra, karlista jeneral baten tokian ari zen lehentxago: berri latza erraiten du, «Oh!» gora eta luze batek erantzuten dio eserleku guzietatik. Publiko osoa txunditurik dago, bistan dena. Azken kanturik ez dute abestuko, dantzatzeko eskubiderik ez da enkantean emanen, Battitta Urrutyri ez diogu eginen hitzartu genuen omenaldia. Eta entzun-ikusleak emeki-emeki badoatza edo etxera, edo antzokitik hurbil oihal-etxe baten azpian eraikia duten ostatura. Hor ere batzuek beren tristuran diraute, gehien bat zuberotarrek, besteek aldiz birraurkitzen dute beren alaitasun naturala. Publiko bat baino gehiago badu pastoralak.

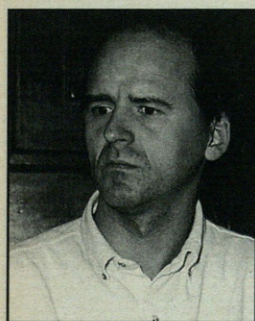
DENA dela, taulen gainean hilik erori da Garindaineko Pier-Pol Etchebarne, Mitikileko emakume gazte baten senarra, bi haurren aita (bat antzerkian ari zen), beste bi aktoreen anaia, kamioi gidaria, 37 urteetan. «Moliere bezala» erran izan da. Bai, baina Moliere bederen hortatik bizi zen. Etchebarne aldiz urririk ari zen, pastoraleko jokolari guziak bezala. Eta halere, errejent eta aktoreen adore ikaragarriarri esker, pastoral ederrenetatik izan da. Merezi du datorren aldian aipa dezadan.

TXUTXU - MUTXUKA

Turistei bideraturiko Cultur'96 Elizondon eta Beran

Nafarroako Gobernuak Bertizko Partzuergo Turistikoarekin batera turistei zuzenduriko Cultur'96 egitaraua antolatu du. Abuztuaren 1etik 14ra egunero-egunero izango da kultur ikuskizunik Elizondon eta abuztuaren 19tik irailaren 1era Beran. 9 milioiko aurrekontua duen egitasmoak eskualdeko kultur taldeak biltzen dituen Kultur Zurkaitza elkartearen kritikak jaso ditu euskarak izango duen leku eskasagatik eta urtean zehar bertakoei zuzenduriko kultur-ekintzek instituzioengandik jasotzen duten harrera eskasagatik. Halaber, turismo masifikatua baztertzen du elkarte honek, kultura eta hizkuntzari egin dakioken kaltea dela eta.

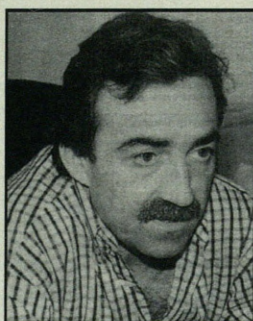
NOR - NORI - NORK

XABIER ETXANIZ

haur eta gazte literatura aztertzeaz arduratu da bere tesian. Gai honetaz egiten den lehen tesian, bi atal landu ditu. Lehenengoan, haur eta gazte literatura zehaztu du eta bigarrenean euskal liburugintza izan du aztergai. Lan honekin, Jean Haritxelhar buru zen epaimahaiak *cum laude* kalifikazioa eman dio oñatiarrari. 150 urtetan Gasteizko irakaslego eskolan irakurri den lehen tesia izan da hau ●

ANGEL UNZURI

bakarrean diskoa kaleratzeko aukera sortu zaio. Iruñean jaio eta Donostian bizi den Angel Unzuk, zazpi urte egin zituen Ganbara taldean. Amaia Zubiria, Anje Duhalde eta Javier Arrillagarekin jotzen du egun. Orain, ordea, Donostiako Jazzle Musika Akademiaren eskutik, «13 solos» bere bakarkako lehen diska kalean da. Autosufiziente izateko beharrak eraman du nafarra erronka berri honi ekitera ●

LEOPOLDO ARSUAGAK,

Donostiako ia zinema areto guztien jabe den SADE enpresako gerenteak datu harrigarriak eman ditu. Enpresa honen esku daude Donostiako zinema areto guztiak, Principal izan ezik. Orain urte bat Principe multizinemak ireki zirenetik, gainerako aretoetako ikusle kopurua jaitsi den arren, azken urte honetan %25 gehiago izan dira sarreratik pasa diren ikusleak Gipuzkoako

TEILAK

■ DONOSTIAKO MUSIKALDIA ABUZTUAREN 8TIK AURRERA

Abuztuarekin batera iritsi ohi da Donostiako musika hamabostaldia. Aurten, azken urteen antzera, tarte hamabost egunekoa baino handiagoa izango da. Abuztuaren zortzian ekingo diote 57. ekitaldiari eta irailaren lehena bitarte iraungo du.

Pio Barojari eskainiriko zikloa izango da aurtengo berrikuntza nagusia. Idazlearen heriotzaren 40. urteurrena betetzen den honetan, hiru kontzertu antolatu dira omenaldi gisa eta EHUKo Uda Ikastaroetan «Barojatarrak, oroitzapen eta irakasbide» az mintzatuko dira. Victoria Eugenia antzokian Bilboko Orkestra Sinfonikoak eta Andra Mari Abesbatzak Pio Barojaren testuetan oinarrituriko ikuskizuna emango dute. Itzulpenaz Juan Mari Lekuona arduratu da.

Gainerakoan, egitarau oparoa prestatu dute, musika mota guztiak bilduko dituen: bi opera emanaldi, orkestra sinfonikoak, emanaldi lirikoak, ballet bat, areto musika, aitzinako musika eta XX. mendeko musika jaialdiak ikusi eta entzun ahal izango dira. Ez dira faltako musikari gazteei eskainiriko emanaldiak, organo zikloa edota organo erromantikoko nazioarteko ikastaroa. Iaz hain arrakastatsu suertatu zen haurrentzako musika jaialdiak bigarrena izango du aurten ere.

Aurtengo ekitaldiaren aurrekontua 260 milioikoa izango da, iazkoa baino %5 gehiago. Diru iturri publiko, pribatu eta lehiatilatik jasotzen denarekin beteko da aurrekontua.

Bideo klipgintza da euskal bideoaren isla bakarrenetarikoa eta bera ere urria

Telebista sektorearen jabe

Bideoak 80ko hamarkadan izandako sona, ez da irudi egileek gaur bizi duten egoeraren pareko. Guztiak bat datoz, telebista kritikatzeko orduan eta bideogintzak izan ditzakeen bideak ez direla behar bezala jorratu esatean.

Gasteizko aurtengo Bideo Jaialdian aurkeztutako 81 zintetatik gehienak bideo klipak izan dira.

BIDEO klipgintza da bideo mailan etorkizuna duen arlo bakarrenetarikoa. Hala esan dute, bideogintzan ari diren errealizatzaile eta produktoreek; nahiz eta bideo klipen egoera bera ere oso emankorra izan ez. Musika eta irudiaren arteko lotura, bihurtu da jaun eta jabe. Nagusiki, musikaren industriak, aurrera egin duen heinean, bideoa erabili izan du estetika, moda zein mezuak azalarazteko.

Hilabete honen hasieran burututako Gasteizko Bideo lehiaketa dugu bideo klipgintza emanaren eredu. Bertan aurkeztu diren 81 bideo zintetatik, gehienak, bideo-klipak izan dira. Hain zuzen ere, lehiaketa honetan klipgintza saileko irabazlea izan den Iker Trebiño errealizatzaile gazteak zera adierazi digu: «*Bideo kipla da musika talde guztiek euren este-*

tika eta filosofia adierazteko duten tresnarik interesgarriena. Euskal musika taldeak egun estetika desberdinak dituzte aukeran eta zuzeneko kontzertuetan baino gehiago bideo kliparen bidez zabaltzen dute euren irudia.

Su ta Gar taldearen «Sentimenak jarraituz» kantuari Iker Trebiñok egindako bideo klipa izan da aurtengo

Gasteizko Bideo Jaialdiko irabazlea. Berak «*bideo klip standarra*» dela aitortu du; Iparra ETBko saioan duen errealizatzaile lanarengatik, astero bideo klip antzeko bat egitera ohituta dago. «*Musika taldeek ez diote behar adina garrantzia ematen eta ez dira konturatzen milioi bat pezeta nabikoa dela klipa ekoizteko. Askoz errezagoa da musika*

Miloi bat pezeta aski da bideo klipa egiteko; «taldearentzat oso garrantzitsua», dio Iker Trebiñok.

taldea gogoratzea, bere irudi eta soinua ikusi eta jaso bada. Hortxe dago bideoaren mamia». Euskal Herrian ez da, beraz, bideo klip nahikorik, Euskal He-

rriko musika egoerak horrenbesterako eman arren.

Klip errealizazioak *in-passe* egoera bizi badu ere, disketxeek eztabaidagai dute etorkizunak ekar de-

zakeena. AGEDiko kideek (Espainiako Disketxeen Elkarteak), bideo klipen emisio eskubideak gertutik aztertut nahi dituzte, «emisio eskubideetatik diskoen sal-

Ikuspuntu ezberdina, Ikusmira

«Egin» egunkariak otsailetik aurrera kaleratutako Ikusmira bideo erreportai proiektua Euskal Herrian orain arte ezagutu den bakarra da. Ikuska Multimedia ekoiztetxea izan da bideo sorta honen errealizazio eta produkzio arduraduna eta ekoiztetxe honen kide den Carlo Rabelik esan digunez, «informazioaren obiko bideetatik at dagoen proiektua da. Honen ondorioz, arazo anitz gainditu behar izan ditugu». Bideo home erreportaria, hilebetekaria eta «normalean, jorratzen ez

diren ikuspuntu kritiko-dun gaiak», jorratu ditu Ikusmira proiektuak. Ildo honetatik, Itoitzekiko elkartasuna taldeak eginiko kable mozketen ekintza-aren irudien ekoizpena dugu eredu. «Herri honetan ez dago adierazpen askatasunik eta horren adibide dira Ikusmirak izan dituen erresistentzia jarrerak, kazetel zein beste arlo batzuetatik».

Euskal Herri osoan banatu da Ikusmira erreportai magazina. Baina albistei alternatibo honek ez du finantzabide nahikorik lortu. Honen ondorioz,

hilabetero 15.000 ale saltzera heldu badira ere, Ikusmirako lau zenbaki baino ez dira kaleratu. «Esponsorizazioa edota publizitatea bilatzen ari-tu gara baina, egun Euskal Herrian ez dago ikuspuntu kritikoarekin bat egiten duen publizitate iragarlerik. Proiektua ekonomikoki interesgarria izan arren, publizitate bezeroek atzera egin dute hainbat presio jasota gero». Hala ere, Ikuskako kide den Carlo Rabelik ez du baztertzeko Ikusmiraren garapena, dauden ozto-poak gaindituz gero.

«Hemendik gutxira denok izango dugu CD-ROMa etxean, egun entzuteko CDak ditugun bezala»

MANOLO GIL

mentetatik baino diru gehiago atera daitekela konturatu baitira», argitu digu Patxi Mateo ITP ekoiztetxearen produktoreak. Jurdikoki nahiko nahaspilotsua izan daitekeen gaia bada ere, ondorioak nabariak izan dira azken bolada honetan. Telebistak, publikoak zein pribatuak, musika saio gutxiago programatzeaz gain, bideoen emisioa minututan zenbatu eta mugatu dute.

Manolo Gil errealizatzaile aintzindaria dugu bideo klipgintzan. Negu Gorriaren bideo klipen egileak aski ondo ezagutzen ditu egile gazteek jasan beharreko lege mailako babes eza. «Gehienetan egiten diren kontratuak oso eskasak dira, egile eskubideak enpresaren esku gelditzen direlako».

Denon etxean

ESTATUBATUARREK Video Home deitzen diote; etxe-ko kontsumorako bideoak dira. Garai batean, ustez zinemaren baztertzeko zein telebista audientzien gutxitzea ekarriko zuenak, etxe-ko elektrogailu soila bihurtu da. Bideo Klubetako filmeen alokairua —pornografia errege dugula— eta hauen eskaintzara mugatu da bideoaren erabilera.

Hala ere, egun badaude kontsumorako bideogintza mailan, zenbait esperientzia

berritzaile, bideo magazina —Egin egunkariak banatzen zuen Ikusmira dugu honen eredu— zeinetan, musika-rekin lotura handiagoa dutenak, bideo fanzineak ageri diren. Hots, erreportaiak zein bideo klipak eta elkarriketak tartekatzen dituzten bideoak, hau paperaren moduko euskarri malgua bailitzan erabiltzen baita. Hala ere, esperientzia hauen porrotak zera erakusten digu, teknologia ematen dizkigun aukerak aprobetxatzeko gizarteak duen heziketa eskasa.

Baina bideoa euskarri malgua den heinean, irudi egileek ez dituzte CDaren abantailak baztertu. «Egungo bideoak zinema filmea erabiliz kalitatea hobetzeko grabatzen dira. Kalitatea iraunarazteko CDak abantaila izugarriak ditu», dio Manolo Gilek. «Hemendik gutxira denok izango dugu CD-ROMa etxean, egun entzunezko CDak ditugun bezala. Egungo gazteen artean, nork ez daki ordenadorea erabiltzen?».

Entzunezkoari dagokionez, CD digitalak ez dituzte zinta analogikoak baztertu. «Harrigarria bada ere, zintak biniloak baino gehiago saltzen dira baina ez dut uste hori bideo zintekin gertatuko denik. CD-ROMa nagusituko da», azaldu digu Manolo Gilek.

Patxi Mateo, ITP ekoiztearen produktorea puntako teknologiarako ohituta dago eta ez zaio zailegia suertatzen denboran bidaiatzea. «Egun telebista ulertzeko

Banguardiako masterrak

MEDIAS, Bilbo inguruko ikus-entzunezko medioen 50 artista inguru biltzen dituen elkarte berria dugu. Ekainaren hasieran Liki-niano Kultur Gunean egindako erakusketa elkartearen lehen urratsa izan denak, Euskal Herrian bideo sorkuntza mailan egiten dena ikus-teko balio izan zuen. Bideo *performanceak*, dokumentalak, bideo klip-ak zein fikziozko zinemak euren ordezkaria izan zuten erakusketa honetan. Gabriel Villota, elkarte honetako kideak azaldu digunez, «bideo sorkuntza bideo independente gisa ulertu behar dugu; hau

da, telebistako merkatuetatik kanpo gelditzen den bideogintza eta askatasun artistiko osoz egiten den bideogintza dugu».

Bideo sorkuntzan, egile eskubideak garrantzi berezia du. Areto lana den heinean, masterra edota artelan originala babesteko nahia beharrezkoa da. Ildo beretik, irudi sortzaileak bideoa erakusketatik alokairu kuotak ditu. Hala ere, telebista emisio eskubideak ez dira euren aurreikuspenetan sartzen, «telebistek ez baitute bideo sorkuntzarik emititzen», dio Gabriel Villotak.

Baina bai, aldiz, erabili. «Egungo telebistak erabil-

tzen dituen transizio kordinatxoak ala bestelako baliabideak azken 20 urteko bideogintza sorkuntzan aritutako artisten ideia dira. Aldiz, edukiak baztertu egin dira».

Nafarroako Viana Jaurerrian abenduan egingo den erakusketan, Euskal Herrian zein Espainian ari diren bideo sortzaileek euren lana aurkezteko aukera izango dute. Ez da estetika soila, «Josu Rekaldek zein Javi Murugarrenek ukitu dituzten gaiak Euskal Herriko eguneroko bizitza dagokizkie baina edukiak ez dira hartu behar adineko seriotasunez».

dugun era erabat desagertuko da, Internet sareak bezala, norberak bere programazioa hautatzeko aukera izango baitu», adierazi du.

ETBreki kritikoenak

ETB-rako lanik egin ezean bideogintzan aritzeko «bitarteko eta irtenbiderik ere ez» dela izaten argitu du Iker Trebiño errerealizatzaileak. «ETBk ikus-entzunezko ekoizpena bereganatu du. Bide horretatik aldentzea oso zaila da», esanez Trebiñorekin bat egin Carlo Rabeli Ikuska ekoiztetxeko kideak. «ETBren inguruan bildu diren ekoiztetxeak etxe horren sateliteak bila-

katu dira eta argi dago horren ondorioz, sektoreak jasandako mina handia izan dela», dio Patxi Mateok. Bideo sorkuntzaren inguruko Gabriel Villotari bost axola «ETBn ez baita bideo sorkuntzarik emititzen, ez dago mota honetako artea mass medietan».

Manolo Gil bideo klip egilea ados agertu da esandakoarekin, hasieratik ezagutzen baitu bideo klipgintzaren merkatua; zortzi urte daramatza. «ETBk, musika inguruko saio gutxi izan ditu beti. Egun, Euskadi Gaztea besterik ez dago eta Katu Kale bezalako kalitatezko saioak baztertu egin ditu; azken finean, euskal musika taldeek ematen duten mezua, kulturala, soziala zein politikoa ez delako euren gustu koa izan».

Beraz, zer egin behar dute bideo egile gazteek? Nora jo? Kanpora ateratzeko beharra

nabarmenagoa da. Manolo Gilek argi du: «Ez baduzu atzerrian lan egiten ez duzu zer eginik, Euskal Herriko merkatua oso txikia baita, ez dago industriarik». Bideo errerealizazioaren egungo egoera txarra bada ere, etorkizunean bide gehiago zabaltzeko aukerak ez dira baztertu. Manolo Gilek esandakoaren arabera, «ezin dugu abantzi telebista dela bideogintzaren berezko komunikabidea». Patxi Mateoren iritziz, «kable bidezko telebistak zein herri telebistek produkzioaren bazkundera ekar dezakete». Hala ere, Carlo Rabeli Ikuska ekoiztetxearen kidearen arabera, «herri telebistek izan daitezke egungo kontrol politikotik at zerbait egiteko aukera duten ikus-entzunezko komunikabide bakarrak».

“ETBk euskal ekoizgintza bereganatu du; zaila da oso bide honetatik aldentzea”
CARLO RABELI

MYRIAM GARTZIA

Uztailaren 31n hasi eta abuztuaren 24ra bitarte izango dira Nafarroako Jaialdiak

Etniak Erreinuaren konkistara

A

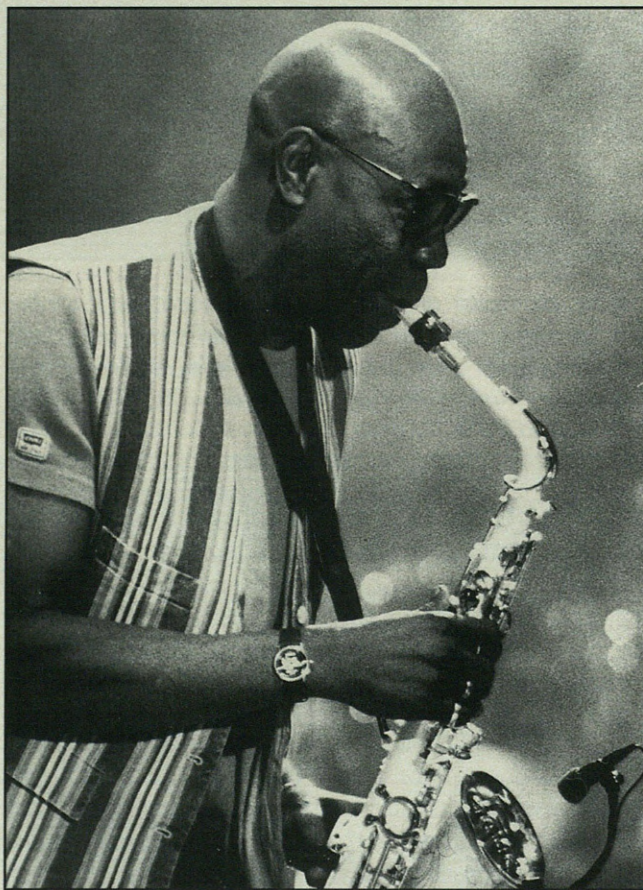
ro berri bati ekin diote

Nafarroako Jaialdiek.

Altsasu, Lizarra, Tuter, Zangotza eta Iruñean hamasei talde taularatuko dira. Lehen aldiz, musika izango da ardatz bakarra eta antzerkiak eta dantzak jaialdi propioa edukiko dute urrian.

NAFARROAKO jaialdien 26. edizioa egingo da uztailaren 31tik abuztuaren 24ra bitarte; berrikuntzekin datorrena. Izan ere, aurtengo musika izango da ardatz bakarra. Albo batera gelditu dira aurreko urteetako antzerki eta dantza jaialdiak.

1980an Nafarroako Jaialdiak sortu zirenetik kulturako ia arlo guztiek izan dute lekurik. Orain ordea, beste-

Aurreko urteetan ez bezala aurtengo musika izango da Jaialdien ardatz bakarra. Argazkian Manu Dibango. (Arg.: Bob Edme).

lako itxura eman nahi diete Jaialdiei. «Nazioarteko ekitaldi biburtu nahi ditugu Nafarroako Jaialdiak eta horretarako gai bakarreko biburtu behar dira. Urtean

zebar antzerkian eta dantzan egiten den eskaintza nabiko polita denez, elkarte pribatuek eta udaletxeek ekartzerik ez dutena ekarri nahi izan dugu», adierazi

digu Pablo Berastegi Jaialdietako kordinatzaileak.

60 milioi pezeta (2,4 milioi libera inguru) erabaliko dituzte antolaketa lanetan. Soilik aurrekontuaren heren bat gastatu ohi dute talde eta ikuskizunak kontratatzen; «ez dugu azpiegiturarik sortu eta beraz hasieran genituen gabezia berak ditugu; aurrekontuaren zati handi bat produkzioan joaten zaigu», jakinarazi digu Berastegik.

Munduko musika jaialdiak urriak izateak eraman ditu antolatzaileak bide hau jorratzera. Euskal Herrian gisa honetako jaialdi bakarra dago, aurtengo lehen aldiz egin den «Bilbao Tropikal». Baina bata eta bestearen artean, Nafarroakoak musika esparru zabalagoa hartzen duela nabarmendu behar da. «Kulturen arteko zubia eraiki nahi dugu; iragana eta oraina uztartu. Etnia eta kulturen sustraiak gordez eta egungo teknologiez baliatuz musika egiteko modu anitzak eskainiko ditugu», azaldu du Berastegik.

Helburu hau lortzeko, hamasei talde ariko dira beste hainbeste emanalditan Altsasu, Tuter, Zangotza,

Lizarra eta Iruñean. «Kalitatearen aldeko apustu nabarmena» den honetan, bakarlari zein talde ezagunak igoko dira Nafarroako Jaialdietako tauletara. Bertan arituko dira, besteak beste, Rita Marley, Lokua Kanza edota Raimundo Amador.

Kalitatearen labela

RITA Marleyk, Bob Marleyren alarguntsak, abuztuaren hiruan kantatuko du Altsasun. Zazpi urterekin kantu lehiaketa bat irabazi zuenetik, hainbat taldetan ibilia da. Bere senarrarekin sortu zuen Soulettes taldean eman zen ezagutzera abeslari jaiaikarra. Ondoren, I-Threes, soilik emakumez osatutako hirukotean jardun zuen. Bakarlari gisa aritzeari ekin zionetik hiru lan argitaratu ditu eta bere disketxe propioa ere sortu du. Orain gutxi Ignacio Scola eta Gregorio Paniagua espainiarrek «Spectacles for Tribuffalos» proiektu erraldoian parte hartu du. Berekin Altsasun izango dira Dhaima Matthews bere ohiko laguntzailea, Desakato Dada eta Afrobrass taldeak.

Egun bat beranduago, eta Altsasun ere, Lokua Kanza bakarlari zairearra ikusteko parada izango da. Gitarrista honek bere abesti guztiak idatzi, konposatu, moldatu eta ekoizten ditu. Zaireko musikari ezagunenekin jo zuen hasieran, Reine Abeti, Ray Lema, Papa Wemba eta Manu Dibango kamerundarrekin (azken bi hauek Nafarroako Jaialdietan

MUINDUKO ERRITMO ETNIKOAK 16 EGUNETAN			
	MUSIKOA - MUSIKA	HERRIALDEA	EGUNA
ALTSASU (Zelandi zelaia)	PAPA WENBA - Afrokubatarra LOKUA KANZA - Afrikarra RITA MARLEY - Reggae	Zaire Zaire Jamaika	Abuztuak 1 Abuztuak 2 Abuztuak 3
TUTERA (Jesuiten ikastetxea)	RAIMUNDO AMADOR - Flamenko-blues GEOFFREY RYEMA - Afrikarra. Mendebal eragina MANU DIBANGO - Pop afrikarra	Espainia Uganda Kamerun	Abuztuak 8 Abuztuak 9 Abuztuak 10
LIZARRA (Kiroldesia)	MISIA - Fado OMARA PORTU ETA FARAH MARIA - Boleroak ANGELIQUE KIDYO - Funk afrikarra	Portugal Kuba Benin	Abuztuak 15 Abuztuak 16 Abuztuak 17
ZANGOTZA (Karmengo klaustroa)	LUIS PANIAGUA DULCE PONTES - Fado-new age GÜEN DAI - Haize instrumentu inprobisazioa	Espainia Portugal Japonia	Abuztuak 23 Abuztuak 24 Abuztuak 25
IRUÑEA (Zehaztu gabe)	CARLOS NUÑEZ - Gaita JOXAN GOIKOETXEA ETA JUAN MARI BELTRAN - Musika herrikoia LAS HIJAS DEL SOL JUSTO BAGÜESTE - Giro musika	Galizia Euskal Herria Espainia Espainia	Uztailak 31 Abuztuak 7 Abuztuak 13 Abuztuak 21

OHARRA: Emanaldi guztiak gaueko hamarretan dira, Iruñeakoak izan ezik

izango dira). Inongo disketxe bere lanik argitaratu nahi ez zuenez, 1993an lagun baten estudioan bere lehen diskoa grabatzeari ekin zion, berak konposatu, abestu, koruak egin eta gitarra eta perkusioa jotzen dituelarik. Bere bigarren lanean -eta oraingoz azken dena- lingala, swahili, woloff, frantses eta ingelesez kantatzen du. Zuzeneko emanaldietan, Julia Sarr senegaldarrak ahotsen laguntzen du eta Didi Ekuak perkusioetan.

Raimundo Amadorren flamenko eta bluesaren arteko doinuak entzun ahal

izango dira Tuteran abuztuaren 8an. Sevillan jaiotako gitarra jolea talde askotan ibilia da bakarkako ibilbideari ekin aurretik. Los Montoyan hasi, Kiko Venenorekin jarraitu eta bere anaiarekin batera Pata Negra taldea sortu zuen. Gerundina bere lehen bakarkako lanean B. B. Kingek parte hartu zuen, eta honen azken diskoan andaluziarren doinuak sartu dira.

Nafarroako Jaialdietan parte hartuko duten guztiak ez dira kanpokoak izango. Euskal ordezkari bakarrak izango dira Juan Mari Beltran eta Joxan Goikoetxea. «Eguraren orpotik beba» eta prestatzen ari garen lan berria aurkeztuko ditugu bertan. Akordeoia, sintetizadorea, txalaparta, alboa, txistua eta dultzaina

erabiliko ditugu batik bat; doinu zaharrak eta guk sortutakoak joko ditugu».

Antolatzaileen asmoa da aurrerantzean ere aurtengo egitarauaren ildotik jarraitzea. Baina Nafarroako Gobernuan uda ostean gertatuko diren aldaketek kolokan jarriko dute oraingo ki-deek prestatua duten egitasmoa. «Legegintzaldiak irauten duen lau urteotarako guztiz finkatu nahi genuen Jaialdien filosofia, baina Gobernu aldaketak zein eragin izango duen ez dakigu», jakinarazi digu Berastegik. Halaber, helburua musika hutsezko jaialdia egitea da. Dantzak eta antzerkiak beren jaialdi propioa edukiko dute urritik aurrera.

«Kulturen arteko zubia eraiki nahi dugu, iragana eta oraina uztartuz»

PABLO BERAŠTEGI

JON ABRIL

Georges Rebuschi euskal hizkuntzalaritzan aditu den frantziar bakarretakoa:

«Ahoskatze bakarraren erabakia sozio-politikoa da batik bat»

Etxepareren hizkuntzara interes zientifikoak erakarri zuen; euskara ikertzeari ekin eta erabat maitemindurik utzi zuen Georges Rebuschi gure mintzairak. Iparraldeko euskalkiek sortu dute beregan interesik handiena. Euskaraz hitz egiten ikasteko barnetegian ikastaro bat egiteko astirik ez izatea, horixe du damu. Hizkuntzalaritza orokorra eta ingeles ikerketak egiten ditu aldi berean Parisko Sorbona unibertsitatean. Ogibidez, irakasle, Nancyko unibertsitatean ingeles hizkuntzalaritza erakusten du. Azken sei urteotan, Paris III unibertsitateko irakasle da, Sorbona berritatz hartzen dena.

Fenomeno gramatikalen ikasketan aditua zaitugu. 1982an aurkeztu zen nuen doktoretza tesian, «Euskarazko esaldiaren egitura» izan zenuen bizpide. Nondik datorkizu gai honekiko interes? Zein ondorio atera zenuen tesi hartatik?

Nire lanaren oinarria euskal hizkuntzaren gramatikari lotua egon da beti eta horrela jarraitzen du: morfologia, joskera, joskera eta semantikaren arteko harremanei, alegia.

Tesian, hiru alde nabarmendu nituen: Lehena, denbora eta formaren arteko loturak; bigarren, ergati-

boaren morfologiaren eragin teorikoa, hots, «norma» kasua eta azkenik, era alokutiboak, hitano motakoak, eta abar. Hau guztia, egikaritzen diren ikuspuntutik, baina baita bere banaketa sintaktikoaren ikuspuntutik ere eta bere erabilpen pragmatiko eta estilistikotik ere.

Artikulu eta liburu ugari eman dituzu argitara.

Unibertsitatean lanean daramatadan 23 urteotan, 40

artikulu baino gehiago idatzit dut aldizkari berezietan. Honi gaineratu behar zaio, Euskera, ASJU eta FLV aldizkarietako datuak oinarri harturik, Parisko Elkarte Linguistikoaren Aldizkarirako egindako hainbat lan.

Liburuei dagokienean, bi argitaratu ditut: lehena 1984an atera nuen, tesia biltzen duena, Parisko Selaf argitaletxearen eskutik.

Inprentan dago euskararekin lotura duten hamabost

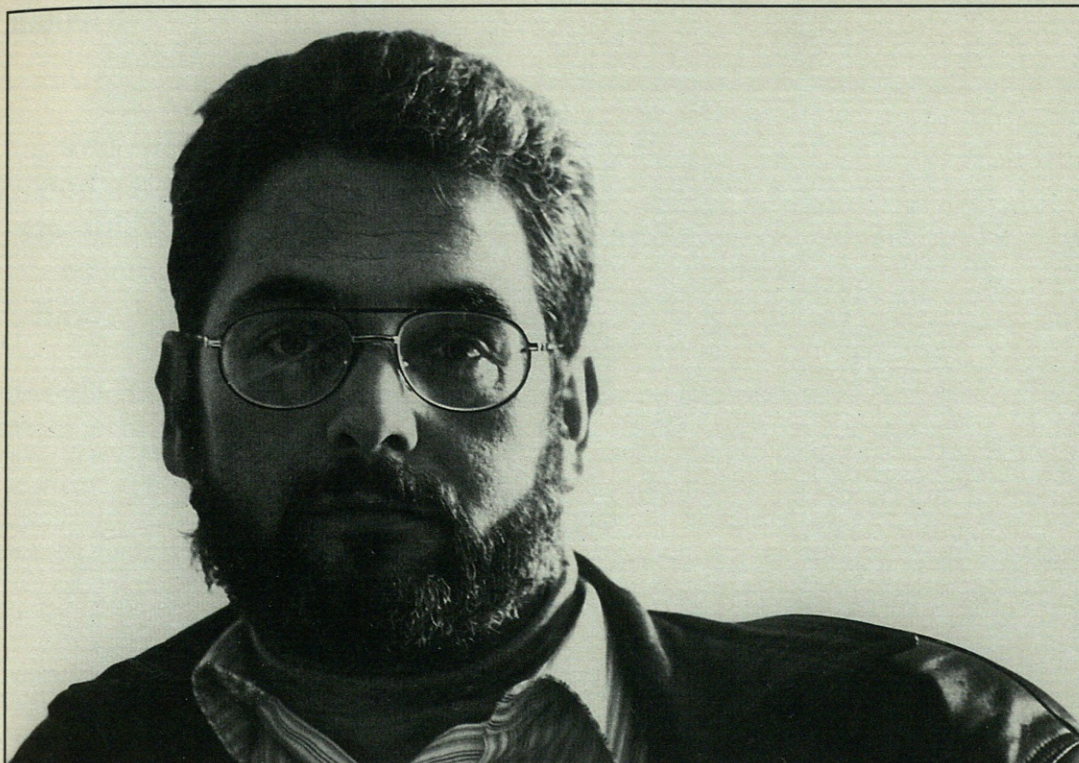
bat artikulu jasotzen dituen liburua, Euskal Herriko Unibertsitateak eta Julio Urkijo Euskal Filologia mintegiak elkarrekin argitara emango dutena.

Zure ikerketetan gipuzkera eta iparraldeko euskalkiak izan dituzu ardatz nagusi. Zergatik interes hau?

Bada hainbat arrazoi. Tesia egin nuen arte, Hegoaldeko euskalkietan aritu nintzen batez ere. Gipuzkoako herri literatura landu nuen zehazki. Oñatin egin nituen ikerketak, non bizkaieraren aldaera bitxi batean mintzatzaren diren.

Azken hamarkada honetan, aldiz, nire lana Iparraldeko euskalkietan finkatu dut, lapurteran bereziki, eta askoz ere beranduago ekin diot baxenafarrera eta zuberera aztertzeari. Interesa, aita Luis Villasante eta Patxi Altunaren lanak irakurtzetik datorkit, baina Axularrek eta Oihenartek esandakoak ere kontuan hartu ditut, hizkuntzalaritzaren azterketako oinarri teoriko gisa.

«Zaletasun orokortzat dut hizkuntza ezberdinak ikertzea, sintaktikoki alderatzeko aukera dudalako»

«Gaur egun
hizkuntzen
aniztasuna
duela hogeitun
baino askoz ere
gutxiago
aztertzen da».
(Arg.: Xouse
Simal).

Euskara aztertzeraz hizkuntz interes hutsak eraman ninduen. Zailtasun orokortzat dut hizkuntza ezberdina ikertzea, sintaktikoki alderatu ahal izateko. Euskara oso aberatsa zela banekien eta aztertzeari ekin nion. Maitemindu egin ninduen. Egun, irakurtzeko gaita naiz baina ez hitz egiteko. Gutxienez bi hilabete igaro beharko nituzke baserri batean. Egunen batean egin beharko dut.

Euskararen historia argitaratu berri duen Hollandako J. Benjamins izen bandiko aldizkariaren egitasmoan parte hartu duzu.

Garrantzi handiko lan honetan nire aportazioa, «neure, heure eta bere» bezalako izenorde genitibo gogor; eta «nire, hire edo haren» izenorde leunen arteko XVI. mendeko oposaketaren garapenean oinarritu da. XVI. mendean geroztik Etxeparek, Leizarragak, J.

Etxeberri Sarakoak zein Ziburukoak modukoak egin dako ekarpenak biltzen ditu liburu honek. Ingeleseztatik artikulu honek -nahiz eta aldizkaria holandesa izan- liburuaren ataleko bat da. Bertan J. A. Larkarra EHUKo irakasleak, Illinoisko Unibertsitateko Uhalde eta Brightongo Unibertsitateko L. Trask-ek ere parte hartu dute.

Ondorio nagusiak bi motatakoak dira: batetik, eta hau da bereziki interesatzen zaidana, hizkuntzalaritza teorikoak aurrez ezarritako hainbat eredu eta hipotesi aurre egiten die; dela estrukturalistena, dela generatibistena. Hizkuntzen garapenean, Ziburuko J. Etcheberri eta Axularrenak dira itxuraz egonkorrenak eta aldi berean bidea azkarren egin dutenak.

Azterketa honek erakutsi du agian zenbaitetan azkarregi proposatu izan ditugula euskara baturako go-

mendioak. Adibidez aztertu diren idazle klasikoek kasuan, formen banaketa askok uste zutena baino konplexuagoa zen.

Idatzizko hizkuntzan euskara batua ezarri ostean, abozko hizkuntzan ezartzeak pixkanaka euskalkien desagertzea dakarrela uste al duzu?

Euskararen batzeak baditu bestelako arazoak ere. Adibidez, ahoskatze bakar baten behin-behineko aukeraketa gehiago da erabaki sozio-politiko linguistikoa baino. Euskaldunei dagokie erabakia.

Ohar gisa, aldiz, hizkuntzalaritzaren beste arlo bati dagokiona da honakoa: gaztelarazko hiztegiak frantsekoak baino askoz lodia-

goak baldin badira, Akademiak euskalkien «ehizari» ekin ez diolako da, ez behintzat lexikalena. Akademia frantsesak aldiz, hizkuntza pobretu egin du hizkuntza bere «garbitasuna» bilatu nahian. Emaitza: iren du. Rabelaisen hiztegiaren aberastasuna eta Racine bezalako klasiko handien pobretasuna alderatu besterik ez dago.

Jean Haritxelarrek eta Bernardo Atxagak bakoitzak bere aldetik Sorbonan eskainiriko hitzaldian, bat etorri ziren euskalduna den ororen inguruan Europan dauken molde eta aurreiritziak kritikatzeko orduan.

Jean Haritxelarrek Sorbonan eskaini zuen hitzaldia aur-

«Hizkuntza ondo aztertuta ohartzen zara, batzuetan azkarregi proposatu izan ditugula euskara baturako gomendioak»

Inprimategian du euskararekin lotura duten hamabost artikuluko liburua. (Arg.: D. Picard).

kezteko ohorea izan nuen. Beti animoak eman izan dizkidalako asko zor diot. Harreman oso onak edukitzeaz gain, berataz esateko dudana, euskarari dagokionean hark esandakoarekin guztiz bat natorrela.

Bernardo Atxaga ez dut hainbeste ezagutzen, baina

esan beharra dut, Obabakoak bere liburuaren sarrean gaineratu zituenak ez zirela oso ondo hartuak izan.

Euskararengatik interesa erakusten duen Parisko hizkuntzalari bazarrenetarikoa zara. Nolako barrera jaso du-

zu unibertsitateko beste kideengandik zuk egingadako lanaz?

Hizkuntzalaritzaren egoera Parisen ez da itzela! Nik diziplina honen bihotza dela uste dudana horretatik oso urrun daude bertako aditu gehienak. Egun, hizkuntzen aniztuna duela hogeitau urte

« Azken urteotan Iparraldeko euskalkietan finkatu dut nire lana; interes hori Aita Villasante eta Patxi Altunaren lanetatik datorkit »

baino gutxiago aztertzen dela iruditzen zait. Esaten dudana honekin ez nuke inor mindu nahi, ez dago fedetxarreko asmorik: aurkezten edo egituratzen diren arazoak dira garrantzitsuak nire adiskide linguistentzat, guztiz naturala dena.

Frantziako Estatuan euskal artearentzat -literatura, zinema, margolaritza...- etorkizunik dagoela uste duzu?

Ipar Euskal Herrian euskal kulturari dagokionean eta politiko frantses gehienentzako pentsamolde jakobino eta zentralista kontuan harturik, nahiko ezkorra naiz.

Hiritar frantsesen legalitate konstituzionalaren ize-nean, Estatuak finantzatutako eskolaratze euskaldun bati oposaketa aurkezten zaiola baino esaterik ez dago.

Parisko kokaleku pribilegiatutik, nola ikusten duzu Euskal Herriko gatazka egoera?

Ez zait inondik inora iruditzen Paris kokaleku pribilegiatua denik hizkuntza eta kultura gutxituen edozelako egoera behatzeko. Aurka-koa esango nuke. Egia da urrun egonez gero, ikusmoldea desberdina dela, baina hain da handia Frantzia dugun informazio zehatzaren gabezia.

JULEN ARRIOLA

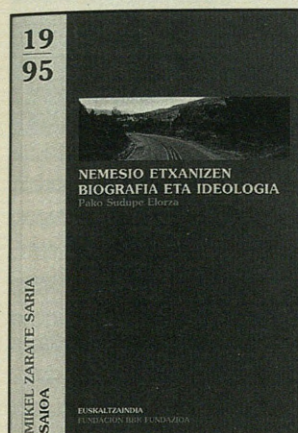
Euskararen maitale ero horiek

Gutxi dira Euskal Herriko unibertsitateetan euskararen maitale hauek ezagutzen dituztenak. Ezezaguntasun handiaren, milaka kilometroko urruntasunetik, dozenaka unibertsitate irakasle dago munduan zehar euskararengatik interes berezia dutenak. Batzuei abizenengatik jatorria zein duten argi ikusten zaie arren, Ibon Sarasola (Bartzelona), Peter Etxeberría (EEBB), Arantxa Urret-

bizkaia (Madril), Inazio Ormaetxeberria (Valladolid), Justo Garate Argentinan edo Pedro de Irizar Madrilan; gehienengan, gure hizkuntzarekiko interesak oinarri ia erabat zientifikoa du: William Douglass, Trask, Terence Harrison eta Hualde Estatu Batuetako unibertsitateetan, Rudolf de Rijk Amsterdamen, Guri Zytsar San Petesburgon, Patrik Farell Irlandan, Gunter Brettschneider Alema-

nian, Alain Darre Rennesko unibertsitatean, Guy Heraud en Pabe, Jacques Allieres Frantziako Tolosan. Parisko unibertsitatean ere ugariak dira: Alexandre F. Arza (Paris VIII), Paul Guilsou, Battista Co-yos (Sorbonne), Andre Martinet, Augustin Redondo (Sorbonne Nouvelle), Denis Laborde (Jussieu) eta Georges Rebuschi bera. Erotik zerbait bai akaso, baina guztiak euskararen maitale.

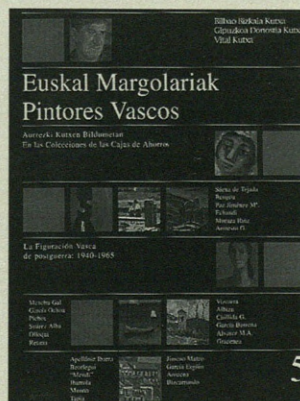
L I B U R U A K

«NEMESIO ETXANIZEN
BIOGRAFIA ETA
IDEOLOGIA»
PAKO SUDUPE ELORZA
EUSKALTZAINDIA-BBK

FUNDAZIOA, 229 or.
Nemesio Etxaniz hobeki ezagutzen lagunduko dizu eskuartean duzun liburuak; 1995eko Mikel Zarate Saia-kera Saria eskuratu zuenak. Gorabehera animikoak ez kutatzen ez zituen poeta jarriko dizu agerian. Errenazentista ere bai, euskal kulturaren gerraurreko jaikitxoari bere alea ekartzen ahalegindu dena gerraondoko latzean.

Liburuaren egilea, berriz, Pako Sudupe Azkoitian jaio zen 1959an. Lanbidez eta bizibidez euskara irakasle da, zaletasunez berriz, euskal kulturaren ikertzaile.

«EUSKAL
MARGOLARIAK 5
PINTORES VASCOS»

KUTXA, 145 or.
Euskal Herriko margolarien inguruan, Bilbao Bizkaia

Kutxa, Gipuzkoa Donostia Kutxa eta Vital Kutxak aterako bildumaren bosgarren liburua da eskuartean duguna. Gerra osteko (1940-1965) Euskal Figuralazioaren mugimenduari lotutako hainbat margolarien bizitza eta obra ezagutzeko parada dago.

Makina bat dira liburuan ageri diren margolariak: Saenz de Tejada, Bengoa, Paz Jimenez Maria, Etxandi, Menchu Gal. Garcia Otxoa. Vizcarra, Albizu, Apellaniz Ibarra, Ibarrola, Munoa, Tapia, Jimeno Mateo, Garcia Erguin, Arozena eta Bizkarondo, besteak beste.

RITXI LIZARTZAREN BEGIETAN

Azken biltzailearen altxorra

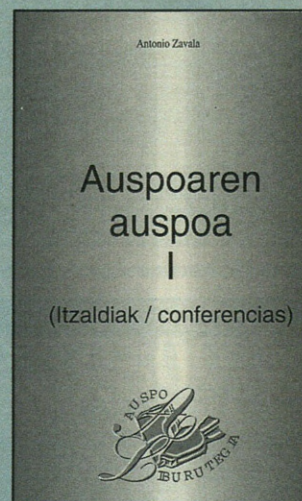
Ahozko literatura gustuko duten profesional, ikerle edo zaleek sekulako garrantzia duen bilduma jasotzeko aukera dute oraingoan. Izan ere, bizitza osoa herri-literaturaren aztarnak biltzen emana den aita Zabalak berrogei urtetan han-hemenka eskaini dituen hitzaldien bilduma plazaratu berria baita. Gainera, esan beharrik ez dago horrelako lanak, oso garrantzitsuak izanik ere, ez direla ia inoiz argitaratzen.

Bi ale mardul hauetan, kronologikoki emanik eta Pello Esnaiek hitzaurre labur baten ostean, bertso-munduan eta herri-literaturaren beste jeneroetan -kontapoesia, kantutegiak, kontakizunak, idazle eta bertsolarien ekarria, kondaira, herri-poesiaren pentsakera...-, aita Zabalak bere jakituria erakusten du. Deigarria da zein modu xume eta ulergarria duen berak eginiko azterketak azaltzeko. Non ez ote da izan langintza honetan aita Donostia, Azkue eta beste hainbesteren azken ja-

rraitzaile den biltzaile aparta hau! Maila handiko biltzaile eta ikerlea. Pena bakarra, agian, horrelako langile nekaezinak unibertsitatean eskolak eman ez izana.

Hitzaldiak, liburuaren hitzaurreak eta bestela aurkezturiko lan hauek kronologikoki emana agertzeak badu alde onik, horrela irakurritz, bertsolaritza, bertsolaritzaren ikerketa eta bertsogintza bera azken berrogei urteotan nola garatu den ezagutzeko aukera ematen digu.

Lehenengo lanak, apaiz tolosarrak Auspoa saila osatzeko zein irizpide zituen erakusten digu, eta orain berrehun eta berrogeita hamar liburu ditugu kalean. Ikerle ere bada, eta lehen lanak gaur egungo ikuspegitik nahikoa gaunditurik daudela iruditzen bazaigu ere, bere unean kokatu behar dira izan zuten balioa aurkitzeko. Gaur egungoak, berriz, zehatzak eta argiak. Ikerleak ezinbesteko erreferentzia du liburuki pare hau eta Antonio Zabalak orain arte ondu saila.

«AUSPOAREN
AUSPOA ITZALDIAK»
ANTONIO ZABALA
AUSPOA.

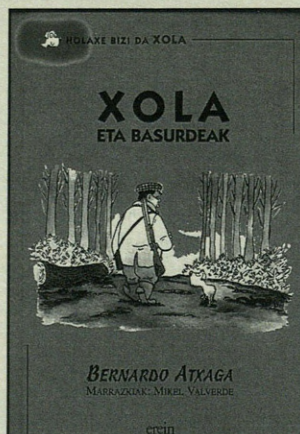

**«JAKIN 95,
UZTAILA-ABUZTUA 96»**
JAKIN, 176 or.

Eskuetan duzun hau, bigarren aldiko 95. zenbakia da eta 1996ko laugarrena. Eliza da zenbaki honetako gai nagusia; Euskal Herriko eliza katolikoa, zehatzago esateko. Eliza katolikoak azken

hamarkadetan Euskal Herrian izan duen bilakaeraren azterketa egin nahi izan dute lan monografiko honetan. Horretarako hiru artikulu nagusi eta 15 iritzi jaso dituzte.

Felix Placerrek sinatua da lehenengo idazlana, «Elizaren azken aldiotako historia Euskal Herrian (1975-1995)» izenburua daramana; Joseba Intxaustik, berriz, «Eliza eta euskal kultura» dakarkigu; Paulo Iztuetak, «Irakaskuntza katolikoa Hego Euskal Herrian» eta beste hainbaten artean, Esteban J. Agirre, Joseba Arregi, Joxe Agustin Arrieta Egiguren, Jean Louis Davant, Julen Kalzada, Maixux Rekalde, eta Jose Antonio Pagola, beste batzuren artean, «Eliza Katolikoa Euskal Herrian Kontzilioaren ondoren» idatzi dute ●

**«XOLA ETA
BASURDEAK»**

BERNARDO ATXAGA
MARRAZKIAK: MIKEL VALVERDE
EREIN, 55 or.

Xola txakur txikiak kezkatuta sumatu du Grogro jauna. Besaulkian eseritzeko modua ez da izan aurrekoetan bezalakoa. Egoera penaga-

rri, eta desesperagarri batean zegoela iruditu zaio eta aldameneko aulkitik zer gertatzen ote zaion galdetu dio Xolak Grogori. «Basurdetara gonbidatu naute», erantzuna. Xola harrituta gelditu da, basurde ehiza egitera joateagatik pertsona hain triste nola egon daitekeen ulertu ezinik. Hortik aurrera, Xolak Grogorekin joan nahi duela eta Grogok ez duela Xola ehizara etortzerik nahi... nahiko buruhauste izango da.

Bernardo Atxagak Erein-en eskutik kaleratu duen ipuin liburua, «Holaxe bizi da Xola» bildumaren barruan dago. «Xolak badu lehoien berri» izena zuen lehenak eta orain «Xola eta basurdeak» dakarkigu eskura, Mikel Valverderen marrazkiez lagundurik ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

«13 SOLOS» ANGEL UNZU JAZZLE

Zirrara izenez, Jazzlek inprobisazioa eta musikoen sormenaren erabateko garapena bultzatu nahi duen disko bilduma aurkeztu du. Bigarren alean, Angel Unzu gitarrajoleak bakarka egin eta 13 konposizioz eginiko diskoa dakarkigu. Unzu Iruñean jaio zen 1961n. Donostian egin zituen gitarra ikasketak; Ganbara taldean aritua, gaur, Anje Duhalde, Amaia Zubiria eta Javier Arrillagaren laguntzaile da.

«ZIKLO.1» GONZALO TEJADA JAZZLE

Jazzleko partaideek ez dute uste Euskal Herriko musikoen asmo eta proiektuak behar den neurrian ezagutzera ematen direnik; horregatik bereziki euskal

EO 080 DC: KASHBÄD

Erreferentzia honen azpian kaleratu du Esan Ozenki disketeak Ozenki Kashbäd taldearen lehen lan luzea; era berean disketearen bosgarren urtemuga ospatuz. Independentziaz beteriko bost urte.

Kashbäd entzutean burura etortzen zaizun lehen gauza Sorkunen ahotsa da; Euskal Herrian ez baikaude ohituta oraindik emakumearen ahotsak entzutea eta are gutxiago musika gogorra egiten badute; entzun izan ditugu (NAUN, Beti Mugan...) baina ez gaude ohituta. Sorkunek ahots bikaina du eta oso ondo betetzen du bere zeregina taldean. Baina esan beharra dago baita ere Sorkunen atzean talde bikaina dagoela. Txikik bateria, Gorkak baxua, eta Gorka eta Ibanek gitarrekin osatzen dute taldea, 1995eko azaroan aldaketa izan zenetik.

Era horretan grabatu zuen

taldeak izen bera daraman lan hau. 15 kantuz osaturiko lan honetan murgiltzean abiadura nagusitzen da, nahiz eta lasaitasunerako lekurik ere baden. Konpakto honetan beraien maketako kantu batzu berreskuratu dituzte, bost hain zuzen ere. Eskertzekoa da kantu hauek berriz grabatu izana: maketa kalitate gutxioko baitzen eta kantuak benetan balio dutelako. Maketako kantuetatik beste konposizio berrietara aldaketa nabaria da, taldeak ikasi eta beste era batera lan egiten du.

Abiadura nagusitzen bada ere, kantu lasaiak ere entzun ditzakegu, reggae erritmo goxoek bi leku hartu dituzte lan honetan: «Hegaz» maketakoa eta «T» ahoa. Bi kantu reggaeek aberastasuna ematen diote lan honi, hardcorez bustitako beste kantu batzu bezala: «Angelu zuzena», «XXX» edo «Amalur».

«KASHBÄD» KASHBÄD- ESAN OZENKI RECORDS

Hitzak landuak dira, nabari da garrantzia ematen diotela gai honi, baita askatasunari (pertsonala, sexuala...) eta lurrari gertutik ukitzen dituzten gaiak konpakto osoan.

Lau hitzetan, beraz, lan dotorea da Kashbadeko kideek burutu dutena, bereziki lehen lana dutela kontuan izanda.

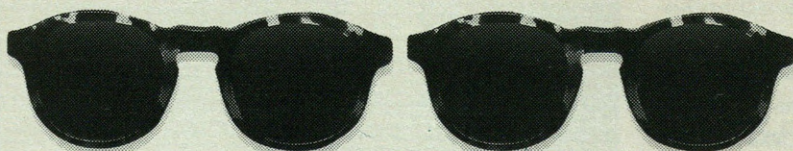
musikoen lana bultzatu asmoz, CD euskarrian lau lan plazaratzeko asmoa du bi urteko lehen epe batean.

Zirrarak «Ziklo 1» izeneko lanarekin eman dio hasiera bildumari. Lan hori Gonzalo Tejada (Donostia) kontrabaxujolearen eskutik dator,

eta bere lehen disko proiektu honetan ondorengo laguntzaile hauek izan ditu: Sorkunde Idigoras pianojolea (Donostia), Daniel Perez gitarrajolea (Buenos Aires), Iñaki Salvador pianojolea (Donostia) eta David Xirgu baterajolea (Bartzelona).

EGUZKITARAKO BETAURREKOAK

IKUSTEKO BETAURREKOAK

Betaurreko bakar batzuetan den-dena daukazu. Eguzkitarako diseinurik modernoena eta zure ikusmenak behar duen graduazioa. Eta 9.800 pta.n baino ez, montura barne.

MULTIOPTICA Sen dena dago zure alde, lehenean asma dezazun. Estatuko Optika Sarek handienaren garantia ere bai.

9.800
PTA. TIK
AURRERA

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTI

Antton Aranburu hiru urte daramatza «Lagun artean» irratsaioa egiten. (Arg: Alberto Elozegi).

Antton Aranburu irudian ere

Iraileko astelehen gauean irrati giroa nagusituko da Euskal Telebistan. Orain arte Euskadi Irratian egiten zen «Lagun artean» solasaldia izango da irrati giro hori emateaz arduratuko dena. Izan ere, saio bera aurrerantzean telebistaz eta irrati eskainiko dute. Saio bera, eta arduraduna ere bai, Antton Aranburu kazetaria izango da astero hiruzpalau solaskiderekin hainbat gairi buruz arituko dena.

DUELA hilabete inguru arte astelehen gauean ikusten genituen Begoña Amonarriz, Estepan Aldamiz, Noel Elorga eta beste solaskideak «Firin Faran» saioan berbetan, eztabaidan. Irailetik aurrera, baina, beste saio batek hartuko dio lekua urteetan pantailan izan den «Firin Faran»-i, hemendik aurrera «Lagun artean» izeneko saioa izango da ordu horretako tarte beteko

duen saioa.

Euskadi Irratiko hainbat entzuleri ezaguna egingo zaio telebistako saio berriaren izena, izan ere asteazken arratsaldero izen bereko saioa entzuteko aukera izan baitute —eta izango ere aurrerantzean— Euskadi Irratiko uhinen bitartez. Ez da kasualitatearen ondorio izen bera izatea, euskarri ezberdinean bada ere telebistan eskainiko duten saioa

eta irratiak bera izango baitira.

Azken hiru urteotan Antton Aranburu kazetariak irratiaren egin duen «Lagun artean» saioa telebistaratu egingo dute. Antton Aranburu berak aitortzen duen bezala, «orain arte irratiaren eginikoari irudia gebituko zaio, besterik gabe. Oraingo zehaztasun gehiegirik ez dugu, izan ere dakidan bakarria hiru urtetan irra-

tian egin duen «Lagun artean» saioa, aurrerantzean telebistaz ere izango dela».

Telebistan astelehen gauean egingo duten solasaldi bera asteazken arratsaldean Euskadi Irratian errepikatuko dute. Telebistako platoan grabaturiko saioa irrati saioaren kalterako izango denik ez du uste Antton Aranburuk, «gauzak asko errepikatzen dira, askotan komunikabide berean ere bai. Bateko entzuleak bestearen osagarri izango direlakoan nago. Astelehenekoa ikusi ez duenak irrati entzungo du».

Irailaren 9an jarriko da lehenengo aldiz Antton Aranburu kameraren aurrean, «niretzako berria da, ikusiko dugu nola ateratzen den, probatu arte ezin jakin» dio.

Telebista zen Antton Aranburu usurbildarrari aitzeko falta zitzaion komunikabide bakarria, irrati baina lehen prentsan munduan aritua baita. Egun Euskadi Irratian, irratsaioaz gain, egiten du bestelakorik ere, izan ere Euskadi Irratiko hizkuntz arduraduna baita. Hainbat urtetan Bertsolari Txapelketako epaimahaikide izan zen Antton Aranburu, horrez gain Gipuzkoako Foru Aldundiko prentsa arduradun lanean ere aritu izan da Antton Aranburu.

Ez da telebista eta irrati uztartu dituen kazetari bakarria, lehenago ere irrati telebistara aldegindako hainbat kazetari ezagun badira, azkenaldiko entzute-tsuena Jaime Otamendi izan zen. Irratiak oraindik ere telebistarako harrobi aparta dela erakutsi du.

ARRITXU ZELAIA

Iñaki Alzaga: «'Goenkale' euskaraz, erdaraz baino garrantzitsuagoa da»

Irailaren 2an hasiko da «Goenkale»ren gaztelerazko bertsioaren lehen atala. Oraingoz 80 atalen gazteleratzea hitzartu dute. Irusoin ekoiztetxea arduratuko da «Goenkale»ren bikoizketaz. Iñaki Alzaga, Irusoingo gerenteak argitu dizkigu bikoizketaren nondiko norakoak.

Azkenean, tira birak izan ondoren, zeintzuk bikoiztuko dute «Goenkale», bikoizlari profesionalek edo telesaileko aktoreek?

Bikoizlari profesionalek eta saioko aktore batzuk hartuko duten parte. Azken erabakia hartzeko dago, baina ziurrenez «Goenkale»ko antzezle bik hartuko dute parte oraingoz, Kontxu Odriozola

eta Niko Lizeaga. Atalek aurrera egin ahala, erabakiko da zeintzuk izango diren parte hartuko duten beste aktoreak. Dudarik gabe, bikoizlari lanean aritzen diren aktoreak ere sartuko dira.

«Goenkale»ren euskara erregistro aberatsa sarritan aipatu izan da, gazteleratzerakoan zer gertatuko da horrekin?

Bikoiztean gauzak sinplifi-

katu egiten dira, hala ere aberastasun hori mantentzeko bitarteko egokiak jarri ditugu. Baina, askotan euskaraz hain gogorrak direla ez diruditen hitzen itzulpena literalki egitean, askoz ere gogorragoak dirudite. Horrelakoak zaindu behar dira. *Audientzia kontutan erdarazkoa euskarazkoaren lehiakide izango al da?*

ETBrentzako euskarazko bertsioa da garrantzitsuena, eta hori argi eta garbi utzi digute. Lehenengo 80 atalak bikoiztea da erabakitakoa, baina euskarazkoak audientzia galtzen badu gaztelerazkoarekin ez da jarraituko. Erdarazko bertsioaren bidez hedapena handitu eta beste merkatu batzuetara eta heltzea da asmoa.

«Goenkale»ko giroa eta euskara uztartuak daukela esan izan da, gaztelerak etena sortzeko beldurrik ez al duzue?

Nik ezetz esango nuke, gaztelerara itzuli arren bere nortasuna mantendu egin behar da. Erdaraz hitz egin arren pertsonai berdina dira, ingurune berdinean. Euskaldunak erdaraz hitz egiten izango dira, kostaldeko herri batean hitz egiten den moduan hitz egingo dute.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Mikel Lejarza telebista publikoen aurka

Egun Tele 5ko produkzio zuzendari den Mikel Lejarzak hainbat adierazpen egin ditu telebista publikoekin duten lehia dela eta. Hainbat urtetan ETBko programazio buru izan denaren adierazpenen arabera, telebista publikoen biturriko finantzaketa onartu ezina da. Lehia desorekatua dela deritzo, kate publikoek hainbat abantailekin jokatzen dutelako.

Telebista publikoan aritu eta orain telebista pribatua goraipatzen duen Mikel Lejarzak, egun dagoen Tele 5-era Euskal Telebistako hainbat aurkezle gerturatzeko saio ugari egin ditu. Besteak beste, Patxi Alonso, Anne Igartiburu eta Pedro Subijana dira kate horretatik igarotakoak. Azken hau, Pedro Subijana irailan berriro itzuliko da Euskal Telebistara.

Tele 5era eramatea nahi izan zuten beste aurkezletako bat Joxe Felipe Auzmendi izan zen. Duela urtebete edo, «Uno para todas» saioa aurkezteko aukera eskaini zioten. Eskaintzari muzin egin zion, saioa matxista zela iruditzen zitzaiolako eta une hartan beste proiektu batzuk zituelako.

«Hedapena handitu nahi da gaztelerazko bertsioarekin». (A: G. G.).

ARRITXU ZELAIA

■ Zeledonen jeitsiera telebistatik zuzenean

Gasteizko jaiak abian dira, abuztuaren 4an Zeledonen jaitzierarekin hasiera eman go diote. Ama Birjin Zuriaren ohorez ospatzen diren jai hauetan, gasteiztarrek blusa urdina jatzeko ohitura dute. Egun honetan hainbat jende bilduko da Ama Birjin Zuriaren plazan. Zuzenean eskainiko du Euskal Tele-

bistak arratsaldeko 18:00etan.

■ Euskal musikaren inguruko saioa

«Euskal Herri lehorreko dantzak» izeneko atala ikusteko aukera izango da larunbatean. Bertan Euskal Herriko hegoaldeako hainbat dantza eta musika eskainiko dituzte. Dantzaz gain, horiei loturiko musika izango da saioaren ardatza. Dantza zahar eta berriez gozatzeko aukera izango da larunbatean hilak 10, eguerdiko 13:40an.

■ Real eta Lisboako Sporting aurrez aurre

Realak aurtengo jokalariek dagoeneko martxan ditu, eta Espainiko Liga iritsi bitartean hainbat adiskidantza-zako partidu jokatu dituzte. Honela, uztailaren 10ean gaueko 21:00etan Lisboako Sporting-en aurka jokatu dute. Realak hurrengo urte-

rako entrenamendu modura, hainbat saio egingo ditu Espainiako Liga hasi baino lehen. Aurtengo Espainiako Ligan egindako postua hobetu nahiko dute jokalariek, entrenatzaileak eta zuzendaritzak.

■ Estropadako Euskadiko Txapelketa igandean

Euskadiko Txapelketako traineru estropadak jokatu-

ko dira igande eguerdiko 12:00etan. Bertan hainbat untzi izango dira lehia bizi- zian, besteak beste, San Pedro, Orio, San Juan, Zarautz, eta Zierbena.

■ Urkiolako Igoera txirindulari proba

Urtero ospatzen da Bizkaiko proba hau. Urkiolako aldapan izango dira ikusgai Atlantan eta Tourrean ibilitako hainbat txirindulari garrantzitsu. Hauek eta besteak ikusteko, igandea 11n, 15:25ean.

■ «Udako Zinea»n, «Ehiztaria» filme ezaguna

Michael Ciminoren filmea eskainiko dute «Udako Zinea»n. Aktore garrantzitsuenak: Robert de Niro, John Cazale eta Meryl Streep dira. Filmean, hiru gizon Vietnamgo gerrata doaz. Bat ehiztaria da, eta giza ehiza bailitz hartuko du burruka. Uztailaren 11n, 21:30etan.

Z A P P I N G

Zarauzko Telebistan albisteek eta kirolek izango dute tartea abuztuan

ZARAUZKO Telebistakoek ez dute oporrik izango abuztuan eta hori dela-eta hilabete osoan ohiko programazioarekin jarraituko dute. Ostegunean «Kulturari Kiñu» izeneko saioa pantailaratuko dute, Ainara Leunda aurkezleak eta errealizadore eta kamara lanetan ari den Itziar Iturriak.

«Bost Egun» izeneko albistegia eskainiko dute larunbatean. Albistegi saio hau larunbat eta igandetan da eta bertan asteen zehar izan diren albiste garrantzitsuenak laburtzen dituzte. Saio hau Idoia Etxeberriak aurkeztu du eta errealizazio eta kamara lanetan Itziar Iturria aritzen da.

«48 ordu» izeneko saioa astelehena hilak 5ean pantailaratuko dute. Albistegi saio hau ere Idoia Etxeberriak aurkeztuko du. Albistegi saio honetan asteburuko gertakizun garrantzitsuenen berri emango da.

Asteartean «Kiroltrak» saioa eskainiko du Juan Mari Zubiaurrek, saio honetan Zarauzko kirol albiste garrantzitsuenen berri ematen dute, hala nola, estropadak, futbola, rugbya eta abar.

■ «Bai Horixe» euskarazko ikastaroa izango da Pamplona Televisionen

Pasa den uztailaren 22tik Pamplona Televisionen «Bai Horixe» izeneko euskara ikasteko saioa martxan da.

Ikastaro hau astelehenetik ostiralera ikusteko aukera izango da, gaueko 21:00etan. Egunero bost minutuko saioan zehar euskarazko hainbat hitz eta esapide ikasteko parada izango dute iruñaldeko herritarrek. Ikastaro hau Eusko Jaurlaritzak taxutu zuen eta Euskal Telebistan eskainia izan zen duela urte batzuk eta hainbat herri telebistetan ere ikusgai izan da.

Larunbatetan eguerdiko 15:00etan 30 minutuko laburpen bat emango dute Iruñako telebistan. Laburpen horren bidez asteen zehar emaniko saioen zati garrantzitsuenak eskainiko dituzte. Ikastaro hau hobekiago jarraitu ahal izateko, testu liburu bat eros ahal izango dute ikusle guztiek Iruñaldeko liburutegietan. Udara honetan beraz nafar hiriburu inguruko jendeak aukera polita dute.

Arrate puntatik etxeko nagusienentzat

Arrate Irratia ere uda giroan da. Hurrei zuzenduriko saioak kendu egin dituzte eta musika tarte haundiagotu egin dute. Euskal gaiak leku zabala izaten jarraitzen dute programazioan, baita aitona-amonak eta gaixoei bereziki eskainiriko irratia ere.

ARRATE Irratiak abuzturako programazio lasaiagoa prestatu du. Bernardo Ibarra programazio arduradunak, udako saioen berri eman digu: «Goizeko 9:00etan meza eskaintzen dugu. Ondoren 10:00etan 'Gora bihotzak' izeneko saioa daukagu, gaixo eta aitona-amonentzako saioa, bertan bauei agurrak bidaltzen dizkiegu entzuleen partetik. Urteak betez gero zorion tarte ere izaten da. Saio polita izaten da».

Iluntzen hastearekin batera, 20:00etatik 21:45era «Euskal Giroan» izeneko saioa dute Eibarko irratiak. Asteazkenetan euskal gairi lekua egiten ohi diote saioan, hauetako bat «Euskal jaia» izeneko bertso tarte da. Asteazkenetan Agustin Zubikarai kultur gaiak lantzen ditu. Ostegunetan Txomin Garmendia bertsolariaren ordua izaten da. Asteburua hurbiltzearekin batera «Sutondoko erromerian» tarte trikitixa

Arrate Irratikoek hamairu urte daramatzate bereien seinalea zabaltzen. (Argazkia: Alberto Elosegia).

doinuek hartzen dute lekua.

Herri kirolei eskainiriko saioa ere izaten da.

Astea joan aurretiko egunetan, «Asteburua» izeneko saioa izaten da goizeko 11:00etan. Musika euskalduna tartekatuz hainbat elkarrizketa egiten ditugu, kirola eta herri kirolen lekua egiten diegu» dio Bernardok.

Uda parterako «umeen saioa kendu dugu eta herrietako kronika asko ere kendu egiten dira. Orain musika gehiago eta programazio lasaiagoa dugu. Nik uste, 25 urtetik gorakoek entzuten dutela gebien irratia».

NAGORE GOIBURU

B A G A K

■ Durango irratiaren ez dute oporrik hartuko

Eta abuztuan betiko programazioarekin jarraituko dute. Goizeko 9:00etan eguerdik 12:00etan, 14:00etan, arratsaldeko 18:00etan eta 20:00 informatiboak izaten dira Durangaldeko albisteekin. Ondoren, goizeko 10:00etan, magazina, zorion agurrak eta jaien inguruko elkarrizketaz osotua izaten dituzte. «Tomate un respiro» izena duen magazina 11:00etan hasten da, Beranduago «Kixpetan» izeneko saioaren tarte ohi da. Musika saio honek arratsalde osoa irauten du.

■ Musika, efemerideak eta bidaia Egin irratiaren

Ostegun hilak 1ean, arratsaldeko 16:00etan Graham Parkerren ibilbidea izango dute aztergai eta 17:00etan Allande Socarrosen laguntzaz mendi irteera baten berri emango die entzuleei.

Astelehena uztailak 5ean, arratsaldeko 17:00etan Osakorri taldea arituko da saioan eta hurrengo orduan Chiapasi buruzko hitzartea izango da. Goizeko saioan berriz 11:00etatik 12:00etara, efemerideak, agenda eta izenen jatorriari buruzko tarte izango da. Asteartean ordu berean Joe Cockerren hainbat urtetako ibilbidea aztertuko dute. 17:00etatik 18:00etara Ange Duhaldek irakurri duen liburu bat aurkeztuko du.

A U R P E G I A

Esther Aizpurua (Euskadi Irratia)

26 urtetako zumaia honek Iruñan egin zituen kazetaritzako ikasketak. Euskadi Irratian beka sartzu zen eta harrezkero udaoro Euskadi Irratian aritu da lanean.

Urritik martxora bitar-

tean «Goizean Behin» irratia egon da. Orain «Udaro Enea» programan dago lanean. «Irratian denbora gebien magazineta aritu naiz. Hala ere, informatibotatik aritzea gustatuko litzaidake».

Telebista eta irratiaren bitartean gustora aritu da. «Goizean Behin» saioan egon den bitartean unitate mugikorrarekin kalera irten behar izan du. «Hasieran gaizki pasatu nuen, estudioan egunero gidoi bat duzu nabiz inprobisazioak tarte izan. Baina kalean, ez zaude ziur dena ongi aterako den edo ez».

Zapaten aukeraketa tentuz egin

SANO jaio diren oinak hondatu egin daitezke, zapata egokiak erabiltzen ez baldin badira. Haurren hezurak bigunak izan ohi dira eta bertako bukaera nerbioosoak ez daude oraindik erabat helduak, eta hori dela eta, sarri askotan, umea ez da kexatuko zapaten kontra, oso txikiak edo estuegiak geratzen ez bazaizkio behintzat. Umea bere lehenengo pausoak ematen hasten denean jarriko dizkiogu zapatak lehenengo aldiz, adornorako gehienbat hasieran.

Baina gero, umeak ibiltzen ikasten duen bezain pronto, gurasoek ondorengo puntu hauek eduki beharko dituzte kontuan, umeari zapatak erosteko orduan.

✓ Zapatak behar adina zabala eta altua izan beharko du, umearen oina ez estutzeko modukoa. Zola malgua izango da, oinaren mugimendu naturalari inolako trabarik ez jartzeko ibiltzerakoan; porotsua, oinak arnasa hartu eta transpirazioa behar bezalakoa izan dadin;

ez du irrist egingo eta ez da astunegia izango umearentzat.

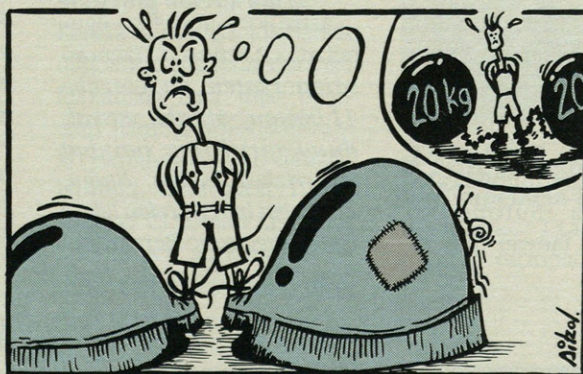
✓ Ez da komeni zapatak ume batetik bestera pasatzea (anaia edo ahizpa batek senide gazteagoren bati, adibidez), haur bakoitzak zapatak bere oinaren arabera moldatzen baititu.

✓ Zapata berriak erosterakoan, umearen oin-puntaren eta zapataren artean 18 bat milimetroko espazioa egon behar luke (behatz-trabes bat, gutxi gorabehera), oinaren hazkundera behar bezala gerta dadin.

✓ Zapatak txikiegi geratzeko arriskua saihesteko, komeni da umearen oinak hiru hilabetea behin neurtuz joatea, bai luzeran eta baita zabaleran ere, zapatarekin konparatzeko.

Umeak oinetan arazorik ez badu (oin lauak, kaboak edo beste akatsen bat), ez du sekula zapata gogor, estu, alturik erabiliko, ezta irristarazi egingo liokeen larruzko zola duen oinetakorik ere ■

Umeak oinetan arazorik ez badu (oin lauak, kaboak edo beste akatsen bat), ez du sekula zapata gogor, estu, alturik erabiliko, ezta irristarazi egingo liokeen larruzko zola duen oinetakorik ere

JABIER AGIRRE

L A N D A R E A K

Azak: gure betiko lagunak

EUROPA hegomendebaldeko itsaslabarretan, ustez Ingalaterra, Gales eta mendebaldeko Mediterraneo itsasertzean jatorria duen aza basatia bizi da.

Zaila da sinistea, baina aza horretatik datoz ezagutzen ditugun eta landatzen diren aza barietate guztiak, azaburua, aza kizkurra, Brusela aza, zuhain edo bazka-aza, aza gorria, azalorea, brokolia, arbi-aza eta abar.

Greziarren eta erromatarren garaian ezagunak omen ziren azaburua, azalorea eta brokolia. Saxoniarrak eta zeltiarrek ere Europa iparraldean azaburua erruz landatzen omen zuten.

Azak, beraz, aspaldidanik landatzen dira gure inguruetan eta ez da harritzekoa aza barietate hauek guztiek,

gure baratzagintza kulturen hainbestetainoko garrantzia izatea. Elikaduran ere zeresan galanta izan zuten aza hauek denek. Mokoia findu zaigun garai hauetan, ordea, elikadurari gastronomia deitzen diogu eta azei destainaz begiratzen; gure mailako animaliena baino ganaduentzako bazka bailira...

Euskaldunok betiko lagun ditugu azak. Hezezele eta simaurzalea izaki, bietatik sekula falta izan ez den gure baratzetan gustura bizi ohi da.

Gipuzkoako Beterrin esaten denez, San Esteban (abuztuak 3) inguruan landatu behar dira negurako azak. Landaketa simaur zaharrez ederki hornitutako lurrean egin eta itsastekoa ura barra-barra behar du. Honela, ne-

guko lehen izotzak iristerako ederki asko sendotu eta begia buruaren barruan babestua izango du. Bukatzeko, gomendio bat, azari hostajea erabat luzatzen dion «lurreko arkakusoa» etxean bezala ibili eta ugaritzea nahi ez baduzu, aza landatu aurretik, lurrari eman simaur zaharra galanki ■

JAKOBA ERREKONDO

Garindañeko muinoetan barrena, «Jakobe-bidia» menperatuz

Orain bi aste Pastoralaren emanaldian gertatutako ezbeharraren ondoren, antolatzaileek erabaki dute aurrera eramatea bigarren emanaldia, abuztuaren 4an eskainiko dena. Zuberoako herri honetara hurbiltzen bazarete, bertako muinoetako itzulitxoa egiteko beta izanen duzue, Pettarren barrena doan ibilbide hau ez baita oso luzea.

GARINDAÑEKO eliza ederraren gibeletik sortzen den errepidea jarraituz, «sentier du routier» dioen bide-seinalea batekin topo egingo dugu. Seinalearen norabidea hartuko dugu eta bigarren bide-seinalearen kontrako bidea segitu, Eiharzia baserriraino iritsiz. Hemen errepidea bukatzen da eta horren orde, harrizko bide eder bat dugu Gilitua aldera igotzeko, lepotik Garindañera jausten den muino luzea zeharkatuz. Basaburuako paisaia agertuko zaigu eta baita Oskixeko lepoaren ondoko San Antonio ermita ere.

Gu, aldiz, Pettarren gaudenez, berehala iritsiko gara Aiñharbe eta Garindañe banatzen dituen lepora. Aurrera jarraituz, Tibareneko hego-mendebaldeko muinoia igotzen hasiko gara, azken etxea iragan ondoren. Pista utziz, Tibareneko basoa zeharkatuko dugu, Garindañe eta Maule gure oinetara utziz.

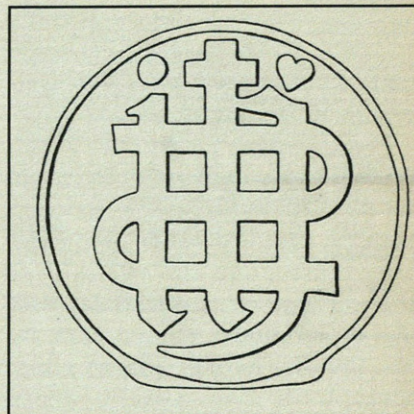
Tibareneko basoa biziki zikina da eta erokeria izanen litzateke barrutik iragaita. Ni saiatu nintzen eta baita mailatua atera ere! Zeharkatzen duten bi-deak anitz dira, baina horietako asko sasiaren artean galtzen dira. Tentuz ibili beraz, eta hartu garbiena, Tibareneko antenara doana.

Antena honetatik ikuspegia askoz ere zabalagoa da: hegoaldera Maule eta

Garindañe, eta iparraldean, berriz, Lanbarre deritzon eremuan, Aiñharbe eta Lohitzüne-Oihergi herriak. Herri hauek

Goiko irudian Garindañen mantentzen den hilarri bakarraren marrazkia ikus dezakezue. Hilarri hau elizaren arkupean topatuko duzue. Erdiko argazkian, oster, aipatu Garindañeko eliza bera duzue ikusgai.

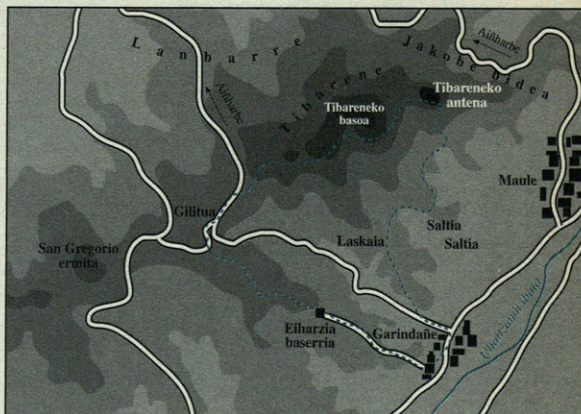

guztiak lotzen dituen errepidea Zuberoa eta Nafarroa Beherea arteko bide garrantzitsu batean kokatzen da, Aiñharbe eta Lohitzüne-Oihergi pasatuz, Maule Donapalekin lotzen duena.

Bide hau artzain-bide zahar bat da, «Jakobe-bidia», «Merkatu-bidia» edo «Mauleko bidia» izenez ezagutzen dena. Historiaurretik, neguko larreetatik goi-alalekuek joateko erabiltzen da. Bidea inguratzen duten muinoetan, hain zuzen, aurrehistoriako tumulu batzuk kausitu dira, Tibarenekoak kasu.

Garindañera berrir jausteko, Tibareneko antenaren hodiak sartzeko ireki den bidea erabiliko dugu. Bide polita ez bada ere, jaitsiera azkarra eta zorabigarria egiteko parada eskainiko digu. Etxe batekin egingo dugu topo eta hego-mendebaldeko norabidea hartuta, etxola, larreak eta errekek iragaiten, Garindañera iritsiko gara ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

2 ● Donostiako Loiola auzoko jaien egitarauaren barruan, «**Chicos Mambo Show**» antzerki emanaldia eskainiko dute gaur Zubiondon, Loiolako Kultur Etxearen laguntzaz.

● **Bihar txotxongilo taldeak** makina bat emanaldi eskainiko ditu abuztuan. Hasteko, gaur, «**Lantzeko bandoleroa**» obra taularatuko du arratsaldeko 18:00etatik aurrera **Donostiako Moli-nao enparantzan**. Hilaren 22an, berriz, **Bilboko Arriaga plazan** izango ditugu, obra bera aurkeztu asmoz. Abuztuaren 25ean, ordea, Araba aldera joko dute, «**Adarbakar urdina**» lana eskainiko baitute **Buradon Gatzagako enparantzan**.

D A N T Z A

2 ● Baionako festen egitarauaren barruan, gaur, bihar eta etzi, arratsalde partean, **euskal dantzen emanaldiak** eskainiko ditu Dantzazpi taldeak **Montaut enparantzan**.

E R A K U S K E T A K

2 ● Kutxa Fundazioaren eskutik, iragan uztailaren 19az geroztik, **Francisco Iturrino margolari handiaren**

Abuztuaren 14 eta 18a bitarte, Araiako (Araba) Umorezko Antzerki Jaialdia burutuko da.

Zarauzko VIII. Udako Musikaldia hasiko da **abuztuaren 2an. Abuztuko ostiral guztietan izango dira emanaldiak, lau guztira.**

Emanaldiok Santa Maria La Real parrokiaren eskainiko dituzte, gaueko 22:30etik aurrera. Abuztuaren 2an Iruñeko Kamara Abesbatzaren emanaldia izango dugu entzungai, Maximo Olorizen zuzendaritzapean. Abuztuaren 9an, berriz, Itziar Martinez soprano donostiarraren ahotsaz gozatzeko tenorea izanen dugu. Zortzi egun beranduago, abuztuaren 23an, Europako Orkestra Barrokoa izango da entzungai Bob Van Asperenen

zuzendaritzapean. Ramon Lazkanoren zuzendaritzapean Ostots taldeak abuztuaren 30ean emango duen kontzertuarekin amaituko da musikaldia.

100 bat lanek osatutako erakusketa dugu ikusgai Donostiako Garibai aretoan. *Fauvismoaren* ordezkariarik nagusienetakoari omenaldia egin nahi diote irailaren 8ra arte zabalik izango den erakusketa honen bitartez.

● Uztailaren 5az geroztik, **abuztuaren 24ra bitarte**, Donostiako Galeria Dieciseis aretoan **Jorge Garcia margolariaren erakusketa** ikusteko tenorea dugu. Brasilen jaio arren, bere margolari-ibilbidea Bilbon landu du Garciak. Erretratuak eta eguneroko objektuak dira bere lanaren oinarri.

● Hendaiaiko eta Argelesko (Katalunia) udalek **trukaketa kultur proiektua** antolatu dute. Proiektu honen bitartez, abuztuaren 12ra arte, **Hendaiaiko So-**

koburun Kataluniako lau margolarien obrak ditugu ikusgai: Catherine Reboux, Maria Lluís, Pierre Bigonneau eta Bruno Biethenak. Aldiz, **abuztuaren 12tik irailaren 8ra Argelesen** euren lanak aurkeztuko dituzten **euskal artistak** ondokook izango dira: Martine Pinsolle, Christine Etxebers, Labat eta Hendaiaiko bost margolari.

9 ● «**Komikiak 100**» **erakusketa ibiltaria Bilbora** Ostirala iritsiko da gaur. Komikigintzaren mendeurrena ospatzeko antolatutako erakusketak makina bat bitxikeria biltzen ditu. Abuztuaren 25era arte egonen da zabalik.

F E R I A K

8 ● **Donibane Garaziko merkatu estalian, gazta feria** burutuko da egun osoan. Gaztaren mundua areago ezagutzeko aukera bikaina.

I K U S K I Z U N A K

4 ● Joan den uztailaren 21eko pastoralan gertatutako ezbeharraren ostean (Pier Pol Etxebarne garindaintarra oholtzan zendu zen kantuan ari zela), «**Sabin Arana Goiri**» **pastorala berriro eskainiko dute gaur Garindañen**. Zalantzarik gabe, omenaldi ederra izango da Etxebarne zenarentzat.

LEHIAKETAK

3

Larunbata

● Durangoko Durango-Baque taldeak **Antzerki Gidoien III. Saria** antolatu du.

Euskaraz zein gazteleraz idatz daitezke lanak. Gaia librea da. Irabazleak 500.000 pezeta (20.000 libera inguru) irabaziko ditu, eta gainera, bere lana **Geroa antzerki taldeak taularatuko du**. Lanak aurkezteko epea **irailaren 3an** amaituko da. Argibide gehiago (94) 620 28 92 edo 681 24 81 telefono zenbakietan.

● Herri Ardulararitza Euskal Erakundeak **«Jesus Maria Leizaola» ikerketa-saria** antolatu du aurten ere. Euskal autonomiari buruzko zientzia izaerako zuzenbidearen, historiaren, ekonomia, soziologiaren eta politikaren ikuspuntuetatik egindako lanik onenak sarituko dituzte (irabazlearentzat milioi bat pezeta). Lana euskaraz zein gazteleraz egin daiteke, eta **gutxienez 200 orrialdekoa behar du izan eta gehienez 400ekoa**. Aurkezpenerako epea **abuztuaren 31n** amaituko da. Argibide gehiago (945) 18 76 67 telefono zenbakian.

MUSIKA

2

Ostirala

● Donibane Garaziko elizan, musika emanaldiak izango ditugu gaur eta abuztuaren 6an. Gaur gaueko 21:00etan, **Garaziko Kanta-**

Iragan uztailaren 12az geroztik, eta **abuztuaren 31ra bitarte, Cristina Iglesias donostiar eskultorearen erakusketa dugu ikusgai**

Abuztuaren 1etik 8ra bitarte, musika izango dugu protagonista Getxon, Getxoko XII. Folk Jaialdia

izango baitugu egun horietan. Abuztuaren 1ean, Kubako Klimax taldeak jardungo du San Nikolas plazan. Biharamunean, eta leku berean, Gartxoten emanaldiaz gozatu ahalko dugu. Hilaren 3an, aldiz, Sorotan Bele Santa Eugenia enparantzan. 4an, Irlandako Afterhours Santa Eugenia bertan. 5ean, Raimundo Amador Fadurako pilotalekuetan. 6an, Misia portugaldarrak eta Venezuelako Soledad Bravo toki berean. Hilaren 7an, Oskorri eta hauen gonbidatuak (Martin Carthy,

Mikel Laboa, Gwendal, Pedro Guerra...). Eta azkenik, 8an, Kattalin Habans eta Joxemi Martis San Nikolas plazan.

rien kontzertua entzuteko modua izango dugu. **Hilaren 6an**, aldiz, musika klasikoa izango da protagonista: hain zuzen, **Hiruak hirukoteak** Mozarten, Beethovenen eta Boccheriniren piezak eskainiko baititu.

3

Larunbata

● **Baigorriko festetan**, musikan bederen badugu aukera ederrik. Gaur gaueko 22:00etan hasita, **Tapia eta Leturia Band** taldeak eskainiko du kontzertua. Bihar, berriz, **Ganbara** taldearen, **Erramun Martikorenaren** eta **Magali Zubillagaren** emanaldiez gozatu ahalko dugu.

7

Asteazkena

● Iruñeko Armen gelan, «Tradizioa eta etorkizuna» lelopean, kontzertua eskai-

niko dute **Joxean Goikoetxeak eta Juan Mari Beltranek**.

8

Osteguna

● **Debako XIII. Udako Musikaldia** hasiko da gaur. Musika-emanaldi guztiak Jasokunde Ama Birjinaren parrokiaren izango dira, 20:30etik aurrera. Gaur bertan **San Inazio abesbatzak** emanaldia eskainiko du, Jesus Mari Unanueren zuzendaritzapean. Abuztuaren 15ean, berriz, **Amsterdam Loe-ki Stardust Quarteten** kontzertua izango dugu entzungai. Abuztuaren 22an, **Europako Orkestra Barrokoaren** kontzertuaz gozatu ahalko dugu, Bob Van Asperenen zuzendaritzapean. Hilaren 29an **New Warsaw Piano Quintetek** eskainiko duen emanal-diarekin amaituko da musikaldi hau.

16

Ostirala

● **Eskifaia abesbatzak** bi emanaldi eskainiko ditu abuztuan. Lehenengoa gaur, Donibane-Lohizuneko elizan. Bigarrena, abuztuaren 23an, Hendaia Sokoburu plazan.

TXAPELKETAK

4

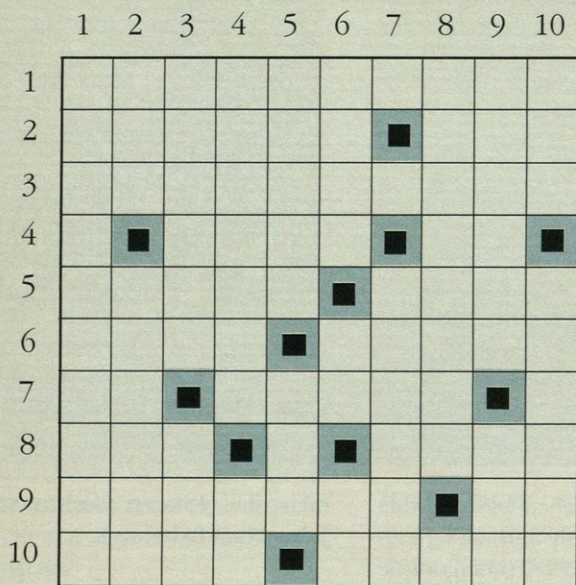
Igandea

● Arratsaldeko 16:30etik aurrera, **Artzain Zakur Txapelketa** burutuko da **Donibane Garazin**. Honelako txapelketa dotoreak ikusteko aukera askorik ez dugunez, bestelako zitarik ezean, badakizue nora jo.

Donostiako Galeria DVn. Hauxe da Donostian erakusketa egiten duen lehenengo aldia. Iglesiasek marrazkigintza eta zeramika ikasketak egin zituen 1977 eta 1979 urteen bitartean. Eskulturan kolorea nola barneratu zuten helburu ikasketak haiek. 1980an Londresera jo zuen, 1982ra arte Chelsea School of Art delakoan ikasketak egiteko. Londreseko egonaldiak berebiziko garrantzia izan zuen, bai bere estiloa finkatzeko eta baita nazioarteko proiektiorako ere. 1985ean egin zuen bere lehen erakusketa indibiduala. Erakusketa honetarako propio, bi zatiko eskultura handi bat burutu du.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Berriak ematen dituen irrati edo telebista saioa. 2.- Musika tresna. Areago. 3.- Taloak egiten dituztenak. 4.- Lehenengoa. 100 m². Lutezioa. 5.- Burdinazko lokarria. Zilborra. 6.- Beltz. Limosna eskatuz eta eskasian bizi den aszeta musulmana. 7.- Jainko egiptoarra. Azkoitiko pilotari familia ezaguna. Röntgen. 8.- Errepikatuz, komikietako pertsonaia ezaguna. Sufrea. Materia. 9.- Salgai bati buruzko datuen berri ematen duen txartel antzekoa. Modu atzizkia. 10.- Neukake. Esan.

GOITIK BEHERA: 1.- Kaiku. 2.- Gauerokoa. Poztu. 3.- Aurkitzeko ahaleginak egin. Naizen honek. 4.- Norbaitena. Suari dario. 5.- Narrasti mota. Errepikatuz, loa eragiten duen intsektua. 6.- Muga. Bizkaiko herria. Infusio mota. 7.- Bokala. Berrogeita hamar. Iparraldean, ausart. 8.- Hizkuntza zeltikoen adarra. Kontsonantea. 9.- Goitik behera aldatu. Ikas eta Ari. 10.- Euskaraz eta kitto! Uretako bizidun.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Banaketa
Egoskari
Kantaria
Labekada

7 letra

Bakartu
Ihintza
Inorena
Isobara

4 letra

Agur
Anoa
Antz
Arin
Auto
Bele
Bero
Eria
Eror
Ezar
Habi
Iban

Ikur
Ilar
Inor
Kale
Lera
Liho
Nauk
Niza
Ohar
Saia
Sena
Sutu

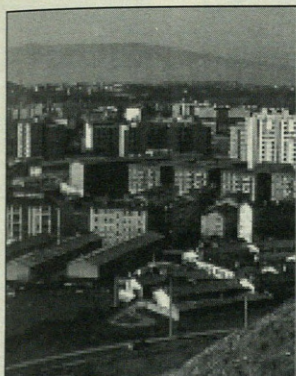
2 letra

Ak
Ar
As
Au
Az
ID
Ki
Ko

3 letra

Art
Eni
Ero
Kar

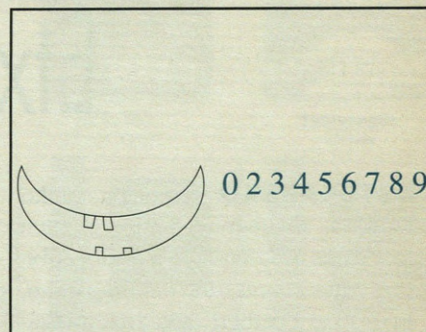
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Nafarroako herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Aranoko biztanleak		Produktu likatsua		Burmuinak		Suari dariona	
Ordokiak		Toka, duzu		Oreka galdua			
						7	
Burdin-bidea	Asiako estatua	Egile					
Traste handia	Garaia	Artsenikoa		5			
						4	
Jazarpen		Zein lekutan				Katilu	
Nonbait		Kanadako herrialdea					
		Mendiko ateak					
		Urrea					
Baldintzetan		Areago		Ald., ikas eta Ari			
11	1	Tutu handi		Bokal bikoitza			
		Hurrengo				Potasioa	
		... egina, hordituta				Su	
Hari, du		Emakume izena		Galioa			
Ordinaten eginiko kalte		Bi bokal		Musika nota			
				Bizk., gehiegi			
				1.000		2	
Ipar, nekatu		Donostiako auzoa				3	
						6	

—Hieroglifikoa—

... hartu zuten erabakia

Aurreko asteko soluzioak

BIDEGOIAN

● L ● A ● G ●
G O L D E A K
● G ● A ● G A I L U A
K O N T Z E R T U A K
● R O ● I L A U R A
B E R E B A T O R A ●
● S A R I ● Z I A P E
I P ● E L E A K ● A M
● E R D A L ● A R R E
O N ● U K O A ● O R A
● A L A ● I S U N A K

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Lainotasun, 2. Erresumina.

3. Mar. T. Ura, 4. Abilak, Oin, 5. Zaborrak, O.

6. Aratekoa, 7. L. R. Es. Ari, 8. Nori, Añ Rn, 9.

Ateraldiak, 10. Kea, Gaizka.

GOTTIK BEHERA: 1. Lemazainak, 2. Arabar.

Ote, 3. Irribarra, 4. Ne. Lor, Ir, 5. Ostarte, Ag.

6. Tu, Kresala, 7. Aku, Ak, Idi, 8. Sirokoa, Iz, 9.

Unai, Arrak, 10. Na, No? Inka.

Kate hitzak

Hieroglifikoa:
HANKAZ GORA

● I G E L ● G O S E ●
O T A R ● A ● S A R A
T X I R U L A ● G O R
S I ● E S T A T U A K
O ● U K O A ● A N ● U
● E G I A ● A N T Z ●
A ● A N ● A R T O ● A
J E Z A R R I A ● M L
E R A ● S E N I D E A
A L B O ● A ● A U Z I
● E A K O ● A K T A ●

ERROBIKO PIRAIKAKO

Komikia

Etxaberen moneta

USTEKABEKO heriotzen ohiko hunkitze ahalmena larritu egin zuen Joxe Mari Ostolazak eta Pello Zubiriak, tenorekotasun deitoragarrian, Juan Joxe Etxaberi egin zioten elkarritzaketak. Azken gartzelaldian Fresnesek erakutsi zion gizonarekiko mesprezua arimaraino sartu zitzaiola zioskun, besteak beste. Piotr Kropotkin gogor salatua zen Parisen bertan, duela ehun urte, Frantziako espetxeetan presoek pairatu beharrak. Eta mesprezuaren arriskua gaztigatu zuen: «Dohakabea, miaketak higuin dituen; dohakabea, gartzelari drogaketaria mesprezatzen duena; dohakabea, oraindik ere irain bat hartutakoan mintzeko gaitasuna galdu ez duena: gartzela ifernu bilakatuko zaio...» Bere bihotzaren biktima ere izan da, beraz, ETako buruzagi ohia.

KOLDO IZAGIRRE

Idazlea

BIHOZTASUN horrek berak eragin zion deitoragarria esan zioten artikulatu ospetsu bat idaztea «Kemen» bulketinean, ARGIAko kazetariei kontatu zenez. Hartan erabilitako antitesia arabera, Etxebarrietak ezarritako hura, alegia, borroka soziala eta borroka nazionala uztartuak zeudelako printzipioa -moneta baten alde biak- faltsua da, arazo soziala beti eta nonahi egonen delako edo egon litekeelako, eta arazo nazionala, berriz, nazioak berak iraun artean delako soilik konpongarri. Eta egun borroka nazionalak duke lehentasuna, naziorik gabe gelditzeko arriskuan gaudenez. (Hala ez bada, halatsu).

HARRIGARRIA da nolako indarra duen batzuetan printzipio teoriko us-tez ukiezinaren kontra eginiko gogoeta labur eta xume batek. Dialektika satsitsua da benetan, nahiago ditugu

formulak. Printzipio teorikoek esana berez gertatu behar duela ematen du, eta halabeharra ukatzen duen argudio errazak zalantza ekartzen digu, durduzaten gaitu ausardiak, askok mito mailan dauzkagu-eta zenbait formulazio. Egun, egia esan, gehiago dakigu alderdi iraultzaileen garape-nez, langileria nazioartekotasunaz, zenbait intelektualen ezkertiarraz, berak orduan sumatzen ahal zuena baino, aitor dezagun. Eta dakigunak etsi egiten gaitu, bai. Marxismoa ez da bulta batez modan egonen oster, gizartearen azterketarako arma zena gaztaroko xarma bilakatua dute marxistek berek. Hala ematen du gurean behintzat. Etxaberenak, orain, indar handiagoa dauka duela hamabost urte VI. Biltzarreko troskistei aurre egiteko erabili zuenean baino, Hego Euskal Herriko handik ho-

nako bilakabide politikoa duela emangarri.

NAZIOTASUNAREN teoria hizkuntzan oinarritzen dugu euskaldunok sarri, linguistikoa da. Eta hizkuntzak, kontzientzia eta praktika biltzen dituen erakunde gisa, larritu egiten gaitu. Hala ulertzen dut borroka nazionalari lehentasuna eman nahia, batzen eta bereizten gaituen hori erdaretan isurita suntsi dakigun baino lehen azkartu beharra. Baina, tamalez, nazioaren euskaltasunarena baliagarritasun murriztekoa da politikoki, helburu delako, ez tresna operatibo nagusia. Militantzia abertzalea ez da sortu bakarrik Euskal Herriaren ezaugarri kulturalak finkatuak zeuden bazterretan. Ukatua izanak, gabetua izanak, ekintzara bultzatzen du maiz, eta kontzientzia hartutakoan gabeziaren neurrian da sakonagotzen eta latzagotzen. Nazioak ere borroroak adina aurpegi baititu. Eta Euskal Herria dinamikoa da: atzo hala, egun honela, bihar ez noski berdin.

URTEOTAN hasiak gara ikasten nazionala izan arren, gizonarekiko mesprezurako ere baliagarria dela, adibidez, euskara bera. Eta asko batzuek ez dugu moneta hori onartzen, erdaldunduko ez bagara ere. Euskara klaseartekoa da noski, baina estatutik nazio gabetzailearen aurkako borroka linguistikoa gogorrena Fredi Martinek egin du: Gasteizko langabete batek, eta ez Donostiako burgesia tabernadunak. Alde biak behar ditu, berez balioko badu. Hitzak soinu faltsua du esangura jatorra gabe. Lehentasunen ezartzeak akastu du. Gure literaturak ez du sortu, oraingoz, monetaren alde baina baino herrigintzaren irudi hobeagorik.

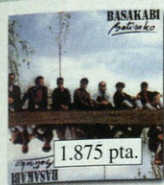

ARGIA

Harpidedunen

Elkartea

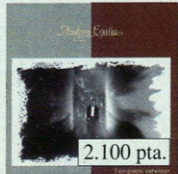
ESKaintza Berezia Harpidedunentzat

Basakabi
Betirako

Laja eta Landakanda
Gure oroitgarri

Andoni Egña
Tximeletak sabelean

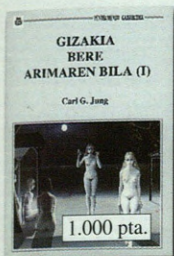
Txakun & Lau Behi
Merke & Ona

Su Ta Gar
Jaiotze Basatia

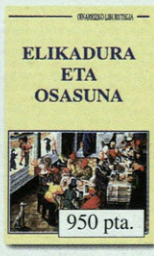
Txotxongilo
25 Urte

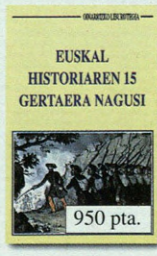
Carl G. Jung
Gizakia bere arimaren bila (I)

Isaac Asimov
Oinarriko ehun galdera zientziari buruz

Elikadura eta Osasuna
Gaiak

Euskal Historiaren 15 Gertaera Nagusi
Gaiak

Gazteak eta Sexualitatea
Gaiak

Sarda Taldea
Priniotako sumendiak, hartzak, mendigidiarik eta beste hamaika istorio

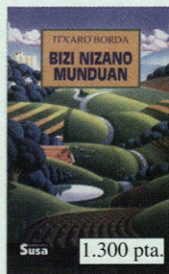
Martxel Aizpurua
Erleen bizitza ezkutua

Harkaitz Cano
Beluna Jazz

Koldo Izagirre
Ez duk erraza, konpail!

Itxaro Borda
Bizi nizano munduan

Jon Alonso
Katebegi Galdua

Zenbaki bizidunak
Didaktiker

Euskal Gramatika osoa
Didaktiker

Imanol Murua eta Humberto Unzueta
Suetena Belfasten

Benetan Euskaraz 1. maila
Didaktiker

Egan
Meta Eginez

Drindots
Made in Plaza

✓ Kalean baino askoz merkeago
✓ Bidalketa gasturik gabe

* Hauetaz gain, GAIK eta SUSA argitaletxeen, IZ disketxearen eta DIDAKTIKER-en katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaiguzu zerrenda eta berehala eskuratuko duzue.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira
Kobratu beharreko kopurua			

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA

ZBKIA.

SOLAIRUA

ESKUA

TFNOA

HERRIA

POSTA KODEA

HERRIALDEA

HARPIDETZA ZBKIA.

☐ KONTUTIK

SINADURA

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

HARPIDETZA ZBKIA.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSAL HELBIDEA

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

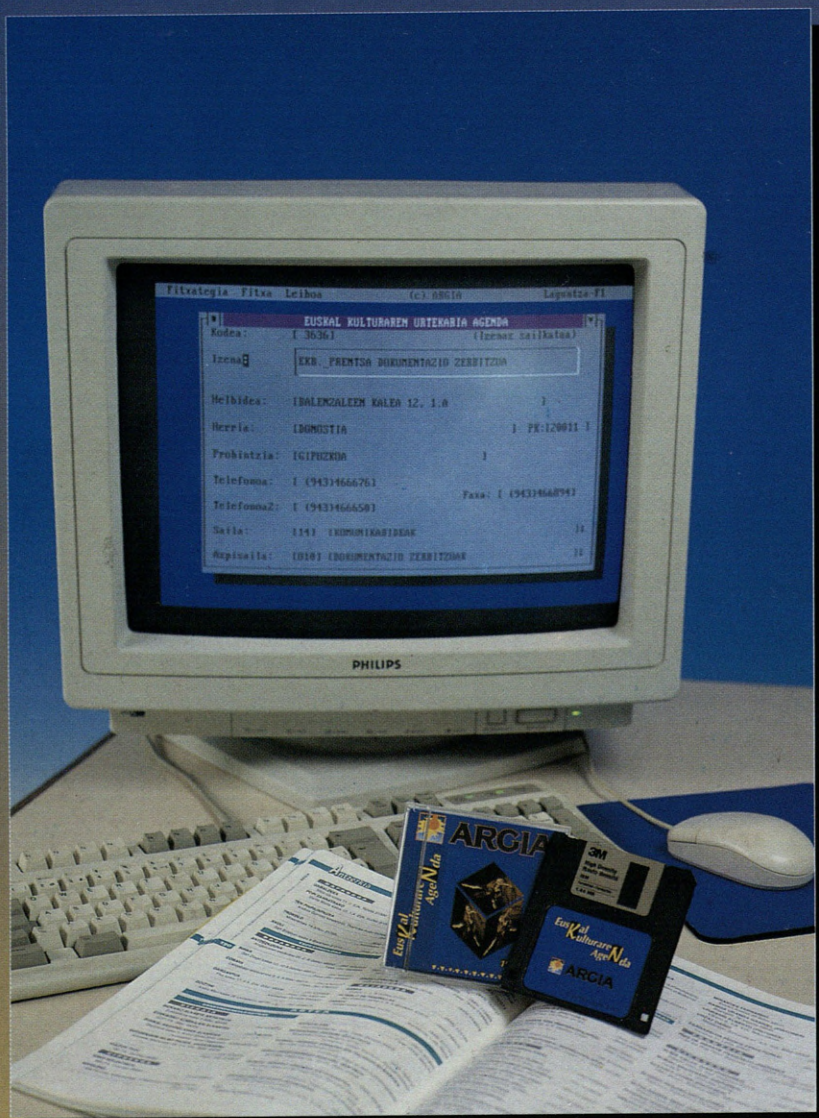
Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

SINADURA

EusKal Kulturaren AgeNda

ZURE ORDENADORERAKO PREST

DISKETE BAKAR BATEAN

Euskal Kulturaren Agenda
Agenda de la Culture Basque

Agenda de la Cultura Vasca
Resource Guide to Basque Culture

Eskaria egiteko: Tel. 943 - 37 15 45 • Faxa 943 - 36 10 48